

zeneKar

2016/04

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja

www.aho.hu
www.zene-kar.hu

ZENEKARI EDUKÁCIÓ – KONFERENCIA

Pesti Vigadó

Pesti Vigadó –
mint Európa első
összművészeti központja

KovácsGéza:
"Tettem, amit
kellett..."

4

KALENDÁRIUM

3

ZENEI KÖZÉLETÜNK

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

„Tettem, amit kellett, ahogy tudtam, ahogy lehetett...”

Minden tőle telhetőt el akar követni azért, hogy az előadóművészeti intézmények finanszírozási rendje gyökeresen megváltozzon, s több évre tudjanak előre tervezni. Az edukációs programok fejlesztését és bővítését is lényeges feladatának tartja, akárcsak azt, hogy az új, induló kulturális televízióban is rendszeresen sugározzák az NFZ felvételeit. Kovács Géza rengeteg tervvel és elképzeléssel kezd majd neki szeptemberben az újabb öt évre szóló ügyvezetői megbízatásának a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft. élén. S persze azért visszatekint az itt eddig eltöltött, több mint két évtizedes munkásságára is, hiszen jelentős időszak volt ez az együttesek életében, akárcsak az övében.

(R.Zs.)

PESTI VIGADÓ

„Európa első összművészeti központja”

Régi-új helyszínnel gazdagodott 2014-ben a magyar zenei élet, hiszen tavasszal megnyitotta kapuit az újjávarázsolt Pesti Vigadó. Mindenki érdeklődve várta, milyen művek hangzanak majd fel, milyen előadók lépnek pódiumra a Duna partján álló épületben. Az egyre nagyobb érdeklődés, a fellépők sokasodó száma és a növekvő publikum azt bizonyítja, kiváló hangversenytermet kaptak a zenészek, ahol az akusztika kialakítására is nagyon ügyeltek.

(R.Zs.)

GYŐR

Japán vendégzsereplés – harmincezer néző előtt

Hatalmas sikert aratott tavaszi, távol-keleti vendégzsereplésén a Győri Filharmonikus Zenekar. Az egyik legrangosabb fesztiválon muzsikáltak, mindenütt telt házak előtt, s a publikum lelkesen ünnepelte az együttest. Berkes Kálmán örömmel számolt be arról is, hogy a meghívást Japán legrangosabb menedzsmentjének köszönhetik, s szó van a folytatásról is. A művészeti vezető emellett a kitüntetéséről, a következő szезonról ugyancsak beszélt.

(R.Zs.)

Győr zeneszerzője

A magyar zeneszerzők középnemzedékéhez tartozó Reményi Attila a Zeneakadémia elvégzése után visszatért szülővárosába, Győrbe, ahol a Richter János Zeneművészeti Szakiskolában zeneszerzést és zeneelméletet tanít. Talán ez az oka, hogy gazdag zeneszerzői öauvrje és számos nemzetközi sikere ellenére kevésbé van reflektorfényben. Márciusban szerzői félestje volt Győrben, a néhány éve hangversenyteremmé alakított Kossuth utcai egykori Zsinagógában. Ennek kapcsán beszélgettünk négy évtizedes alkotói pályájáról.

(Kaizinger Rita)

SZÉKESFEHÉRVÁR

„Nem minősült, hanem minőségi zenekar akarunk lenni”

Székesfehérvár városa saját zenekart hívott életre, a korábban alkalmi fellépésekre szerveződő együttes ma már 25 és fél státuszt mondhat a magáénak, s az elmúlt időszakban megtöbbszöröződött a büdskéje, ahogy a koncertjeinek száma is. Bár egyelőre nem épül új koncertterem a településen, ifj. Major István, a zenekar igazgatója azt mondja, azért erről az álomról sem mondtak le. Bízunk abban is, hogy a következő évben már az Alba Regia Szimfonikus Zenekar is a hivatásos együttesek szövetségéhez tartozhat.

(R.Zs.)

BARTÓK ÉV

A Honvéd Férfikar missziós útja Erdélyben

A Honvéd Férfikar a Bartók év keretén belül, minisztériumi támogatással, 2016. május 9-én erdélyi turnéra indult „A zene házhhoz megy – Interaktív énekóra” című produkciójával.

15

MŰHELY

Zenekari edukáció és koncertpedagógia

Május első péntekén a Pannon Filharmonikus Zenekar próbatermében, Pécsen került sor hazánkban az első zenekari edukációs konferenciára a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének rendezésében. A konferencia hivatalos címe a kissé nehézkes Zenei nevelés Magyarországon az előadó-művészet közvetítésével a kulturális alapellátás keretében volt, de lényegét tekintve arról szólt, hogy a hazai zenekarok mit tesznek az ifjúság zenei nevelése, vagyis annak érdekében, hogy évtizedek múlva is legyen rendszeres koncertlátogató közönségük.

(Kaizinger Rita)

Mitől olyan különleges a koncertmester?

Laurinel Owen arra keresi a választ, hogy milyen tulajdonságokkal és feladatokkal rendelkezik a zenekar első embere.

(The Strad/Laurinel Owen)

Mit tart Sarah Chang és Hilary Hanh a hegedűtokban?

(The Strad)

(Disz)harmónia a zenekaron belül

A megbecsülésen alapuló együttműködés lehetőségei

A gazdasági életben már régóta a vállalatok sikerességének kulcsfontosságú tényezőjeként tekintenek a professzionális konfliktuskezelésre. Internetes közvélemény-kutatásunkban arra kerestük a választ, szükségük van-e és milyen mértékben a német zenekaroknak kommunikációjuk javítására.

(Angelo Bard/Claudia Sautter/Claudia Sebunk)

KRITIKA

Hangversenykritika a Győri Filharmonikus Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar, az Óbudai Danubia Zenekar, a Nemzeti Filharmonikusok, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara és a Budafoki Dohnányi Zenekar hangversenyeiről.

(Fittler Katalin, Kaizinger Rita, Kovács Ilona)

ZENETÖRTÉNET

Egy elveszettnek hitt, Arányi Jellynek ajánlott hegedűszonáta története

Rupert Marshall-Luck a „The Strad” folyóirat 2015. évi októberi számában számolt be arról, hogy Christopher Latham ausztrál hegedűs 2011 májusában mutatta be Frederic Septimus Kelly ausztrál zongorista és zeneszerző Arányi Jellynek írt hegedűszonátáját. A művet Kelly 1916-ban adta elő a magyar hegedűművésznővel Londonban.

(Rakos Miklós)

PRÓBAJÁTÉKOK

34, 40, 41, 42, 43

„Tettem, amit kellett, ahogy tudtam, ahogy lehetett...”

Kovács Géza sikerekről, kudarcokról, ügyvezetői és személyes tervekről

Minden tőle telhetőt el akar követni azért, hogy az előadó-művészeti intézmények finanszírozási rendje gyökeresen megváltozzon, s több évre tudjanak előre tervezni. Az edukációs programok fejlesztését és bővítését is lényeges feladatának tartja, akárcsak azt, hogy az új, induló kulturális televízióban is rendszeresen sugározzák az NFZ felvételeit. Kovács Géza rengeteg tervvel és elképzeléssel kezd majd neki szeptemberben az újabb öt évre szóló ügyvezetői megbízatásának a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekar és Kottatár Nonprofit Kft. élén. S persze azért visszatekint az itt eddig eltöltött, több mint két évtizedes munkásságára is, hiszen jelentős időszak volt ez az együttesek életében, akárcsak az övében.

! Gondolom szép elismerés, hogy most a pályázatát teljesen egyhangúan, hét igen szavazattal fogadta el a bírálóbizottság.

– Kicsit furcsa volt, hogy huszonegy év után még körmölnöm kellett, de úgy gondolom, ez így korrekt, senkinek se legyen örökidőre szóló latifundiuma. Arról nem is beszélve, hogy igazából már erre a pályára is pályázattal kerültem. Amikor ugyanis a MÁV Zenekarnál lettem igazgató, ők voltak az elsők, akik pályázat útján keresték meg a megfelelő vezetőt. Jó volt most kicsit megállni, visszanézni, s elgondolkodni azon, hogyan is képzelem el a jövőt. Remek érzés ez a támogatottság is, mind a szakma, mind a munkatársak részéről. De hozzá kell tegyem, minél több időt töltök ebben a hivatásban, annál kevésbé tudnám megmondani, igazából mi a titka... Persze, szeretni kell azt, amit csinálunk, és jó munkatársakra is szükség van, akik örömmel végzik a munkájukat. Nekem nagyon jó iskolám volt a MÁV, ahol igazán meghittek voltak az emberi viszonyok.

! A Nemzeti Filharmonikusok, azaz még az Állami Hangversenyzenekar élén azonban számos nem túl népszerű intézkedést, átalakítást kellett levezényelni...

– Két nehéz időszak is akadt, '96–'97, majd 2000–2001 között. Az szinte pokoljárás volt mindenkinek, hiszen mindent meg

kellett változtatni, legfőképpen a szemléletet. Akkor, amikor idekerültem, a zenével kapcsolatos alázatot kellett visszacsempészni a zenekar gondolkodásába. Nem hiszem, hogy mindezt még egyszer képes lennék végigcsinálni. A kórusnál más volt a helyzet, teljesen más szemléletű közösségként működött, s ma is az. Meg tudták őrizni azokat az emberi viszonyokat, amelyek sokszor meghatóak, hiszen elhunyt kollégáik családjáról még mindig gondoskodnak, s megülik együtt az ünnepeket.

! Most viszont éppen a kórusnál zajlik egy hatalmas átalakulás, hiszen oly sok év után új vezető karnagyot kaptak, Antal Mátyás pozícióját Somos Csaba vette át.

– Érdekes a kórus eddigi története. Egykori magjának, amely még az Állami Népi Együtteshez tartozott, írta Kodály Zoltán a Kállai kettőst. A nyolcvanas évek közepén aztán az ÁNE repertoárja megváltozott, s ott maradt a kórus munka nélkül. Hosszú viták után a Filharmónia legendásan tisztességes igazgatója, Lakatos Éva döntött úgy: átveszi őket. Az Állami Énekar első évei sem voltak könnyűek, s aztán egy hirtelen jött ötlettől vezérelve, a zenekarnál asszisztensi feladatokat ellátó, a Budapesti Kórusnál már eredményeket produkáló Antal Mátyást bízták meg a kórus vezetésével. Ő kiváló énekkart faragott a társulatból,

amihez minden segítséget megadtunk, amikor erre már lehetőség volt. Úgy rendeztük a béreket, a menedzsmentet, hogy segítsük a művészi fejlődést. A több évtizedes munka eredményét remekül mutatja a most megjelent lemez, amelyen a Bartók vegyeskarok szólalnak meg Kocsis Zoltán vezényletével. Úgy gondolom, Magyarországon példátlan módon több hónapig dolgozott együtt az előd és az utód, hiszen ezt a stafétaváltást Antal Mátyással már másfél éve előkészítettük. Ő pedig az utóbbi időszakban igazán önzetlenül segítette Somos Csabát. Az új karnagy nemrég egy a cappella esttel mutatkozott be a Vigadóban, s a kórus olyan lelkes odadással, magas szintű profizmussal énekelt, hogy úgy tűnik, jó döntést hoztunk. Tényleg azt kívánom, hogy minden együttesnél így történjen a vezetőcsere! Az elmúlt időszak ennek ellenére nem volt azért teljesen nyugodt, hiszen sokan tartottak attól, mi lesz a karnagyváltás után, mások pedig várták az átalakulást. A következő hónapok mutatják meg, hogy Somos Csaba változtatásai hogyan valósulnak meg. Biztosan lesznek konfliktusok, feszültségek, a megbízatása azonban arra szól, hogy világszínvonalra emelje a kórus színvonalát, és az ő személye erre garancia.

! Ha visszatekint az elmúlt két évtizedre, mivel a legegédettebb?

Visszanézve sok kudarcom és tévedésem mellett az eredményekbe tudtam kapaszkodni. Meg nem fordul a fejemben, hogy ezt egyedül értem el, de sikerek segítettek az előrenézésben is. A huszonegy év alatt nagyon fontos volt a művészi színvonal tartós emelése, ebben kulcsszerepet játszott Kocsis Zoltán kiválasztása, meghívása, a vele való munka. Ahogy a kórus részéről Antal Mátyás fölényes tudása, különleges muzikalitása. Az, hogy sikerült annyi hányattatás után elérni, hogy ide kerüljünk a Müpába, az igényeink szerint alakították ki a próbatermeket, és végre a kottatárunk is méltó, korszerű helyre került.

! Most, amikor a pályázatán dolgozott, milyen jövőképet vázolt fel, mit tart lényeges-

nek a következő években? Hiszen sok mindent, amiért még temérdek zenekar küzd, már elérték: van egy kiváló otthonuk, kórusuk, s a költségvetés terén sem állnak a legrosszabbul, bár gondolom, a többletforrásokat mindig van mire költeni.

– Balog Zoltán miniszter vitte sikerre azt a tervet, hogy néhány más intézménnyel együtt a jelenlegi költségvetésünk is bázisba épüljön be. A pályázatomban egyébként egy grafikon ábrázolja nagyon világosan, hogy voltak időszakok az elmúlt másfél évtizedben, amikor egymást követő két évben az előzőhöz képest közel félmilliárd forinttal kaptunk kevesebbet. Mi annak idején ebből nem csináltunk botrányt, hanem tárgyalásos úton próbáltuk elérni, hogy kompenzáljanak. Nálunk ugyanis 230–235 alkalmazott van, akit szigorúan, munkaviszonyban foglalkoztatunk, így az államtól kapott pénz 40%-át járulékok formájában vissza is fizetjük. Tavaly kaptunk arról hírt, hogy a bázisunk 1875 millió forint lesz, ez megegyezik a tavaly előtti összeggel. Ezt én eredménynek tartom, ahogy azt is, hogy a brandet újrafogalmaztuk. A '90-es évek közepén sok baj nehezítette az ÁHZ életét, az énekkar pedig a pusztaságért küzdött. Akkor megpróbáltam a zenekart nemzetközi porondon is újra elhelyezni, ám ez rögtön a névhasználattal ütközött nehézségbe. Más néven tartották számon az együtttest még azonos nyelvű piacokon is. Hosszas keresgélés után találtam rá arra a névre, amit egy osztrák partner adott, 1958-ban, amikor először vitte német nyelvterületre az együtttest: Ungarische National Philharmonie. Így lettünk 1998-ban Nemzeti Filharmonikusok. Úgy gondolom, hogy az olyan nagyon telített zenei piacon sikerült ezt a brandet ismertté tenni. Ehhez járultak hozzá az olyan lemezek, mint a Bartók új sorozat, amelynek természetes módon lett művészeti vezetője Kocsis Zoltán. A felvételek mind taroltak a nemzetközi fórumokon, elnyerték a BBC-díjat, a Gramophone-díjat, aranylemezek lettek. Kocsis Zoltán kezdeményezésére sokféle adósságot törlesztett az NFZÉK a magyar zenei életben, olyan darabokat mutatunk be, amelyek addig nem kerültek színre, de mi vállaltuk ezt a sokszor nehéz feladatot. Azzal is büszkélkedhetünk, hogy nincs még egy fővárosi székhelyű zenei intézmény, amely ennyi alkalommal venné ki részét a vidéki zenei életben, ráadásul térítésmentesen. A hagyomány alapján állapodtunk meg 1998-ban a Filharmóniával, azóta évente 35–50 alkalommal a zenekar és az énekkar térítésmentesen látogat el különböző helyszínekre. Ez

is egyfajta misszió. Ezzel talán világossá válik, hogy mitől nemzeti egy együttes. Személyes büszkeségem, hogy a muzsikussaink különböző kis formációkban, önkéntes alapon ellátogatnak a kisebb vidéki intézményekbe.

■ Az Úton a zene sorozatra gondol?

– Igen, ebbe két éve kezdtük bele. A zenekari muzsikuskok önkéntes alapon elautóznak többnyire halmozottan hátrányos helyzetű településekre, és ott olyan gyerekeknek muzsikálnak, akik addig valószínűleg soha életükben nem hallottak addig még ilyenfajta élő muzsikát. A környékbeli zeneiskolákban pedig kis mesterkurzusokat adnak. Egyáltalán, nagyon lényegesnek tartom az edukációs programokat, hiszen az idősebb generációnak óriási a felelőssége abban, hogy a fiatalokat megtanítsa mindarra, amit ő jónak talál. Kötelességünk a jövő közönségéről gondoskodnunk.

■ Ennyi és ilyen eredmény után hová lehet még eljutni?

– Szeretném, ha valamikor – még az én időmben – az előadóművészeti intézmények finanszírozási rendje gyökeresen megváltozna. Az előadóművészeti törvény megszületése jelentős lépés volt, hiszen igyekezett átláthatóságot vinni a közpénz-finanszírozásban. Mi ugyanis többszörösen is eltérünk sok gazdálkodási szervezettől. Nálunk szeptemberben indul az évad, s a finanszírozásnak is jó lenne ezt a gazdálkodást követnie. Az lenne az igazi, s elősegítené a tervszerű működést is, ha négyéves ciklusban finanszíroznának. Erre több példa létezik a nyugat-európai országokban: garancianyújtással vagy olyan pályázattal rendszerrel, ami négy évre biztosítja – kormányoktól függetlenül – hogy azért a tevékenységért, amit az adott intézmény eltervezett és végre is hajt, megkapja az adott összeget. Örölnék, ha ilyen pénzügyi biztonsággal tervezhetnének az előadóművészeti intézmények, hiszen egy zenei együttesnek több évre előre kell elkészítenie a programját. Az edukáció minél szélesebb elterjedése is lényeges volna az előadóművészetben. Az NFZ-nél is igyekszünk a saját módszerünket tökéletesíteni, kiszélesíteni. Nekem nagyon jólesik és mélységesen megértem, hogy milyen lelkesek a muzsikuskok ebben az ügyben. Pedig nincs benne a munkaköri leírásukban, hogy zötykölődjenek, szegény településeken muzsikálnak, s gyerekekkel szeretnassék meg a zenét. Ezt mégis teljes odaadással művelik. A kórusnál kisebb formációk is járják az iskolákat.

Fotó: GLÓDI BALÁZS

Emellett örölnék, ha csavarognánk a világban és itthon. De nem lehet ezügyben panaszkodni, hiszen a következő évadban megyünk Japánba, Kínába, a kórus a határon túl lép fel több alkalommal, s Szlovákiába, Lengyelországba is eljutunk. Meglehetősen színes és gazdag a palettánk.

■ Hogy állnak a törzsközönséggel?

– Most jártam a Müpa Lépcsőtermében, Baráti Körünk tagjainak elindítottuk a bérletárúsítást, és már most hatalmas a tumultus. Minden okunk megvan reménykedni, hogy a közönség nem hagy bennünket cserben. Két éve heves vitákat váltott ki, de ragaszkodtam a szabadon variálható bérlethez, ami hatalmas sikert aratott. Szeretnék emellett a Bartók Új Sorozatot befejezni, hiszen „nagy falatok” vannak még hátra: a Csodálatos Mandarin, a Kékszakállú Herceg Vára, a zongoraversenyek. Lehet híreket hallani arról, hogy az MTVA új kulturális csatornát indít. Mi a kezdetektől együttműködünk a Müpával, így a koncertjeinkről felvételek születtek, webcaston is egyre gyakrabban lehet élőben követni az előadásokat. Örölnék, ha minél több hangversenyünket láthatnák-hallhatnák a tv-nézők is.

■ Tavaly, a hatvan éves születésnapján egy interjúban arról beszélt, az utódok is gondolkodnia kell...

– Határozott szándékom a lehetséges utódot még időben idevenni, hogy derüljön ki, működik-e a titokzatos kémia a vezetőtársakkal, amire egy művészeti szervezet irányításhoz szükség van. Szeretném, ha az utódom hosszú időt tölthetne már itt, s zökkenőmentes lenne az átadás átvétel. Ha az ember felelősséget érez az intézménye iránt, akkor ez kötelessége.

■ *Ez azt jelenti, hogy ez az utolsó öt esztendeje az együttesek élén?*

– Meglátjuk, ha megérem, 66 évesen milyen állapotban leszek, milyen ambíciókkal. Akadnak, akik ennyi idősen is nélkülözhetetlenek, és akadnak, akik annak képzelik magukat. Ők Sándor György szavaival mondják, hogy „Fiatalok, mielőtt átadnám a stafétát, még egy kicsit magamnál tartom...” Nem szeretnék két lábon to-

tyogó élő emlékművé válni, olyan vezetővé, aki már nem képes rugalmasan a változásokra. Az eltelt évek alatt is mindig igyekeztem önkritikus lenni, nem szédültem meg a sikerektől és nem vágtak földhöz a kudarcok.

■ *Említette, hogy szívesen írna egy könyvet is a menedzselés nehézségeiről...*

– Ami a könyvet illeti, valóban bátorítanak több helyről, s én is érzem, hogy ez is egy adósság, az idősebb generációnak minden tapasztalatát át kell adnia. Csak abban vannak kételyeim, hogy mit érdemes... Oly mértékben változott ugyanis a világ. A menedzselés az internet megjelenésével teljesen átalakult, s ki tudja, hogy néhány éven belül mi lesz a jelenlegi eszközökből. Az emberi viszonyok azok, amelyek nem változtak. De e tekintetben beszélhetünk a

legkevesebb tanítható tudásról. Mert vagy megvan az emberben az az empátikus képesség, ami a vezetéshez nélkülözhetetlen, vagy nincsen... Lehet persze tanítani vezetői ismereteket, kommunikációt, de az az alapkérdés, hogy valakiben megvan-e az a képesség, hogy embereket rá tud venni arra, hogy közösen valamely értékes művészeti produkciót hozzanak létre? Nehéz ezt átadni annak, aki káposztafejeknek, ellenségeknek vagy simán csak alkalmazotknak tekinti a muzsikusokat. Tele van titokkal a munkánk, és nagyon sokszor a pillanat dönti el, hogy jól vagy rosszul léptünk. Összegezve mindenesetre azt mondhatom – és szeretném öt év múlva is elmondani –, Kós Károllyal, hogy „Tettem, amit tennem kellett. Ahogy tudtam. Ahogy lehetett.”

R. Zs.

„Európa első összművészeti központja”

A Pesti Vigadó kedvezményekkel várja a zenekarokat

Régi-új helyszínnel gazdagodott 2014-ben a magyar zenei élet, hiszen tavasszal megnyitotta kapuit az újjávarázsolt Pesti Vigadó. Mindenki érdeklődve várta, milyen művek hangzanak majd fel, milyen előadók lépnek pódiumra a Duna partján álló épületben. Az egyre nagyobb érdeklődés, a fellépők sokasodó száma és a növekvő publikum azt bizonyítja, kiváló hangversenytermet kaptak a zenészek, ahol az akusztika kialakítására is nagyon ügyeltek. Ráadásul a kulturális, művészeti produkciókat kedvező bérleti árakkal várják. A Pesti Vigadó olyan összművészeti, befogadó intézménnyé, helyszínné vált, amelynek hat emeletén kiállítások, tárlatok, színházi előadások, balett-közvetítések, konferenciák, díjátadók, protokolláris és állami rendezvények mellett természetesen a hangversenyek is helyet kapnak. A házról, programjairól a Pesti Vigadó kommunikációs vezetője, Lesti Árpád beszélt, miközben körbevezetett a megújult épületben.

■ *A látogató számára elsőként tűnik fel, hogy a korábbi állapotokhoz képest jelentősen megváltozott a Díszterem, éppen az ellentétes oldalra került például a pódium...*

– Miközben a színpad a 2004-es bezárás előtt a Díszterem déli oldalán volt, ráadásul fix, nem mozdítható beépítéssel, addig

a tíz éves felújítás után 2014-ben átadott épületet már az egy-két négyzetméteres nagyságú elemekből összeállítható pódium szolgálja ki, amelyet általában az északi oldalon építünk fel. Amennyiben más megrendelői igény érkezne, úgy lehetőségünk van helyét megváltoztatni. Anno a technikai pult az északi oldalon volt, ma ez

a déli rész fölött található. Feljebb lett emelve az álmennyezet is, így ma már kb. 17 méter a Díszterem belmagassága. A hangzás is jelentősen javult, a teremakusztikai méréseket Kotschy András végezte. *(A keretes részben található az erről szóló írás - szerk.)* Az átépítés után kialakított teremben széksoros elrendezésben maximá-

lisan 504 néző fér el. Székeink olyan szövetből készültek, amelyek a kedvezőbb akusztikát segítik, ráadásul egyesével is mozgathatók, igény szerint. Megjegyzendő, a Díszterem nem csak hangversenyek otthonául szolgál, hanem bálók, konferenciák, diplomáciai, protokolláris vagy üzleti jellegű reprezentatív események számára is igénybe vehető. A berendező csapatunk folyamatosan dolgozik, hiszen éppen a sokféleség miatt megesik, este vacsorának ad otthont a Díszterem, amely eltarthat akár éjjelig, másnap délelőtt pedig már díjtadóra kell átrendeznünk a helyszínt.

■ Mekkora együttes fér el a pódiumon?

– A Magyar Művészeti Akadémia székházaként működő Pesti Vigadó megnyitásának 150. évfordulóját tavaly ünnepeltük a „150 éves a Vigadó” programsorozattal, amelynek részeként a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar is fellépett, hogy előadja Beethoven IX. szimfóniáját annak emlékére, hogy 1865-ben itt hangzott el Pesten első alkalommal teljes terjedelmében a mű. A teremben 504 néző foglalhatott helyet, miközben a pódiumon egyszerre volt fenn a nagykórus és a zenekar is, nagyjából 150 fővel.

■ Azt látom, hogy az egykori pódium mögötti térből is egy terem született.

– A Díszteremhez minden oldalról egy-egy önálló helyszín kapcsolódik. A Déli ter-

münk – az egykori kisterem – falai között született meg 1873-ban Pest, Buda, Óbuda és a Margitsziget egyesítésével a nemzet új fővárosa, Budapest. Önállóan kisebb színpadi produkciók, a Díszteremmel közösen pedig fogadások kedvelt helyszíne. Az Északi teremünk valamivel kisebb, innen érhetőek el a művészöltözőink is. Ha a Díszteremből a Duna irányába haladunk a Panoráma folyosóra érünk, ahonnan pedig káprázatos a kilátás a Budai Várra. E fölött található a VI. emeleten a Panoráma teraszunk, ahol kávéfogyasztva gyönyörködhet a látogató a látványban.

■ Az iménti felsorolásból is látszik, hogy nagyon sok egyéb helyszíne is van az épületnek. Van-e lehetőség megnézni és megismerni az épület múltját, termeit?

– Természetesen, hiszen nem csak kulturális, művészeti rendezvényközpont, de történelmi tér és turisztikai célpont is egyben a Vigadó. Jelenleg a magyar mellett hét idegen nyelven indulnak szervezett csoportos idegenvezetéseink, s emellett az egyéni látogatók számára fix időpontokban is indítunk túrákat. Azok számára, akik nem tudnak ezeken részt venni saját okostelefonjukon keresztül elérhető belső hálóz-

Akusztika a közönség és a szakma fülével

A Széchenyi-díjas Kotschy András foglalkozott a Pesti Vigadó teremakusztikájával, s csapatával már az átépítési-bontási munkák megkezdése előtt végeztek teremakusztikai méréseket az üres, székek nélküli Díszteremben, hogy felmérjék a meglévő viszonyokat.

Elmondta, a Díszteremben az előadói dobogó átkerült a másik végfalra, felette két sorban plexi hangvető lapsor (canopy) készült, ennek elemei mozgathatóak, dönthetőek, az előadás jellegének megfelelő beállítási lehetőséggel, a nézőtéri és az előadói rész akusztikai viszonyainak fokozása érdekében.

Így a Díszteremben az utózengetési idő az átalakítás előtti állapothoz képest lényegesen és kedvezően változott. „A telt teremben mért 1,97-es közepes utózengetési idő jó értéknek számít, kissé magasabb is megfelelő lenne. Ez érdekes abból a szempontból, hogy a megnyitás előtt az MMA Zene-művészeti Tagozatának több tagja kétszer is helyszíni bejáráson vett részt. Geiger György trombita-művész, valamint Szenthelyi Miklós hegedűművész játéka közben vizsgálták szubjektíven a várható akusztikai viszonyokat. Közel egybehangzóan az volt a véleményük, hogy talán kissé zavaróan magas lesz a teremben az utózengetési idő. Azonban szerencsére az akusztikus tervezőnek lett igaza, aki jelezte, hogy a lecsengés a nézőtéri székekkel, közönséggel nem lesz az optimális érték felett.”

Természetesen beszélt a mért adatokról is:

„A telt teremben a mért $C = +3,9$ dB világosságiszint-átlag az optimálisnál kissé magasabb, de jónak mondható. Az oldalhatás (LE) telt teremben mért átlagértéke $\approx 0,25$ kedvező érték, és várható volt az oldalfali felső sávok íves, jó hangvisszaverő felületi kialakításának köszönhetően.

A telt teremben mért kétfülű együttfutási fok, 1-IACCE3 értékek nagyon jónak mondhatók (0,55–0,80), ami a Beranek-értékelés szerint nagyon jó – kiváló kategória besorolást eredményez.”

Elmondta azt is, hogy a zenészeket, közönséget előzetesen tájékoztatták a koncert előtt végzendő akusztikai mérésekről, valamint kérték a szubjektív véleményüket is, hiszen a hangversenytermek akusztikai minőségét végső soron a közönség szubjektív véleménye dönti el. A szubjektív teremakusztikai értékeléseknél általában a karmesterek, zenészek, akusztikai szakemberek és a közönség ítéleteit, minősítéseit szokták felhasználni.

A felmérés pedig a következő eredményt hozta: mind a zenészek, mind a közönség közül a megkérdezettek egyharmada tartotta nagyon jónak a megújult Vigadó akusztikáját, 48%-uk pedig úgy vélekedett: jó.

tunk nyújt plusz információkat az épületről. Ezt 2016. május 21-ei Nyitott ház programunkhoz igazítva hoztuk létre. S ha már Nyitott ház! Programunkat sorozatként kezeljük, amely azt jelenti, időről időre megismételjük. Ilyenkor a Pesti Vigadó ingyenesen látogatható, s az általunk szervezett rendezvényeken szintén díjtalanul, de előzetes regisztráció mellett lehet részt venni. Az első Nyitott házra 2015-ben a Magyar Kultúra Napján került sor, akkor a Virtuózok fellépői, az idei májusi alkalommal pedig Vásáry Tamás és Kokas Katalin léptek a színpadra. A következő alkalom 2016. szeptember 17-én és 18-án lesz, akkor a korábbi nagy sikerre való tekintettel Nyitott ház hétvégét tartunk, amelynek központi szereplője a 135. éve született Bartók Béla lesz...

■ *Mennyire van tele a naptárjuk és hogyan történik a tervezés? Az MMA programjai elsőbbséget élveznek?*

– Már a 2017-es esztendőben szinte minden napra akad valami program, s a 2018-as kalendárium is egyre gyorsabban telik. Mostanra már sok a visszatérő vendégünk,

konferenciákat is szívesen hoznak újra és újra a Pesti Vigadóba. A Magyar Művészeti Akadémia székházaként a köztestület ide tervezett valamennyi programjának ott-hont adunk amellet, hogy mind az Akadémia, mind pedig a Pesti Vigadó szívesen fogadja és támogatja a hozzánk érkező kulturális programokat. A ház egyébként az év minden napján nyitva tart, a Pesti Vigadó Nonprofit Kft. végzi működtetését, üzemeltetését. Ha valaki bérbe szeretné venni a termeinket produkciója számára, akkor érdemes megkeresnie a Pesti Vigadó Kulturális Szervezési Csoportját, ahol teljeskörű felvilágosítást kap a szabad dátumokról, valamint az MMA és a Pesti Vigadó által biztosított kedvezményekről.

■ A Díszterem mellett hol van még lehetőség a zenei produkciókra?

– Az Északi és Déli terem szintén kiváló a zenei produkciók számára. A IV. emeleti 150-160 fős Makovecz teremben került már sor gitárkoncertre, táncóra is. Ked-

velt helyszíne konferenciáknak, könyvbe-mutatóknak, sajtótájékoztatóknak is. Sinkovits Imre Kamaraszínpadunkon pedig színházi előadások mellett a Royal Opera House balettközvetítéseit nézhetik meg az érdeklődők.

■ A Pesti Vigadót sokan mint egykori kiállítóhelyet ismerik. Napjainkban az épület ki tudja szolgálni ezt a funkciót is?

– Megjegyzendő az épület elődjében, a Redoute-ban tartották 1842-ben a Kossuth Lajos javaslatára megszülető Első Magyar Iparmű-kiállítást, aztán 1980-tól itt működött a földszinten a Vigadó Galéria, a kortárs magyar művészek kiállítótere, amely napjainkban újabb kiállítóhelyekkel bővült, jelenleg öt különböző helyszínen áll az érdeklődők szolgálatára. A hangversenyekről és a különböző kulturális, művészeti programokról már tettünk említést és nem hagyhatjuk ki az Éttermet és a Kávézót sem, amelyek szintén évszázados múltra tekintenek vissza. A földszinten kapott helyet

a Magyar Művészeti Akadémia könyvtára is, amely a hét két napján a nagyközönség számára is látogatható. Ahogy az MMA elnöke, Fekete György megfogalmazta: ez Európa első összművészeti központja, ahol egyidőben hat művészeti ág is bemutatkozhat.

■ Milyen bérleti díjakkal dolgoznak?

– A kulturális, művészeti produkciók jelentős kedvezményre számíthatnak, ugyanakkor a különböző igények miatt nincs két egyforma rendezvény, ezért mindig egyedi árat adunk. Ha igényli a megrendelő, akkor természetesen mi is tudjuk árusítani a jegyeit, továbbá azzal is igyekszünk támogatni a rendezvénye sikerét, hogy honlapunkon, online felületünkön is hirdetjük az előadást, amely a negyedévente megjelenő Programfüzetben is helyet kaphat valamint Hírlevelünk olvasói is értesülhetnek róla. A facebook profilunk szintén népszerű, közel negyvenezer követőre tettünk szert másfél-két év alatt.

■ Milyen együttesek lépnek fel a Pesti Vigadóban?

– A Pesti Vigadó megnyitása óta az érdeklődés középpontjába került, amelynek köszönhetően egyre több fellépőt üdvözölhetünk. Külön öröm, hogy többen újra Dísztermünket választották, így visszatérő vendégeinkké váltak. Fellépett már nálunk a Kelemen Kvartett, a Diotima és a Cypress Quartet, a Lanner Kvartett, Vashegyi György az Orfeo Kamarazenekarral és a Purcell Kóruossal, a Budapesti Vonósok, az Accord Quartet, a Liszt Ferenc Kamarazenekar, a Budapesti Tomkins Énekegyüttes. A nagyzenekarok, énekkarok közül a Magyar Rádió Énekkara egy, a Zuglói Filharmónia két bérletsorozattal szerepel a házban, jövő évadban a Concerto Budapest és a MÁV Szimfonikusok is sorozattal készülnek. Muzsikált a Díszteremben a Budafoki Dohnányi Zenekar, a Szegedi Szimfonikusok, az Alba Regia Szimfonikus Zenekar, a Nyíregyházi Cantemus Kórus, a Győr Symphonic Band. Olyan vendégek is jártak már nálunk, mint a Szlovén Filharmónia Kórusa, a szlovén Perpetuum Jazzile a cappella kórus, a Monacói Filharmónikus Zenekar. Ősszel induló kulturális programsorozatunk keretében hamarosan pódiumra áll Enrico Onofri és a Miszla Barokk Régi Zene Akadémia tanárai, Szalóki Ági, a Magyar Rádió Gyerekkórusa Hegedűs Endrével, Omar Bashir valamint a Liszt Ferenc Kamarazenekar Kolonits Klárával.

R. Zs.

Japán vendégszereplés – harmincezer néző előtt

Berkes Kálmán turnéről, kitüntetésről, zenekarról és Győrről

Hatalmas sikert aratott tavaszi, távol-keleti vendégszereplésén a Győri Filharmonikus Zenekar. Az egyik legrangosabb fesztiválon muzsikáltak, mindenütt telt házak előtt, s a publikum lelkesen ünnepelte az együttest. Berkes Kálmán örömmel számolt be arról is, hogy a meghívást Japán legrangosabb menedzsmentjének köszönhetik, s szó van a folytatásról is. A művészeti vezető emellett a kitüntetéséről, a következő szezonról ugyancsak beszélt.

Igazán szép tavaszt zár, hiszen március 15-én előadóművészetéért, karmesteri munkájáért, sikeres együttesvezetői tevékenységéért átvehette a Magyarország Érdemes Művésze díjat, majd április végén máris útra keltek, s társulata az Ön második hazájában, Japánban is bemutatkozhatott.

– Mint minden kitüntetésnek, ennek is nagyon örültem, márcsak azért is, mert számos olyan példaképem akad – például Simon Albert, egyik kiváló tanárom – aki szintén átvehette ezt az elismerést. Az érdekes szót pedig én úgy értelmezem, hogy érdemes csinálni. Azt lényegesnek tartom, hogy a győri zenekarnak ez a kitüntetés éppen annyira szól, mint nekem. Abban, hogy átvehettem, az ő munkájuk is benne volt és van. Ahogy a városnak is hálás vagyok, hiszen mindenben igyekeznek segíteni a munkánkat, s tényleg úgy érzem, hogy Győrbe már hazajárok. A díj a közösen elért eredményeknek szól. Az álláspontom pedig változatlan: a karmester együttes nélkül nem ér semmit, hiába kalimpál magában... Ha a dirigens nem kollégának tekinti a muzsikásokat, akkor nem lehet elérni azt a zenekari hangzást, amelyben emberi érzések, szeretet van. Ha az ember a félelemre alapozza a tekintélyét, akkor a zenekar nem tud olyan bensőségesen megszólalni, ez személyes tapasztalatom. Egyébként amikor az együttes hazautazott Japánból, aznap már tanítottam a Musashino egyetemen, ezzel is ünnepelve a hatvanegyedik születésnapomat. Ez az évszám is jó apropót jelent, hogy végiggondoljam, mekkora mázlista vagyok. A pályám során kiváló zenekaroknak, kamaraegyütteseknek lehettem a tagja, tanítók, egy olyan remek társulattal dolgozhatok, mint a győriek. S zenélhetek, ez a legfontosabb. Ha a zene nem lenne, azt nem élném túl...

Meséljen a turnéről is! Most először szerepelt A felkelő Nap országában a Győri Filharmonikus Zenekar?

– Tudomásom szerint igen. Japán komolyzenei élete egyébként elképesztő, a legkiválóbb művészeket hívják meg a világ minden pontjáról, s igazán csodálatos hangversenyhelyszíneket találni mindenütt, legalább kétszáz Müpa nagyságú terem van a szigetországban, s mindegyiknek kiváló az akusztikája. Ráadásul ezeket folyamatosan meg is töltik közönséggel... Az egyik legnagyobb, legrangosabb zenei ügynökség, a KAJIMOTO kérte fel a Győri Filharmonikusokat, hogy a La Folle Journée Japon komolyzenei fesztiválon részt vegyenek. Ez a legismertebb japán rendezvénytársaság, s a néhánynapos programban a zenekar összesen 13 koncertet adott Niigatában és Tokióban.

Az összes hangversenyt Ön dirigálta?

– Nem, egy kedves karmester kollégámmal, Rác Mártonnal osztottunk az előadásokon. Nemcsak a hangverseny volt sok, hanem a műsor is hatalmas, A hatyúk tava részleteitől Sibelius-kompozícióig, Beethoven Pastorale-jáig, De Falla-darabig rengeteg, különféle mű akadt a programunkban. A fesztivál tematikája ebben az évben „A természet” volt, s ehhez válogattuk mi is a zeneműveket. Remek szólisták léptek fel velünk, például a Kodama nővérek, akik mindketten zongoristák, s Mari férje Kent Nagano. Arra pedig nagyon büszke vagyok, hogy ez alatt a hat nap alatt a győri zenekar harmincezer ember előtt játszhatott. A fesztivál ugyanis roppant népszerű Japánban, összesen egymillió százazren látogattak el a négy városban levő helyszínekre. A szigetországban nagyon fontosnak tartják a komolyzenét, nemcsak előadásokat rendez-

nek, hanem arra is figyelnek, hogy hogyan népszerűsítsék a műfajt. Az egyik kétezer fős teremben például, ahol játszottunk, a gyerekeket is magukkal hozhatták a szülők ingyen, s így a kicsik is hallhatták a muzsikát. Ezt zseniális ötletnek tartom. Így nem két-, hanem közel négyezer ember előtt muzsikálhattunk, hiszen mindenki hozott magával egy kisebb-nagyobb gyereket is. Az apróságok láthatóan nagyon élvezték az előadást, s a szülőknek sem jelentett gondot, hogy kire hagyják a gyerekeiket. Remek volt a hangulat, szóval tényleg példamutató ez a kezdeményezés.

Milyen volt a visszhangja a győri zenekar vendégszereplésének?

– A fesztivál művészeti vezetője, René Martin mindenképpen azt szeretné, hogy legyen folytatás. A zenei ügynökség igazgatója, Kajimoto úr adott is a győri televíziónak egy interjút, amelyben elmondta, meglepte az együttes teljesítménye, mert korábban nem ismerték, de csodálatosnak tartja ezt a zenekart, s szeretnék a további együttműködést. Hozzátette azt is, büszke rá, hogy ő vezethette be ezt a társulatot Japánban. Az, hogy mindketten így vélekedtek a Győri Filharmonikusokról, már nagyon komoly siker. S ha már az interjúkról van szó, el kell mondanom, én is adtam egy hosszabb tv-interjút az NHK-nak, meséltem az együttesről, a városunkról, arról, hogy Magyarországnak milyen muzsikussal volt kapcsolata, s Haydn mellett Beethoven, Brahmsot is megemlítettem. Úgy vélem, ez az igazi országimázs-építés, amit ezen a turnén a zenekar folytatott. Mert valóban elképesztő munkát végeztek, annak ellenére, hogy a vendégszereplés előtti időszak sem volt könnyű – José Curával az Otellót adták elő, négyezer ember előtt –, mégis az első próbán már remekül játszották a sokszínű programot. A közönség is értékelte a teljesítményüket, s bár nagynevű zenekarok mellett léptünk pódiumra, hatalmas ováció volt minden előadás után, a japánok magasra tartott kézzel tapsoltak.

Milyen terveik vannak a következő szezonra? Milyen fellépőket, előadásokat emelne ki a 2016/17-es évből?

– A vendégeink között lesz például Kocsis Zoltán, Kobayashi Ken-Ichiro és Perényi

Miklós is. Ránki Dezső helyett most a fia érkezik, Fülöp, s Bogányi Gergely ugyan-csak velünk muzsikál. A szezonban fellép nálunk a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Lesz egy új egyházzenei sorozatunk is, amelyet Istvánffy Benedekről nevezünk el, s lesz kamarabérletünk is. Emellett a szokásos bérleteinkből is válogathatnak az érdek-

lődők. Nagy örömünkre a bérletesek száma évről évre növekszik, s már sokszorosa annak, mint amikor elkezdtük a közös munkát. Úgy vélem, ennek a titka: jó taktika, jó műsortervezés, jó szólisták. Legnagyobb élményem egyébként az utóbbi időszakból az a hangverseny, amelyen Ránki Dezsővel Brahms B-dúr zongoraversenyt adtuk elő.

Ő annyi idős, mint én, s négy nap alatt háromszor – Győrben, Tatabányán és Budapesten – eljátszani ezt a programot már maga óriási teljesítmény. Életem egyik legnagyobb élménye volt ez a sorozat. Az ilyen estek után mindig azt érzem, ezért tényleg mindig, mindent érdemes...

R. Zs.

Győr zeneszerzője

Beszélgetés Reményi Attilával

A magyar zeneszerzők közép-nemzedékéhez tartozó Reményi Attila a Zeneakadémia elvégzése után visszatért szülővárosába, Győrbe, ahol a Richter János Zeneművészeti Szakiskolában zeneszerzést és zeneelméletet tanít. Talán ez az oka, hogy gazdag zeneszerzői űvrje és számos nemzetközi sikere ellenére kevésbé van reflektorfényben. Márciusban szerzői félestje volt Győrben, a néhány éve hangversenytremmé alakított Kossuth utcai egykori Zsinagógában. Ennek kapcsán beszélgettünk négy évtizedes alkotói pályájáról.

I A Győrbe érkezett a „Fújdogál a szél az öreg Duna felől” kezdetű óránként felhangzó dunántúli népdal üdvözlí a városháza tornyából, valamint 11 és 17 órakor a Reményi Attila által komponált képerces harangjáték is megszólal, ami mostanra a város zenei emblémájává vált. Úgy tudom azonban, hogy mielőtt a zeneszerzői pályára adta volna a fejét, nagyon sokáig a festésszettel kacérkodott.

– Igen, ez valóban így volt. Már a Richter János Zeneművészeti Szakiskola harmadikos tanulója voltam, amikor még mindig a Képzőművészeti Főiskolára készültem. Rajzsakkörre jártam, festeni tanultam. Egyszer készítettem is egy nonfiguratív szín-

kompozíciót iskolai krétával a győri konzi egyik termének a falára. Sokáig megvolt, végül az egyik festés alkalmával lefestették.

I Végül mi döntötte el a pályaválasztást?

– Leginkább talán az, hogy Petrovics Emil akkoriban rendszeresen megfordult Győrben zsűritagként. Zeneszerzőversenyt is rendeztek. Felfigyelt rám, és ő javasolta, hogy folytassam a zeneszerzés tanulást a Zeneakadémián. A főiskolán azután már nem foglalkoztam képzőművészettel. Annyi előnyöm azért megmaradt, hogy elég jól megismertem a 20. századi képzőművészeti irányzatokat. Most már ugyan nem követem annyira, de talán elég jól meg tudom különböztetni a minőségi alkotásokat az értéktelentől. Azt hiszem egyébként, hogy a vizualitás talán valamilyen formában az általam írt zenében is jelen van. Ezt abból gondolom, hogy többen mondták olyanok, akik nem ismertek, hogy főként a zenekari darabjaim hallgatásakor képek, színek jelennek meg előttük. Gondolom ez azért van, mert így gondolkodom...

I Mikor kezdett el igazából zeneszerzéssel foglalkozni?

– Gyakorlatilag tizenöt-tizenhat éves koromig egyetlen hangot sem komponáltam. A győri konziban zongora szakon kezdtem el tanulni. Egyik tanáromnak, a tavaly decemberben elhunyt Bácskai Györgynek, aki zenetörténetre is tanított, valahogy feltűnhetett a kreativitásom – már csak a rajzolás miatt is – és ő mondta, hogy próbálkozzak meg a zeneszerzéssel. Eleinte nem nagyon ment a dolog, voltak nehézségeim és már majdnem abbahagytam. De egy fél év elteltével, miután rájöttem a logikájára, belejöttem a komponálásba, és onnantól kezdve írtam saját darabokat, gyakorlatilag második konzis koromtól.

I A Zeneakadémián rögtön Petrovics Emilhez került?

– Nem, előtte két évig jártam Sugár Rezsőhöz, aki nagyon visszafogott, hallgatag személyiség volt. Fiatalként nem is igazán értettük meg őt, most azonban, az idő távlatából visszatekintve egyre jobban becsülöm. A fiatal emberek másképp állnak hozzá dolgokhoz: sokkal kritikusabbak. Második évfolyamos voltam, mikor Sugár Rezső nyugdíjba vonult, így a további három évet végeztem Petrovics Emilnél.

I Sugár Rezső emlékére nemrégiben darabot írt, Epilógus címmel, amit a Győri Filharmonikus Zenekar be is mutatott. Egy helyen azt nyilatkozta, hogy ebben a darabban benne van egész zeneszerzői ars poética. Mit értett ez alatt?

– Azért ajánlottam ezt a darabot Sugár Rezső emlékének, mert neki is van egy Epilógus című darabja, amit alkotói pályája lezárásának gondolt, jöllehet még tovább élt, de már nem szándékozott komponálni.

I Ez azt jelentené, hogy az Ön fejében is megfordult, hogy felhagy a komponálással?

– Nem, egyáltalán nem. Már utána is írtam műveket. Inkább hangulati rokonság van a két Epilógus között. Nem csak abban az értelemben, hogy mondjuk az én eddigi életművemet foglalja össze. Inkább olyan jellegű az egész darab, mintha egy életút lenne. Nem is az elejétől kezdtem el írni a

művet, hanem különböző részekből alkotam meg. Talán leginkább a Les préludes koncepciójával tudnám jellemezni, de nem formailag, hanem inkább mint narrációt. Amellett, hogy Sugár Rezső emlékére készült a mű, inkább arra az érzésre utal a cím, amikor valaki leélte már az élete egy részét, és megfogalmazódik benne valami.

■ A tanárai közül egyébként kik voltak, akik a legnagyobb hatással voltak Önre?

– Érdekes módon a zenetörténet tanárok. Mindenekelőtt a már említett Bácskai György és Pernye András. Ő hivatalosan nem tanított a Főiskolán, de bejártam az óráira, mint ahogy mindenki. Ezek a Kimitudós évek voltak, és ő óriási ismertségre tett szert a televízió által. De ha bárki bejött az utcáról, annak is teljesen közérthetően beszélt Pucciniról. Arra nem emlékszem, hogy például a zeneszerzés tanáraink valamifajta technikát mutattak volna. Már a főiskola elvégzése után kerültem jó barátságba Bozay Attilával, aki korábban hangszerelésre tanított, valamint Balassa Sándorral. Bozay mutatott nekem zeneszerzés technikákat. Például a tízfokú rendszert, amit ő is használt, és én is használlok. Kurtág Györgyhez bejártam kamarazene-órákra passzív hallgatóként. Kurtág nem tanított zeneszerzést, de azért tőle is ellestem dolgokat. Tizenkét mikrolúdium című darabja nagyon nagy hatással volt rám. Egyébként Bozay Attilával is Kurtág György óráján találkoztam először. Számmomra az volt a nagy iskola, hogy belecsöppentem ebbe a zeneakadémiai közegbe, és ott magamba szívhattam mindent, amire szükségem volt.

■ Eddigi életműve meglehetősen széles skálát ölel fel. Nagyzenekari- és kamaraművek, szóló- hangszeres darabok, kantáta, kórus művek egyaránt szerepelnek benne. Talán csak az opera hiányzik...

– Operát nem valószínű, hogy fogok írni, mert nem hiszem, hogy találnék olyan témát, amit megzenésítésre érdemesnek tartanék. Az opera műfaja szerintem a romantikával lejár.

■ Viszonylag sokat komponál bibliai szövegekre...

– Valójában csak egy kantátát írtam és néhány zsoltármegzenésítést. Első kórusdarábjaimat latin, illetve francia nyelvű zsoltárversekre komponáltam. Ezen kívül írtam egy latin nyelvű vesperás himnuszt is, a szombat esti vesperás szövegére, a másik pedig az I. kantáta, amiből rádiófelvétel is ké-

szült. A kantáta magyar nyelvű, nagyon szép szövegre, ami költői hasonlaltat szól az öregedésről és az elmúlásról. Maga a mű egy nagy íves keretbe van foglalva, középen pedig egy passacaglia-forma van, hasonlóan Sztravinszkij Zsoltárszimfóniájának harmadik tételéhez, a Laudate kezdetű részhez. Az egész darab neobarokkos stílusban íródott. Van még egy művem, ami bemutatatlan. Azt egy régizene együttes felkérésére komponáltam, akik végül nem játszották el. Az a darab azért érdekes, mert reneszánsz együttesre íródott. Blockflötek szerepelnek benne, Krummhorn, vonósok és kórus.

■ Egy hangszerrel úgy tűnik különleges kapcsolata van. Viszonylag sok műve keletkezett hárfára.

– A hárfával két okból kerültem kapcsolatba. Az egyik, hogy még a kilencvenes évek elején megkeresett egy Debrecenben végzett, de Bécsben élő hárfaművésznő, hogy írjak egy triót ugyanarra az összeállításra, mint Debussy triója, vagyis fuvolára, hárfára és brácsára. Közben Fukui City-ben kiírtak egy zeneszerzői versenyt hárfára, amit megpályáztam és elnyertem az első díjat 1998-ban. Ennek köszönhetően jutottam el Japánba. A hárfa elég bonyolult hangszer, amennyiben a hangnemeket példák segítségével lehet váltani. Végül annyira beleástam magam ebbe a témába, hogy komponáltam egy művet kelta hárfára is, amelyen csak kézzel lehet a hangokat

módosítani. Az ütőhangszerek után a legtöbb kamaraművet hárfára írtam, mintegy hét vagy nyolc darabot.

■ Ön zeneelméletet és zeneszerzést is tanít. Milyen tapasztalatai vannak tanárként?

– A mai generáció nagyon sokban különbözik a mi kamaszkorunktól. Ma sokkal nehezebb a gyerekek érdeklődését egy meghatározott irányba terelni. Rendkívül heterogén felkészültséggel jönnek, sokan lemorzsolódnak az első év után. Többnyire a hozzáállásukkal is baj van. A figyelmük is jobban megoszlik, nehezen tudnak huza-mosabb ideig ugyanarra a dologra összpontosítani. Ezért a zeneelmélet tanításához saját módszert dolgoztam ki, mert a generációk óta használatos Kesztyer-könyv nagyon bonyolult a mai gyerekeknek és a bemutatott hangzatok csak a legritkább esetben fordulnak elő olyan „vegytiszta” állapotban, vagyis alteráció nélkül, ahogy ott le vannak írva. A zeneszerzést tanulókkal persze más a helyzet. Ők maguktól jönnek.

■ Hány egykori növendéke választotta a zeneszerzői pályát?

– Mintegy hatan-heten végezték el a Zene-művészeti Egyetem zeneszerzés tanszakát. Van aki azóta a könnyű műfajban sikeres, de olyan is van, aki azóta organista lett.

Kaizinger Rita

Fiatal magyar trombitaművész nyerte a II. díjat az idei Prágai Tavasz Zenei Verseny döntőjében

Idén május 7. és 15. között rendezték meg a 68. Prágai Tavasz Nemzetközi Zenei Versenyt, amelyre összesen 132 fiatal trombitaművész nevezett be. A rögzített hangfelvételek alapján 65 trombitást hívtak meg az első fordulóra, számos európai országból, továbbá Japánból, az Egyesült Államokból, Venezuelából, Braziliából, Mexikóból és Koreából.

A második fordulóra már csak tizenketten jutottak tovább, akik közül végül négyen kerültek a döntőbe. Az I. helyezést Nagy-Britanniából érkezett versenyző, Huw Morgan, a II. helyezést pedig Könyves-Tóth Mihály, a Magyar Állami Operaház zenekari művésze nyerte el. A III. helyet a spanyol Maio Martos Nieto-nak ítélte a héttagú nemzetközi zsűri.

Könyves-Tóth Mihály a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola után a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen folytatta tanulmányait, ahol tanára Kirsch János, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának trombitaművésze volt. Diplomáját 2015-ben nyerte el. Már egyetemi hallgatóként is játszott a Magyar Állami Operaház zenekarában. 2012-ben szintén II. helyezést ért el az Ulmi Nemzetközi Trombitaversenyen, 2013-ban pedig megnyerte a Budapesti Országos trombitaversenyt.

A döntőt az alábbi linken lehet megtekinteni: <https://www.youtube.com/watch?v=d6UqYStCy4A>

„Nem minősült, hanem minőségi zenekar akarunk lenni”

Az Alba Regia Szimfonikusok egyre több koncerten, egyre nagyobb létszámmal muzsikál

Székesfehérvár városa saját zenekart hívott életre, a korábban alkalmi fellépésekre szerveződő együttes ma már 25 és fél státuszt mondhat a magáénak, s az elmúlt időszakban meg többszöröződött a büdzséje, ahogy a koncertjeinek száma is. Bár egyelőre nem épül új koncertterem a településen, ifj. Major István, a zenekar igazgatója azt mondja, azért erről az álomról sem mondtak le. Bízna abban is, hogy a következő évben már az Alba Regia Szimfonikus Zenekar is a hivatásos együttesek szövetségéhez tartozhat.

■ *Másfél esztendővel ezelőtt beszélgettünk, akkor indult el az együttes a hivatásossá válás útján, most pedig már szép kivitelű bérletfüzetet mutat, lemezt, szórólapokat különféle hangversenyekről, ifjúsági sorozatokról. Mi minden történt az elmúlt időszakban?*

– Tavaly januárban indultunk, összesen három státusszal, ami egy igazgatói, egy művészeti vezetői és egy adminisztrátori állás volt. Kisvártatva kaptunk 10 álláshelyet, ekkor próbajátékokat írtunk ki harmadállásokra, a tavalyi évet így már 22 muzsikussal zártuk. Idén pedig eljutottunk oda, hogy huszonöt és fél státuszunk van. Így már félállásban alkalmazzuk a zenészeket, s újabb próbajátékokat írunk ki, júliusban tervezük a következő hullámot. Keresünk koncertmestert, szekund szólamvezetőt, a hegedű és a brácsa tuttiba muzsikusokat, cselló szólamvezetőt, második fuvalát, első és második trombitást, első kürtöt és egy timpanistát is. Tíz pozícióra várjuk a zenészeket, s ezzel a létszámmal már lehet tervezni. Emellett talán az is jelzi, hogy mennyit léptünk előre, hogy tavaly tartalmas előadásokat rendeztünk, kiváló vendégművészeket hívtunk. Itt járt nálunk Bogányi Gergely, elhoztuk a zongoráját is Fehérvárra, s ezernél többen hallgatták meg a koncertjeit. Illényi Katicával is adtunk két telt házas koncertet, hatalmas sikert aratott az újról hangversenyünk. Tavaly nyáron Carlo Ponti dirigálta az együttest, s a Musica Sacra koncert is hatalmas tetszést váltott ki. Olyan karmesterekkel, szólistákkal dolgozhatnak együtt, ami számukra is élményt jelent. Jó helyzetben vagyunk Budapest kö-

zelsége miatt is, hiszen az érdeklődőknek nem jelent nehézséget ellátogatni a városunkba. Tavaly nyáron pedig beköltöztünk az új próbatermünkbe is.

■ *Tavaly szó volt arról is, hogy épül egy koncertterem Fehérváron....*

– Ez kicsit elhamarkodott bejelentés volt, mert bár a Fekete Sas Szálló nagyon szép és patinás belvárosi épület, kiderült azonban, hogy a legnagyobb egybefüggő tér, amit ki lehetne benne alakítani, az csupán 150 négyzetméter, mi pedig minimum 500 főt befogadó teremben gondolkozunk, ami jóval nagyobb helyet igényel. Dolgozom azon, hogy legyen a városnak koncertterme, s a település vezetése is nyitott erre. Nyilván keresni kell a helyet és a forrást, egyelőre az elgondolás van meg, a tettek még kicsit váratnak magukra. Ahhoz, hogy koncertélményt tudjunk adni, a XXI. században szükség van megfelelő hangversenyteremre is. Ott ugyanis másképpen hat minden, mint egy színházban. Amit tudok, azt megteszem a koncertterem érdekében.

■ *Tavaly említette, hogy koncert és nézőszámot szeretnének emelni. Hol tartanak most ezen a téren?*

– Két évvel ezelőtt, 2014-ben 14 hangversenyt adtunk, tavaly 25-öt, idén már a hatvanat céloztuk meg, és úgy tűnik, sikerül is betartanunk. Egyébként közös elhatározásunk a városvezetéssel, hogy nem minősült, hanem minőségi zenekar akarunk lenni. Először azt szeretnénk elérni, hogy teljesen stabil legyen az együttes működése. A legfontosabb célunk az, hogy nagyon jó szín-

vonalúvá váljon a zenekar. Ha pedig a minősülés paramétereit vesszük, akkor idén már szinte minden feltételt teljesítünk, egyetlenegyet leszámítva: a státuszokat, hiszen a 25 és félben a kiszolgáló apparátus is benne van. Mindenesetre csak néhány álláshelyen múlik az egész. Közös megegyezés volt a városvezetéssel, hogy először vizsgáljuk meg, hogyan tud működni az együttes. Ha ez sikerült, akkor lépjünk tovább, ez azonban várhatóan a 2017-es évben meg is fog történni.

■ *Ha minősített az együttes, akkor már állami támogatást is igénybe lehet venni, jelentősebb nagyságban...*

– Tájékoztattam erről a városvezetőket, ettől függetlenül volt ez a döntésük. Gazdasági tekintetben kiemelkedő város Fehérvár, és ennek a művészeti élet is hasznát látja. Éppen egy öt éves kulturális koncepció kidolgozásával foglalkozunk, amit minden intézményvezetőnek el kellett készítenie. Megpróbáltuk megfogalmazni azokat az irányokat és terveket, amelyek felé szeretnénk elindulni. Természetesen én a koncertterem építését is belefoglaltam, 2022-re tettem, akkor lesz a város alapításának 1050 éves évfordulója, és szép alkalom lenne ezzel ünnepelni.

■ *Hogyan képzeled el ezt a következő öt évet?*

– A budapesti zenekaroknál fontos törekvés, hogy mindegyik együttes bemutassa legjellegzetesebb vonásait. A vidéki együttesek tekintetében más a helyzet, hiszen az adott régiójukat kell minden téren szolgálni: barokk zene, kortárs művek, könnye-

debb műfajok, színházi szolgálat. Székesfehérváron mindenképpen fontosnak tartjuk a színházat irányító Szikora Jánossal együtt, hogy elindítsuk a kamaraoperák előadását. Szeretném, ha a város támogatásával barokk hangszereket tudnánk vásárolni. Így ebbe a stílusba is mélyebben beleáshatnánk magunkat, s a zenekaron belül is születhetne egy barokk együttes.

Barokk évet szeretnénk 2018-ban, az egész városban, hiszen akkor Johann Sebastian Bach születésének 333. esztendejét ünnepelhetjük. Előtte azonban jövőre még Kodályra kell koncentrálnunk, lesz kiállítás, énektanároknak szervezett szimpózium, kórustalálkozó. Fel kellene eleveníteni azokat a zenei irányokat, eszméket, amelyek mára kicsit elhaltak... Nagyon lényeges feladatunk a Musica Sacra népszerűsítése is. Szeretném, ha olyan brand épülne, hogy az emberek akár a műsor, akár a fellépők ismerete nélkül is megváltanák rá a jegyet. Idén Rossini Stabat Materét adjuk elő Rost Andreával, a másik három énekes pedig a moszkvai Bolsojból érkezik. Már elkezdtük a jövő évi program szervezését is, amelyre John Rutter-t szeretnénk megnyerni, 2018-ban pedig ezeken a napokon Erkel István király operáját vinnénk színre.

■ Sikerült növelni a közönség számát?

– Nem panaszkodhatunk, büszkéek lehetünk arra, hogy az elmúlt évben szinte mindenütt telt házas koncertjeink voltak. A pontos számot kicsit nehéz megmondani, mert tavaly még a színházzal voltunk szimbiózisban. A nyári Harmónia Albensis-sorozat is nagy siker, amit mi szerveztünk, de a teátrumon keresztül. Mindenesetre, ahogy számoltam, közel 10 ezer fizető nézőnk volt a tavaly. Most attól nő a duplájára, hogy elkezdtünk a régióban is muzsikálni, 15 koncertet fogunk tartani a környéken. A Táncdalfesztivál projektünket is nagy érdeklődés kíséri, várhatóan

kétszer megtelik rá az 1200 fős Vodafone Sportcsarnok. A produkciónak várpalotai előadása is lesz, és tárgyalunk Siófokkal is. Az előadás apropója, hogy 50 éves a Táncdalfesztivál, s Hámosi János ezeket a régi, népszerű számokat felújította, újra hangszerelte, s olyan előadókkal hangzanak fel, mint Szulák Andrea, Malek Andrea, Gájer Bálint vagy Farkas Gábor.

■ Gondolom, nagy az érdeklődés, ha már saját bérletssorozatot is indítottak...

– Ez valóban nem létezett az előző években, s egy zenekart igazán a bérletei határozzák meg. Most már van egy Farkas Ferenc-bérletünk 2015-16-ra, amelyben szimfonikus zenekari előadásokat találni. A koncertek nagy részének a színház ad otthont, s a kínálatban akad oratórium, skandináv est zongoraversennyel is. Emellett elindítottunk egy másik – szándékosan évre és nem szezonra szóló – bérletet is. Azért, mert azt láttam, hogy mindenki évadban gondolkodik, mindenki egyszerre akarja eladni a sorozatait, s az embereknek nincs mindenre pénze... A Somorjai Ferenc kamarazenekari bérlet a székesfehérvári művésztanár, kóruskarnagynak állít emléket, aki nagyon sokat tett Fehérvár zenei életéért. A négy koncertből álló sorozat első estjén Szabadi Vilmos játszott a brácsa szólamvezetőnkkel, Kovács Szilviával. A következő előadás júliusban lesz, Kuklis Gergely, a NFZ volt koncertmestere ennek a koncertnek a művészeti vezetője. Karmester nélkül kerülnek színre ezek az előadások, éppen azért, hogy a műhelymunkát erősítsük. G. Horváth Lászlót ugyancsak meghívtuk, jön emellett barokk műsorral Dinyés Soma is.

■ Mennyire elégedettek a bérletértékesítéssel?

– A harmaduk kelt el, de a jegyeket is megvásárolták, így lett minden előadásunkon táblás ház. A Farkas- és a Somorjai-bérlet mellett van még egy ifjúsági sorozatunk is:

a Partitúra. Ezt is közel 950 gyerek hallgatta meg. Személyesen végigjártam egyébként az összes iskolát, minden igazgatóval tárgyaltam, elmeséltem ennek a kezdeményezésnek a jelentőségét, így a tanárokkal is jó kapcsolatot alakítottunk ki. Az ifjúsági előadást visszatérően más régiókba is. Tényleg azt látom, helyi közönséggel meg lehet tölteni a koncertjeinket.

■ A beszélgetésünk elején említette, annyi a tennivalója Fehérváron, hogy fel kellett adnia a fővárosi, zeneiskolai munkáját. Ki segíti még a zenekar körüli teendőiben?

– Azt látom, hogyha felveszek egy újabb embert az irodába, akkor az mintha az utolsó pillanatban történne, mert azonnal újabb és újabb munka szakad a nyakunkba... Ez nyilván a folyamatos fejlesztések miatt van így. Gazdaságilag nem önálló a székesfehérvári zenekar, a Székesfehérvári Intézményi Központ intézi az ügyeket, de van azért pénzügyi ügyintézőnk, munkaügyi kollégánk, marketinges kolléganőnk, operatív vezetőnk, igazgatói asszisztensünk, s most már egy műszaki munkatársat is sikerült alkalmazni, aki létfontosságú volt a szállítások miatt. A művészeti vezető természetesen továbbra is Drahos Béla, s nagyon jó színvonalú koncerteket adunk irányításával.

■ A fővárosban nem akarnak bemutatkozni?

– Az a törekvésünk, hogy koncertezzünk a fővárosban is, de lényeges az is, hogy ez természetes módon történjen, s ne buszokkal kelljen rá fuvarozni a közönséget. A Musica Sacrával az országos médiában is megjelenünk, s nemsokára a felvételeink a tv-ben, a rádióban is hallhatóak lesznek. Remélem, előbb-utóbb a köztudatba is bekerülünk, mint más vidéki zenekarok.

■ Említette, hogy a város a szívében viseli az együttes sorsát. Mindez mennyire jelenik meg a támogatásukban?

– Úgy vélem, elég sokatmondóak a számok. Amikor átvettem a zenekart, a 2014-es évben 44 millió volt a költségvetésünk. Tavaly 88 millió forintot kaptunk a várostól, ehhez kaptunk négy milliót a regionális zenekari keretből, s az Albakord Zenei Alapítvány is segített minket kisebb összegekkel, így közel 94 millióig jutottunk. Az idei költségvetésünk pedig már 165 millió. Arra is büszke vagyok, hogy a 2014-es jegybevétele 3,5 millió forint volt, most pedig már 35 millió folyik be a koncertek után. De erre szükség is van, hiszen a várostól 130 milliót kapunk, a többi pénzt a zene-

karnak kell előteremtenie. Már a tao körbe is bekerültünk, tavalyi eredményeink után közel 7 millió forinttal gazdagodunk. Az idei Emmi-pályázaton pedig hatmilliót nyertünk.

■ *Mennyire alakult át az együttes?*

– Vannak régi tagjaink is, de nagyon sok a fiatal, és sokan jöttek a fővárosból is. Aki a korábbi zenészeink közül tavaly a próbajátékra már nem vállalkozott, de ettől függetlenül szívesen muzsikál velünk, az állandó kísézőként részt tud venni a munkánkban.

■ *Mit emelne ki a következő szezon programjából?*

– Még a nyárról is szívesen mesélnék, hiszen fellépünk a Bory-várban, s Fehérvár-csurgón is muzsikálunk, a XII. Európai Dísnővény és Kertművészeti Napokon, ahová rengeteg diplomata vendéget várnak, s több ezer látogató hallgathat minket. Ezután következik a Harmonia Albensis első koncertje, elhozzuk Lengyelországból azt a különleges hangszert, amely Leonardo da Vinci tervei alapján született. A neve viola organista, s a Pesti Vigadóban, Veszprémben is meghallgathatják rendhagyó hangját

az érdeklődők. Mi szervezzük Karasszon Dezső orgonaestjét, s Boross Csillával is lesz hangversenyünk. A koncertet Medveczky Ádám dirigálja, aki az Alba Regia Szimfonikus Zenekar állandó vendégkar-mestere lett. Ezek után pedig már a Musica Sacrára készülünk.

■ *Ilyen sűrű a következő évadjuk is?*

– Különleges koncertnek tartom Mozart Requiem-jét, amit Halottak Napján Medveczky Ádámmal játszunk, az Újévi hangversenyünk szintén izgalmas lesz, akár csak az előző, amikor is a koncert előtt három héttel már elfogytak rá a jegyek... A 2017-es évet köszöntő előadáson Balogh Sándor vezényli saját darabjait, átíratat, s reményeink szerint Lukács házi Győző is pódiumra lép. Van egy nagyon szép tervünk Onczay Csabával, egy csellómaraton kívánunk szervezni. Szeretném, ha ez egy országos szakmai találkozó is lenne, amelyen sok neves művész muzsikál. Három egyórás koncertet tartanánk, elindulnánk a gambától, s a barokk műveken keresztül az egyik legnépszerűbb darabig, Dvořák remekművéig jutnánk. Az évadjunkban előadjuk Farkas Ferenc Kárpáti rapszódiáját, Szentpáli Ro-

land írt egy tubaversenyt, melyet ő maga játszik el velünk. Keresem az újdonságokat, hogy tényleg izgalmas koncerteket kínálhassunk az érdeklődőknek. El kell, hogy mondjam, a Filharmóniával nagyon jó a kapcsolat, évtizedek óta részt veszünk a székesfehérvári bérletükben, s ez folytatódik a jövőben is, sőt a 2016/17-es évadban helyet kaptunk a kaposvári sorozatukban is.

■ *Milyenek a visszajelzések? Mit szólnak ahhoz a székesfehérváriak, hogy lett egy saját, hivatásos zenekaruk?*

– Nagyon nyüzsgő a város kulturális élete, ezért nem egyszerű a figyelmet magunkra irányítani. De azért azt érzem, hogy az utóbbi időszakban ezt sikerült elérnünk. Aki szereti a komolyzenét, s rendszeresen jár koncertre, az látja-hallja a nagymértékű változást. S talán a telt házak is jelzik, sokan örülnek ezeknek a nívós hangversenyeknek. Folyamatosan tudunk növekedni, fejlődni, s addig, amíg elérjük a kívánt célt, ez a legfontosabb. Bár a regionális zenekari szövetségnek végül nem lettünk a tagjai, bízom abban, hogy nemsokára már a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségéhez csatlakozhatunk. R. Zs.

A Honvéd Férfikar missziós útja Erdélyben

A Honvéd Férfikar a Bartók év keretén belül, minisztériumi támogatással, 2016. május 9-én erdélyi turnéra indult „A zene házhoz megy – Interaktív énekóra” című produkciójával.

700 km-es út után, május 9-én érkezett meg az együttes a Hargita megyei Tibódra, ahol a vendéglátók székely népviseletben, jó fajta székely pálinkával és áfonya likőrrel várták a kissé megtörtén, de jó hangulatban érkező Férfikart.

Május 10-én a székelyudvarhelyi Belvárosi Református Templomban tartották első programjukat a református gimnázium diákjainak. A Bartók életútját bemutató énekórán a diákok nagy figyelemmel hallgatták Strausz Kálmán karnagyot, aki egy prezentációs anyag segítségével mesélt Bartók Béla népdalgyűjtő tevékenységéről, valamint művei születési körülményeiről. A Honvéd Férfikar előadásában meghallgathatták „A négy régi magyar népdal” két tételét, valamint a Székely népdalokat. Elhangzott még a program során Bartók gyűjtő társának, Kodály Zoltánnak Karádi-nótája, az Esti dal és Hány János című daljátékából a Toborzó, Gaál Csaba előadásában a Férfikar kíséretével.

Az előadást egy közös énekléssel zárták, a „Te túl rózsám...” kezdetű székely népdallal. A diákok a református tetszésnyilvánítással, elismerő kopogással búcsúztatták az együttest.

Ugyanezen a napon, 18 órakor egy önálló hangversenyt is adott a kórus a Székelyudvarhely református gyülekezetnek, ahol egyházi művekből, a nemzetközi operairodalom leghíresebb férfikaraiból, valamint nemzeti operáink férfikari műveiből kaptak ízelítőt a hallgatók. Bánk bán áriájának a „Hazám, hazámnak” férfikari átírata után a kopogás dübörgő vastapssá alakult át, ami egy történelmi pillanat volt a gyülekezet életében. A lelkész elmondása szerint a templom történetében még nem fordult elő, hogy tapssal köszönték meg a fellépőknek előadásukat.

Május 11-én a Honvéd Férfikar elindult a turné következő helyszínére, Marosvásárhely felé, ahol a Bolyai Farkas Gimnázium dísztermében gyereksereg várta az éneke-

seket. Itt Strausz Kálmán közös éneklésre kérte őket, amitől a diákok kissé megszeppentek, de pár perc unszolás után szépen vették az akadályt.

Május 12-én, csütörtökön a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Dísztermében tartotta 3. énekóráját az együttes, az újonnan alakult Kolozsvári Magyar Opera Gyermekkarának. A 4-től 11 éves korú gyermekek tágra nyílt szemmel és leesett állal hallgatták a Honvéd Férfikar előadását. Lelkesedésüket jól mutatta, hogy nem csak énekelni akartak a kórusal, hanem kottát kértek és úgy énekeltek közösen egy székely népdalt.

A turné záró napján, május 13-án Nagyváradon, a Szent László Római Katolikus Iskolaközpont diákjainak tartotta a turné utolsó énekóráját a Férfikar, ahol szép számmal gyűltek össze tanulók és tanárok egyaránt.

Külön köszönet illeti Balázs Attilát, Tordaszentlászló református lelkészét a lelkes szervező munkáért, amellyel segítette a kórus székelyföldi útját.

A turné során meglehetősen láttni, hogy az erdélyi magyarok ápolják, ismerik népzenéi hagyományainkat, és kitörő lelkesedéssel fogadják az anyaországból érkező művészeket.

Honvéd Férfikar

Zenekari edukáció és koncertpedagógia

Konferencia a fiatalok zenei és színházi edukációjáról a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének rendezésében – Pécs 2016. május 6.

Május első péntekén a Pannon Filharmonikus Zenekar próbatermében, Pécsen került sor hazánkban az első zenekari edukációs konferenciára a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének rendezésében. A konferencia hivatalos címe a kissé nehézkes *Zenei nevelés Magyarországon az előadó-művészet közvetítésével a kulturális alapellátás keretében* volt, de lényegét tekintve arról szólt, hogy a hazai zenekarok mit tesznek az ifjúság zenei nevelése, vagyis annak érdekében, hogy évtizedek múlva is legyen rendszeres koncertlátogató közönségük. Az Egyesült Államok és Nyugat-Európa szimfonikus zenekari már évtizedek óta felismerték a fiatalok zenei edukációjának fontosságát, amennyiben nemcsak fényes múlttal, de legalább annyira biztos jövővel is rendelkezni kívánnak. Magyarország sokáig kiváltságos helyzetben volt a jól kiépített zeneiskolai hálózat, az ének-zenei általános iskolák rendszere, és a Kodály és tanítványainak köszönhetően részletesen kidolgozott iskolai énektanítási módszer hármas védőhálójának köszönhetően. Ehhez járultak az akkori Országos Filharmonia országsszerte szervezett ifjúsági hangversenyei, ahol olyan nagyszerű tanárok, mint Lukin László vagy Szabó Helga vezették be a gyerekeket a zene titokzatos világába. E rendszer fokozatos és folyamatos erodálódása, valamint – az európai országok nagy többségét éppúgy fenyegető – csökkenő demográfiai mutatók következtében azonban a hazai zenekarok is egyre inkább felismerték, hogy nekik maguknak kell tenniük valamit annak érdekében, ha néhány év múltán nem akarják elveszíteni közönségüket. Mindehhez hozzájárul az a robbanásszerű paradigmaváltás, ami a kommunikációs eszközök használatában a legutóbbi évtizedben bekövetkezett, valamint az egyre áradóbb verseny a szabadidő attraktív eltöltéséért a turisztikai és rekreációs szolgáltatások piacán.

Magyarországon sok zenekar sokféleképpen próbálkozik az internet fogságában élő fiatal korosztályok megszólításával. Ki sem kell mozdulniuk, hiszen a világ egy kattintásra van. Adott esetben persze koncertközvetítést is lehet nézni az interneten, akár Berlinből is, de ahhoz is el kell juttatni a

fiatalokat, hogy a sok lehetőség közül adott esetben egy komoly zenei koncert mellett döntsenek. Az ennek érdekében alkalmazott módszerek nagyon eltérőek, és többnyire a helyi adottságoktól függenek. Helyi adottság alatt elsősorban egy rendkívül karizmatikus muzsikussal vagy más, zene iránt elkötelezett személy értendő, aki különös tehetséggel rendelkezik ahhoz, hogy fiatalok egyik-másik, de lehetőleg valamennyi csoportja számára közérthető nyelven beszéljen a zenéről. Ez az adottság, vagyis az erre vállalkozó hangverseny-ismertető személy képzettsége, szakmai felkészültsége, valamint az egyes korosztályok iránti affinitása azután meg is határozza a zenekaronál folyó ifjúsági edukáció mikéntjét. Szándékosan nem használtam a pedagógus szót, mert ez a személy a legritkább esetben iskolai énektanár, vagyis a közoktatásban dolgozó gyakorló pedagógus, hanem többnyire hangszeres művész- vagy zeneirodalom-ismeret tanár, ami lényeges különbség. Valahogy olyan, mintha egy idegen nyelvet kizárólag tolmácsok, illetve fordítók tanítanának. Nyilván ugyanerre tapintottak rá a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagzenekari is, amikor úgy gondolták, hogy a rendkívül változatos – és tegyük hozzá – többségükben tartalmas edukációs programok ellenére is szükség

Mácsai János

lenne közös tapasztalatcserére, valamint az országban párhuzamosan zajló ifjúsági koncertek módszertani összefésülésére. Csak sajnálni lehet, hogy éppen azok a kollégák képviselték magukat a legkevésbé ezen a konferencián – nevezetesen a közoktatásban dolgozó ének-zene tanárok, illetve a felsőoktatásban oktatók és hallgatók –, akiknek a pedagógiai és módszertani felkészültségére lenne a legnagyobb szüksége a hazai zenekaroknak. Természetesen egy egynapos konferencia alkalmával nem le-

Dr. Hoppál Péter és Kovács Géza

FOTÓK: LAKATOS KORNÉL

Eckhardt Gábor

het mélyen gyökerező szakmai problémákat megoldani, de a fiatalokkal szinte napi kapcsolatban lévő gyakorló pedagógusok nagyobb arányú részvétele mellett nyilván több felmerült kérdés egészen más megvilágításba kerülhetett volna.

A konferencia meghívott előadói a koncertpedagógiát legtöbb esetben már évtizedek óta sikeresen művelő szakemberek voltak. Sőt, mivel előadó-művészetről volt szó, a délutáni szekcióba meghívást kapott a színházpedagógia, valamint a bábművészet egy-egy jeles képviselője is, Neudold Júlia színművész, az Örkény Színház drámapedagógusa és ifjúsági projektjének vezetője, valamint Meczner János a Budapest Bábszínház igazgatója személyében. A moderátor feladatát a két szekcióban szakmailag, illetve családirag egyaránt érintett Mácsai János zenetörténész látta el, szellemesen, kellő visszafogottsággal és rutinosan.

A megnyitó beszédek követően, amelyeket Dr. Öri László Pécs város alpolgármestere, Dr. Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára, valamint Kovács Géza a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke mondott, az első előadó a zenei edukációt három évtizede művelő zongoraművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, Eckhardt Gábor volt.

Lukácsné Győző

Bon-bonok és Kakaók között – avagy az ismeretterjesztő Zene című előadásában optimistán ítélte meg az edukáció terén hazánkban zajló folyamatokat, mindenekelőtt a sokféleséget és a változatos kínálatot. Megítélése szerint jó úton jár a zenei edukáció hazánkban. Saját tapasztalatából leszármazott két fontos tényezőt emelt ki ennek hatékonyságát illetően. Az egyik, hogy a zenei

ismeretterjesztés minden pillanatban érdekes és figyelemfelkeltő legyen. Vagyis sikerüljön megragadni és fenntartani a fiatalok figyelmét a tanórán kívüli, számukra szokatlan helyzetben. A másik, hogy az adott kereteken belül lehetőség szerint próbálják meg kinyitni a hallgatóság fülét azokra a zenei megoldásokra, amelyek egy-egy remekművet az átlagos kompozícióktól megkülönböztetnek. Mondanivalóját mindjárt egy zenei példával, Mozart c-moll zongorafantáziájának bevezető ütemével illusztrálta, bemutatva, hogy hogyan alakult volna a fantázia további „sorsa” egy Mozart-korabeli kismester műhelyében.

A következő előadó, a közönség által a Bartók Rádió nagysikerű Bon-bon matinéiből ismert és kedvelt Lukácsné Győző volt, aki a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatójaként személyes elkötelezettsége mellett arról is beszélt *Mitől lesz a zene mindenkié?* című előadásában, hogy milyen adminisztratív és finanszírozási nehézségekbe ütközik egy-egy színvonalas edukációs program kivitelezése. Mivel zenei edukációs tevékenysége lényegében egyetlen szimfonikus zenekar költségvetésében sincs önálló rovat, ezért az erre a nemes miszióra – szó szerint – „vállalkozó” muzikusoknak különféle fiskális és logisztikai akadályokat

kell leküzdeniük, ha valóban hatékonyan és színvonalasan szeretnének eleget tenni küldetésüknek. Aki egyéni vállalkozóként műveli a zenei ismeretterjesztést, annak erre nincs más forrása, mint a pályázatok és a jegybevétel, ami legfeljebb egy vonósnyegyesnyi muzsikusz meghívására elegendő, jóllehet igazán maradandó élményt – már csak méretei miatt is – a szimfonikus zenekar tud nyújtani a fiatal hallgatóságnak. A minőségnek azonban ára van. Alacsony fizetett, túl-szolgáltatokkal terhelt zenekari művészekről nem lehet elvárni, hogy ugyanolyan élvezettel muzsikáljanak, mint amilyen örömmel a gyerekek vesznek részt a hangversenyen. Pedig az edukáció hatékonyságának alapfeltétele, hogy a fiatal hallgatóság és a muzikusok együtt osztozzanak a zene örömeiben. Előadásának legfontosabb üzenete, hogy a közönség nem lesz, hanem már itt van, azoknak az óvodáskorú gyermekeknek a személyében, akik a koncertpedagógia első számú célközönségét kell, hogy jelentsék. Arra is felhívta a figyelmet, hogy szerinte a gyerekeknek kell felkeresni a koncerttermet, és nem a muzikusoknak az iskolákat, mert a kivételes helyszín és az alkalmi szituáció révén a gyermekek egyúttal a nyilvános helyen való kulturált viselkedést, és a megfelelő öltözködést is elsajátítják. Az általa preferált korosztály az óvodáskorúaké, hiszen ez az az életkor, amikor az „imprinting” a legmélyebb. Tapasztalata szerint, ha korábbi óvodás hallgatói serdülőkorban el is pártolnak egy időre a komoly zenétől, fiatal felnőttként visszatérnek a hangversenyterembe, és később a gyermekeiket is hozzák.

A következő előadó Hollerung Gábor volt, aki azon kevesek közé tartozik a zenei edukáció hazai művelői között, aki nem hangszeres, hanem középiskolai ének-zene tanári, és karvezetői diplomával, valamint több évtizedes amatőr kórus karnagyi tapasztalattal a háta mögött kötelezte el magát az ifjúság zenei nevelése mellett a Budafoki Dohnányi Zenekar vezető karmestereként. Nyilván zenepedagógiai felkészültségének is betudható, hogy az első két előadónál lényegesen kritikusabb hangot ütött meg, és mélyre ható elemzést adott az általa érzékelt problémákról. Szenvedélyes, ugyanakkor nagyon tárgyyszerű előadása kiindulópontot jelentett a délelőtti felszólalások után következő általános vitához, és egyben látteleként is szolgált. Ő volt az, aki elsőként mondta ki ezen a konferencián, hogy a zene egyike a nem verbális nyelveknek, és a baj az, hogy korunkban kivesző-

Hollerung Gábor

ben van a metakommunikáció, és minden olyan kifejezési eszköz, amely nem a verbalitáson alapul. Pedig a zene nyelve rendkívül jól kommunikálható a gyerekek számára, akik rendkívül fogékonyak a zenében tapasztalható különféle ellentétpárok, illetve párhuzamok, valamint az ezek között meglévő logikai összefüggések felismerésére. Emlékeztetett rá, hogy a zenei nyelv megismertetése által bizonyos készségeket is el kell sajátítani a gyerekekkel, és ennek alapjait csak az iskolai oktatás rendszerintű keretein belül lehet lerakni, ez a feladat nem bízható kizárólag a koncertpedagógiára. Ezek alatt a készségek alatt természetesen nem a virtuóz szolmizálást kell érteni, hanem azokat az eszközöket, amelyek elvezetnek a zenehallgatás élményéhez, és amelyek kidolgozása útközben valahol mégis elmaradt. Hangsúlyozta a társművészetek bevonásának fontosságát, elsősorban a táncét. Arra is kitért, hogy a közönség nevelésében milyen lényeges szerepe van a legkisebb aktivitásnak is, éppen ezért sajnálatos, hogy az amatőr zenei együttesek és mozgalmak, a hazánkban megrögzült rossz kulturális beidegződés miatt nem kapják meg az őket megillető erkölcsi megbecsülést és támogatást, és ez a szemlélet csak nagyon lassan változik. Fontosnak tartotta megemlíteni, hogy nem tartja ördögtől valónak a könnyebb műfajokkal való szövetkezést, mert a crossover által a klasszikus zenében előforduló bonyolultabb zenei jelenségekre is rá tudja vezetni hallgatóit, ugyanakkor a tartalmas programok mellett dilettáns ismeretterjesztő módszerekkel is lehet találkozni. Végül rátért a magyar zenei élet ellentmondásos „dzsungel-helyzetére”, amelynek a tagadhatatlanul sok pozitív jelenség ellenére számos olyan eleme is van, amelyektől

meg kellene végre szabadulni. Ezek közé tartozik a felesleges pénzkidobás olyan felszínés, nem kellően átgondolt tevékenységekre, amelyek nemhogy nem segítik, hanem inkább gátolják a zenei edukáció ügyét.

A szünet után szintén egy, a szakmában nevet szerzett és a MÁV Szimfonikus közönsége által is elismert „edukátor” előadása *Százéves terv – a MÁV Szimfonikus Zenekar közönségnevelő koncertjei magzati kortól* címmel következett. Székely Edit fuvolaművész évek óta vezeti sikeresen a MÁV Szimfonikus Zenekar leendő, illetve fiatal édesanyáknak, valamint a legkisebb korosztálynak szóló zenei programjait az anyaméhtől kisiskolás korig. Ő is azok közé a zenekari művészek közé tartozik, akik valamilyen személyes motivációtól vagy saját élettapasztalattól ösztönözve kötelezték el magukat egy-egy korosztály vagy gyermekcsoport iránt. Esetében – amint kedvesen utalt rá – ez a „hosszú, óvodában töltött évekre” vezethető vissza. Édesanyja óvodapedagógus lévén, serdülőkoráig gyakran megfordult az óvodások között, és itt tett szert olyan meghatározó benyomásokra, illetve gazdag mondókarepertoárra, amelyek nyomán érdeklődése a legfiatalabb korosztály zenei nevelése felé fordult. Kokas Klárával karöltve négy sorozat ciklikus, illetve tematikus programot dolgoztak ki, amelyek egymásra épülve, de egymástól függetlenül is látogathatók, sőt – ami az óvodás korcsoportnál különösen fontos – akár évenként is megismételhetők. Nem felejtette el azonban megemlíteni, hogy az ő kö-

Székely Edit

Fülei Balázs

zönségét többségükben olyan szülők alkotják, akik gyermeiknek a legjobbat szeretnék nyújtani, és gyermekkorukban maguk is jártak zeneiskolába. Lukácsházi Győzővel összhangban ő is megerősítette, hogy az óvodás korcsoport életében „jön el az a pillanat”, amikor a zenei edukáció során az illendő viselkedés szabályait is elsajátítják a gyermekek, és onnantól kezdve már „koncert szituációban” vesznek részt a foglalkozásokon.

Délelőtti, utolsó előadóként egy fiatal zongoraművész, Fülei Balázs számolt be az általa tartott egyszemélyes edukációs koncertekről, *A középiskolás korosztály zenei nevelése* címmel. Fülei Balázs rendszeresen tart ismeretterjesztéssel egybekötött koncerteket nemcsak patinás kulturális intézmények szervezésében, hanem különböző középiskolákban is, mert számára ez a korosztály az, amelyik a legnehezebben megszólítható. Más előadókkal szemben ő azt tartja fontosnak, hogy iskolájukban keresse fel a fiatalokat, mert így olyanokhoz is eljut, akik maguktól nem váltanának jegyet komoly zenei hangversenyre. Ráadásul tapasztalata szerint az iskola falain kívülről jött vendég alkalmi látogatása sokkal maradandóbbá teszi az élményt, amely természetesen reflektálhat a tanóra is. Hisz abban, hogy egy ilyen egyszeri, különleges esemény egy életen át elkísérhet, és tartós municiót adhat azoknak a fiataloknak, akiknek életkörülményei később sem teszik lehetővé, hogy a szépség, a kultúra mindennapi életük részévé váljon. Rámutatott arra is, hogy a legfiatalabb generációk szemléletét milyen óriási mértékben változtatta meg az internet, és az általa megteremthető virtuális valóság, valamint az onnan készen letölthető programok, amelyek között nem

tudnak helyesen válogatni. Idősebb pályatársaival ellentétben, nem emlegette nosztalgiával az „aranykort” amikor a még valóban közszolgálati televízió Zenei Főszerkesztősége oroszlánrészt vállalt a zenei műveltség terjesztésében, hiszen nyilvánvalóan tudja, hogy a Z generáció már a legritkább esetben ül le a TV-készülék elé. Hangsúlyozta, hogy mennyire fontos számára, hogy rögtön az elején kapcsolatot találjon hallgatóságával, amely által az előadás végére együtt jutnak el a színtiszta „koncert élményig”. Természetesen ő is segítségül hív külső kapcsolódási pontokat videó-felvételek, vagy más vizuális eszközök formájában, illetve zenei improvizációval összekötött narratív elemeket is használ. Tapasztalata szerint a középiskolás korosztálynál különösen fontos, hogy ne váljon el egymástól az előadó és az ismertető személye, mivel így sokkal hitelesebb számukra az üzenet. Hat pontba rendezett előadásában rendkívül megnyerő volt, hogy fiatalsága és eredményes pályája ellenére milyen tudatos elkötelezettséggel, felelősségteljes odaadással fordul a nála alig valamivel fiatalabb nemzedékek felé.

A délelőtti előadásokat követő általános vitán néhányan felszólaltak a hallgatóság soraiból. Egy pécsi szolfézstanárnő hét unokás nagymamai minőségében kívánt hozzászólni a témához: saját tapasztalata alapján tanúsította, hogy milyen nagy élmény a gyermekek számára, ha közvetlenül, szinte belülről tapasztalhatják meg, hogy miként működik egy olyan bonyolult szervezet, mint a szimfonikus zenekar. Több felszólaló beszélt a felsőfokú szakképzés fontosságáról, vagyis hogy az eredmé-

nyes zenei edukációhoz erre specializálódott, felkészült szakemberek közreműködésére is szükség lenne.

A délutáni szekcióban került sor a színházi edukáció előadóira, egy-egy kiválóan felkészült, illetve nagy tapasztalatú szakember révén. Kíváncsian vártuk, hogy milyen újdonságokat tudunk meg a régebbi hagyományra visszatekintő színházpedagógia művelőitől. Neudold Júlia az Örkény Színház ifjúsági programjának vezetője, valamint Meczner János a Budapest Bábszínház igazgatója közösen tartott előadásában sok új, a zenei edukációban is hasznosítható érdekes működési modellről és módszerről számolt be. Meczner János rövid történeti összefoglalója után, amely a gyermekeknek való színjátszás két évszázados hagyományát ismertette, Neudold Júlia a párhuzamosan virágzó különféle színházi irányzatokról adott áttekintést, megemlítve, hogy Magyarország privilegizált helyzetet élvez a sokféle irányzat szerencsés egymás mellett élése miatt. Mindketten ismertették a Budapest Bábszínház, illetve az Örkény Színház több éve zajló pedagógiai programjait. Meczner János nagy hangsúlyt fektet a különböző korcsoportoknak szánt darabok megfelelő tartalmi és formai megválasztására, valamint a „képzők képzésére”, vagyis a tanárokkal való foglalkozásokra, hiszen ők azok, akik felkészítik és elhozzák a fiatalokat az egyes darabokra. Neudold Júlia is hangsúlyozta a tanárokkal való szoros együttműködést. Mindkét színház kapcsolatot tart a Magyar tanárok Egyesületével, és rendszeresen segédanyagokat is készít számukra. Az Örkény Színház a német színházi pedagógiai

Neudold Júlia és Meczner János

Kesselyák Gergely

irányzatot követi, amelynek elsődleges célja a művészetközvetítés, vagyis igényes és értő közönséget óhajt nevelni. Ehhez többféle programot dolgoztak ki, mint például a Forró Szék, ami közönségtalálkozó a fiatalok és az előadás alkotói között, vagy a Kulisszajárás, amely betekintést enged a színház belső életébe és működésébe, illetve a Kaptár foglalkozások, ami heti rendszerességgel folyó kreatív műhelymunka az arra jelentkező fiatalok számára, sok-sok improvizációval, interjúkészítéssel, egy-egy előadás több szempontú feldolgozásával. Négy év alatt összesen 6000 fiatal fordult meg ezeken a foglalkozásokon, tehát meglehetősen nagy az elérés, amit csak megsokszoroz az a mobiltelefonos applikáció, amit az előadásaik iránt érdeklődő fiatalok számára fejlesztettek ki. Egyöntetűen hangsúlyozták, hogy a sikeres színházpedagógiának a kvalitáson túl az interakció, a közösségi élmény, valamint a meglepetés, a váratlanság a legfontosabb elemei.

Ha már színházról volt szó, következett a zenés színház képviselője. Kesselyák Gergely karmester, a Miskolci Operafesztivál igazgatója konkrét esettanulmányról számolt be. Bevezetőjében kitért arra, hogy az opera az egyik legköltségesebb műfaj, ezért végig kell gondolnunk, hogy továbbra is kizárólag az elit számára tartjuk fenn, amolyan „prémium termékként”, vagy erősen támogatjuk és a szélesebb közönség számára is elérhetővé tesszük, például úgy, hogy musicalek helyett népszerű, kortárs operát játsszunk. A Miskolci Operafesztivál egyik legsikeresebb produkciójával, a város közönsége által Ezrek operájának elnevezett

sorozattal illusztrálta, hogy a közönség igenis „hajlandó elfogyasztani”, ha minőséget tesznek elé, és nem ragaszkodik mindenáron a talmihoz. Első alkalommal, 2012-ben Puccini Toscáját mutatták be felvonásonként, szabadtéri előadáson a város különböző helyszínein, majd a harmadik estén a teljes operát előadták az Avason, Vidnyánszky Attila rendezésben, eredeti nyelven, vezető hazai és külföldi operanékesek közreműködésével. Az ingyenes szabadtéri operaelőadások az elmúlt öt alkalom során a város apraját-nagyját megmozgatták korra, nemre, iskolázottságra, társadalmi státuszra való tekintet nélkül. Olyannyira, hogy amikor az Operaházzal koprodukcióban a városi Jégcsarnokba viték be, akkor az utca népe visszakövetelte a produkciót az utcára. Természetesen az előadásokat jól felépített „beharangozó” készíti elő a fesztivál idején, kicsit hasonlóan ahhoz, amikor vándorcirkusz érkezik egy faluba. Népszerű operák esetében mindig van egy olyan „fülbemászó”, könnyen megtanulható kórusrészlet, amit a közönség, némi előzetes tanulás után együtt énekel a főszereplőkkel, így maga is az előadás részévé válik. Kesselyák Gergely elmondta, mennyire fontosnak tartja, hogy az élet a művészet része legyen, és akkor a művészet is könnyebben válik az élet, a mindennapok részévé. Mivel esti szabadtéri előadásokról van szó, ezért elsősorban felnőtteket szólít meg az Ezrek operája program. Olyan felnőtteket, akik már kiestek a szervezett keretek között zajló zenei művelődésből, és önszántukból nem akarnak, vagy – sok esetben – nem mernek jegyet váltani kőszínházi előadásra, mert úgy érzik, hogy talán híján vannak a megfelelő műveltségnek, vagy éppen az anyagi lehetőségeknek.

Tehetséggondozás, tehetségfejlesztés, tehetségsegítés a PFZ gyakorlatában címmel a vendéglátó Pannon Filharmonikus Zenekar igazgatója, Horváth Zsolt tartott előadást. Eredményeiket látva, talán túlságosan is önkritikus hangot ütött meg, őszintén megosztva kétségeit igazgató kollégáival, a Pannon Filharmonikusok által végzett edukációs hatékonyságát illetően. Elmondta, hogy számukra komoly szakmai kihívást jelent a fiatalokat érdeklő, megfelelő tematika kialakítása. Sok múlik a hangversenyeket ismertető személy egyéniségén is. Régióközpontként Pécs természetesen nincs könnyű helyzetben. Részben sajátos földrajzi helyzete, részben több mint két

Horváth Zsolt

évszázados múltra visszatekintő nagyhírű zenei és zeneoktatási hagyományai okán egyrészt nagyon magas a mérce, másrészt az elhanyagoltabb települések miatt a legszélesebb skálán mozgó zenei művelődési igényeket kell kielégíteniük. Korábban ebben oroszlanrészt vállalt az Országos Filharmónia, amelynek képviselői – annak ellenére, hogy Pécs a központjuk – nem voltak jelen ezen a konferencián.* Nem érzik kielégítőnek azt az edukációs tevékenységet, amit a Filharmónia keretében végeznek, ezért saját ismeretterjesztő programokat is rendeznek, mind a fiatal, mind az 50+-os korosztály részére. Egyáltalán nem érzi úgy, hogy probléma lenne az a sok szakember által kárhoztatott jelenség, hogy a hangversenyek közönségét jórészt az idősebb felnőtt korosztály adja. Viszont hangsúlyozta, hogy ez a korosztály többnyire csak akkor válik rendszeres koncertlátogatóvá, ha már gyermekkorában meghatározó koncertélményekben volt része. Bár a Pannon Filharmonikusok közönsége szereti és szívesen látogatja a programjaikat, mégis marad bennük hiányérzet, hogy a zenei edukáció tekintetében nem tudják kiaknázni azt a művészi potenciált, amely a 120 tagú társulatban rejlik. Úgy érzi, szükségük lenne módszertanilag felkészült pedagógus segítségére, önálló szakmai csapatra, de nem tudják, hogy erre miből tudnak forrást teremteni. Ráadásul nem könnyű megtalálniuk azt a személyt, aki megfelelő tudással rendelkezik, ugyanakkor képes közvetlen kapcsolatot teremteni a fiatalokkal, és közérthetően elmagyarázni a zene sajátos fogalomkészletét. Előadásából alapvetően két fontos kérdéskör rajzolód-

* A konferencia után Szamosi Szabolcs igazgató jelezte, hogy a meghívó sajnálatos módon a levélszemétkébe került, ezért nem vett részt az eseményen. (A Szerk.)

dott ki. Az egyik a zenei ismeretterjesztés kognitív vetülete, a másik pedig a szociális aspektus, amely a zenei nevelésben a hátrányosabb helyzetű társadalmi osztályok életminőségének javítását látja. Másik fontos edukációs területén, a szakmai utánpótlás nevelésében viszont nagy eredményeket könyvelhet el a pécsi együttes. Több évre tekint vissza „Mesterek és tanítványok” elnevezésű tehetséggondozó programjuk, amelynek során számos fiatal tehetséget fedeztek fel a régióban, akiknek pályáját továbbra is figyelemmel kísérik. A tehetséggondozást kiterjesztették a Pécsi Egyetem Művészeti Karán folyó operaénekesi képzésre is, a Művészeti Karral együttműködve az operajátszás szinte minden szegmensére kiterjed operagyakornoki programjuk, amelyben a mentor szerepét látják el.

Kovács Géza, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnökeként *Edukáció és finanszírozás* című zárszavában tömören, és a lényeges pontokra összpontosítva foglalta össze a zenei edukáció jelenlegi hazai állapotát a konferencia előadásainak tükrében. Örömmel nyugtázta azt a sokféleséget és kreativitást, amellyel a magyar szimfonikus zenekarok elkötelezték magukat a zenei edukáció ügye mellett, még akkor is, ha természetesen nem vállalhatják magukra a teljes spektrum lefedését. Rámutatott a finanszírozás hiányának teljesen abszurd helyzetére, kifejezve azt a reményét, hogy az egyes hazai zenekarok finanszírozásának multhatatlan újragondolása során lehetőség nyílik arra, hogy a szimfonikus zenekari edukáció önálló költségvetési támogatásban részesüljön.

Az előadások utáni vitában valamennyi felszólaló mondanivalója két fontos, a továbblépéshez szükséges tényezőre összpontosult. Az egyik a pedagógiai szakmai háttér, a másik pedig a megfelelő anyagi eszközök biztosítása. Hangsúlyozták a koncertpedagógia tantárgy jelentőségének növelését a felsőfokú szakképzésben, valamint a pedagógus kollégák és a társművészetek edukációs szakembereinek bevonását a témáról fenntartandó párbeszédbe. Többen rámutattak arra is, hogy az önálló források megteremtése mellett olyan minőségi garanciák kidolgozására is szükség lenne, amelyek nem kizárólag a „teljesített” ifúsági hangversenyek száma, és más, hasonló statisztikai mutatók alapján mérik a zenei ismeretterjesztő tevékenység eredményességét.

A tartalmas konferencia végére nyilvánvalóvá vált ugyanis, hogy a mennyiség a hazai zenei edukáció tekintetében – bármennyire

Kovács Géza

változatos és sokszínű is az – nem mindig jár együtt a megkívánt színvonallal. Nyilván már korábban is ezt tapasztalta az a néhány, a zenei edukáció ügye mellett elkötelezett szakember is – mindenekelőtt a pécsi házigazdák –, akik ennek a konferenciának a megrendezésére vállalkoztak. „Elégedetlenségük” egyik vélhető oka, hogy a műfajt rendkívüli személyes odaadással és legalább ilyen tehetségesen művelő – többnyire – koncertező előadóművészek nem rendelkeznek azokkal a zenepedagógiai ismeretekkel, amelyek egy nyelv elsajátíttatásához szükségesek. Ennek hiányában „csak” az általuk muzsikusként átélt „élményt”, a muzsikálás örömeit tudják megosztani hallgatóikkal, aminek hatása nem lebecsülendő ugyan, de vélhetően kevésbé maradandó, mintha valaki saját maga is képessé válik önállóan felfedezni egy-egy műalkotás szépségeit, lett légyen szó színdarabról, zeneműről vagy képzőművészeti alkotásról. A másik ok természetesen a ze-

nekarok egyenlőtlen, illetve nem kielégítő finanszírozásában keresendő. Önálló költségvetési sor híján az egyes szimfonikus zenekarok nem tudnak zenepedagógiaiilag megfelelően felkészült szakember-gárdát foglalkoztatni. A mostani helyzetben a hangszerek szállítása miatt felmerülő, illetve az esetleges kottaköltségek is a felnőtt közönség számára rendezett hangversenyek büdzsáját terhelik, vagy a kiszámíthatatlan pályázati pénzekre kell hagyatkozniuk. Esetenként problémát okozhat a szolgáltatók elszámolása is. Kérdés, hogy lényegesen javulna-e a helyzet, ha egy hirtelen elhatározással a kulturális kormányzat nagyvonalúan megemelné a szimfonikus zenekarok költségvetését, és önálló keretet nyújtana a részükre a zenei edukáció színvonalas megvalósításához. Mivel hosszú távú befektetésről van szó, amelynek eredményei – vagy éppen kudarca – csak évtizedek múlva válik nyilvánvalóvá, erre a kérdésre egyelőre nincs válasz. Viszont nem ártana emlékeztünkbe idézni, hogy Kodály Zoltán szülőhazájában egyszer már létrejött egy nagyon jól működő ének-zenei általános iskolai hálózat, heti öt énekórával – és ami a rendszer alapvető feltétele – kellőképpen felkészült, az ügy iránt elkötelezett ének-zene tanárokkal. Az innen kikerült tanulók nem csak a hangverseny-közönség utánpótlását garantálták, hanem a napjainkban olyannyira hangsúlyosan fontos különféle kompetenciák – mint például a szövegértés, problémamegoldás, logikai és kooperatív készség, analitikus gondolkodás, és még sorolhatnám – terén is sokkal jobb teljesítményt nyújtottak a nem ebben az iskolatípusban végzett társaiknál.

Az iskolai ének-zene tanítás szerepének hangsúlyozása mellett négy további tényező jelentőségét vonhatták le tanulságként a

Műhelygyakorlat Neudold Júlia vezetésével

Műhelygyakorlat Neudold Júlia vezetésével

konferencia résztvevői mind az előadások, mind az egyes szekciók után lefolytatott általános vita alapján. Az első a finanszírozás, vagyis a zenei edukáció önálló tételként való megjelenése a szimfonikus zenekarok költségvetésében. A második a megfelelő szakemberekkel való ellátottság, vagyis a koncertpedagógia szaktárgy beiktatása a felsőfokú szakképző intézmények szakmai kínálatába. A harmadik a társművészetekkel

való szorosabb együttműködés módszertani tapasztalatcsere formájában. A negyedik pedig speciális módszertan kidolgozása, a jó gyakorlatok cseréje a hazai szimfonikus zenekarok között. További igényként felmerült még az Országos Filharmóniával való egyeztetés és szorosabb együttműködés a zenei ismeretterjesztő programok átgondoltabb tartalmi kialakítása, valamint összehangoltabb koordinációja érdekében. Amennyiben

lesz folytatás, akkor a pécsi konferencia az első lépésként, de meglehetősen fontos lépésként értékelendő. Köszönet érte a konferencia kitalálói, szervezőinek, valamint a Pannon Filharmonikus Zenekar elegáns és nagyvonalú vendégszeretetének.

A konferencia végén – némi időbeli csúszással ugyan – de sor került egy műhelygyakorlatra is, amelynek során Neudold Júlia ízelítőt adott azokból a módszerekből, amelyeket a színházi edukációs program keretén belül a drámapedagógiai foglalkozásokon alkalmaz. Nyugat-Európában ezek a technikák különféle változatokban meglehetősen elterjedtek, és aki nemcsak zenekarban játszik vagy játszott, hanem részt vett már néhány vállalati kommunikációs tréningen is, annak sem voltak ismeretlenek az általa hozott feladatok. A frontális oktatáshoz szokott tanulóira azonban nyilvánvalóan felszabadítóan hatnak ezek az egyébként személyiségfejlesztő, közösségépítő gyakorlatok. A résztvevő muzikusok – különösen azok, akik zenekari gyakorlatl is rendelkeztek – örömmel konstatálták, hogy számos olyan ritmikái, zenei elem szerepel a feladatokban, amelyek ebben a megközelítésben számukra is szokatlanok, viszont erősítik azt a sokszorosan bizonyított teóriát, hogy semmi nem fejleszti jobban a tudat alatti koordinációt és ez által a koncentrációs, valamint az együttműködési készséget, mint a közös zenei tevékenység és az együttes játék.

Kaizinger Rita

A rendezvény második napján az előző napi előadások elemzése után tartotta a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége rendes évi közgyűlését, amelyen elsőként Barna Márton, az NKA projektvezető főtanácsosa tartott tájékoztatót a tagszervezetek igazgatóinak az Alap átszervezése utáni pályázati lehetőségekről.

Nemek és korcsoportok szerinti megoszlás a magyar zenekarokban

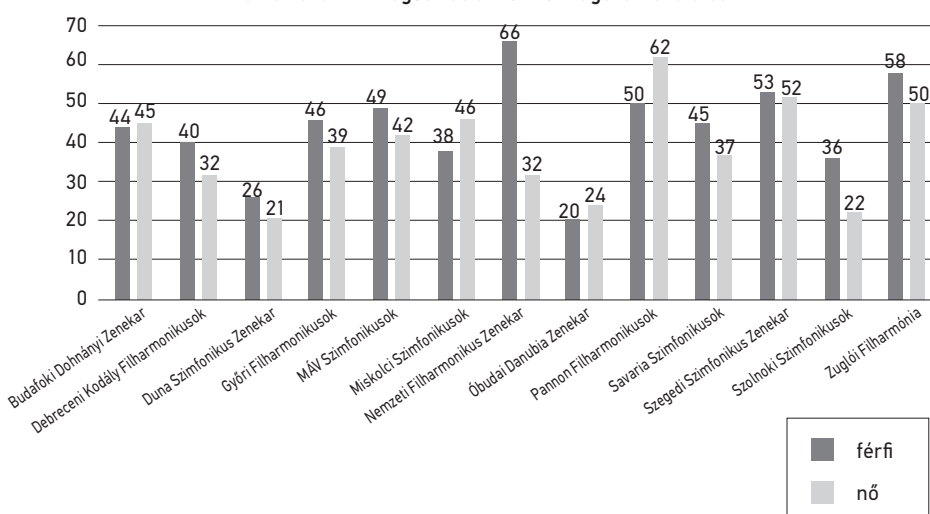
Lapunk hasábjain rendszeresen tájékoztatjuk olvasóinkat a zenekarokkal kapcsolatos különböző adatokról. Ebben a számunkban érdekességként a nemek és korcsoportok közötti megoszlást vizsgáltuk.

Míg a nemek közötti arány kiegyensúlyozottnak mondható, addig a korcsoportok szerinti összehasonlításban jellemzően a 30 és 50 év közöttiek képviseltetik magukat legnagyobb számban.

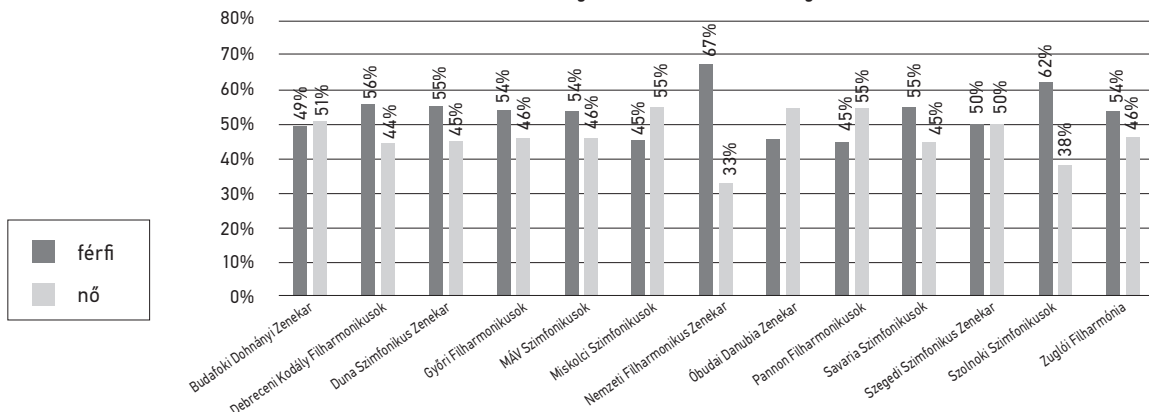
Ugyanakkor szembevetendő, hogy a 30 év alatti korosztály lényegesen alacsonyabb számban, átlagosan 16%-ban, de a Zuglói Filharmonia nélkül mindössze 12%-ban képviselteti magát, míg az 50 év felettiek átlagosan 25%-ban, de a Zuglói Filharmonia nélkül 27%-ban.

Úgy tűnik, néhány együttesnél a közeljövőben próbajáték-dömpingre lesz szükség...

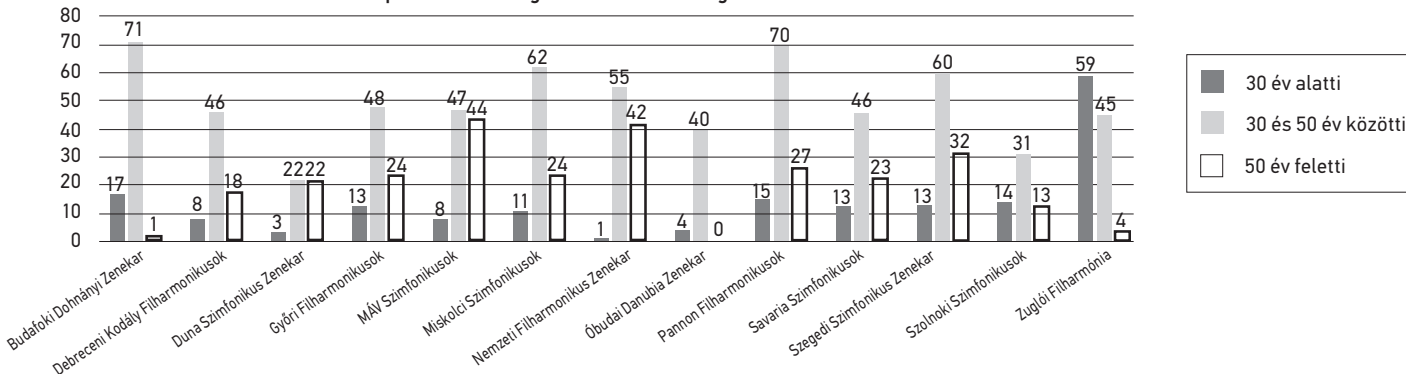
Nemek szerinti megoszlás a MSZZSZ tagszervezeteiben

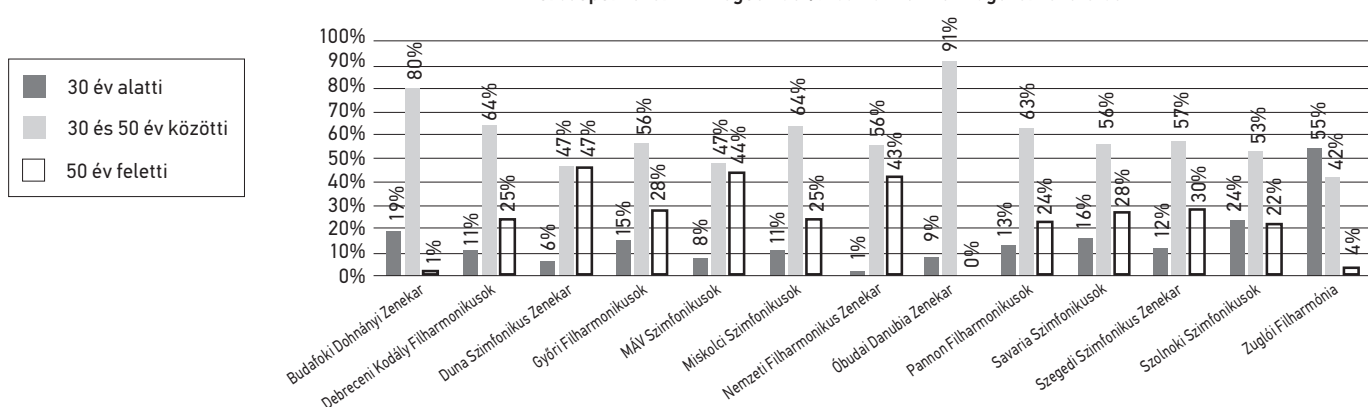
Nemek szerinti megoszlás %-ban a MSZZSZ tagszervezeteiben

Korcsoport szerinti megoszlás a MSZZSZ tagszervezeteiben

Korcsoport szerinti megoszlás %-ban a MSZZSZ tagszervezeteiben

Mitől olyan különleges a koncertmester?

Laurinel Owen arra keresi a választ, hogy milyen tulajdonságokkal és feladatokkal rendelkezik a zenekar első embere

A helyszín lehet a Royal Festival Hall, a Carnegie Hall, a Berliner Philharmonie, a Concertgebouw vagy épp a Théâtre des Champs-Élysées. A fények elhalványulnak, és a közönség is lassan elcsendesedik. Egy fekete frakkba öltözött magányos alak sétál az emelvényhez, meghajol, majd megfordul, és vonójával az oboásra mutat. Előbb egy kis hangzavar, majd rövidesen néma csend következik. Megjelenik a karmester, beint, és a vonósok egy emberként játszani kezdenek, minden vonó ugyanazt a precíz mozgást végezve. A nagyszerű muzsika közben egyszer csak felcsendül a csodálatos hegedűszó. Az előadás végén viharzó taps, a karmester megfordul, majd kezét ráz az első hegedűssel. A koncertre járók nyilván felismerik ezt a rituálét, de vajon mi lehet mögötte? Melyek a híres koncertmestereket feszítő impulzusok, feladatok, és milyen készségekkel kell rendelkezniük?

„A szerepemet elsősorban zeneiként fogom fel” – mondja Alison Bury, aki egyike a XX. század előtti repertoárt játszó londoni székhelyű zenekar, az Orchestra of the Age of Enlightenment (OAE) három vezetőjének. „Határozott vonókezeléssel kezdek, amelyek meghatározzák a szólamokat. Én vezetem az első és második hegedűs részeket, és csoportos zenedaraboknál az összes vonós részt is. Én ülök a hegedűs szekció élén, bár az ülésrendünk folyamatosan változik.” Catherine Mackintosh, az OAE másik vezetője így folytatja. „Igyekszem az erősségeiknek megfelelően ültetni a muzsikuskokat. Egyesek tapasztaltabbak a barokkban, mások a klasszikus vagy a romantikus stílusban. Szeretünk más és más pozícióba és partnerekhez beosztani muzsikuskokat, bár kétségtelen, hogy ha valakit egy sorral hátrébb ültetnek, akkor azt viszályalépként éli meg, és demoralizáló lehet számára.”

A zenei feladatok gyakran a karmesterrel kialakított kapcsolatra is kiterjednek. „Gyakran beszélem át a repertoárt a karmesterrel” – meséli Gless Dicterow, a New York-i Filharmonikusok koncertmestere. „Meg szoktuk beszélni a különböző interpretációs lehetőségeket. Az új zenei igazgatónk, Lorin Maazel, aki nagyszerű hegedűs, akár maga is bemutatja az újrendet és

a vonókezelést. Sokkal nehezebb vendég-karmesterekkel dolgozni, mivel ők csak kevés időt tölthetnek a zenekarral, és van aki megpróbál négy nap alatt is maradandót alkotni. Néha nem egyértelmű, hogy mit akarnak, ezért le kell fordítanom vagy értelmezniem kell a szándékaikat.”

A washingtoni National Symphony Orchestra koncertmestereként eltöltött három év alatt Nurit Bar-Josef hasonló nehézségekkel szembesült. „Ha olyan karmestert kapunk, aki valami újat szeretne kipróbálni, és az nem működik, akkor lehet, hogy megemlítem neki, de többnyire inkább csak odafordulok a többiekhez, és megkérem őket, hogy írják át a mezzo-pianót pianissimóra.

„A karmester hozzám fordul, ha valami problémája van” – magyarázza Richard Roberts, az Orchestre Symphonique de Montréal koncertmestere. „És én vagyok az az ember is, akihez a muzsikuskok fordulhatnak. A mondandójuk lehet zenei vagy művészi természetű. Előfordulhat, hogy eltérő partitúrából játszunk vagy épp a karmestertől eltérő kiadást használunk. Ezeket az eltéréseket szoktam kommunikálni.” Nehezebb dió, amikor egy fiatal karmester nem ismeri fel, hogy a tempó nem kivitelezhető.

„Emlékszem, a '90-es években volt egy szélsőséges eset, ahol be kellett avatkoznom” – folytatja Roberts. „Egy nagy szabású darabot készültünk játszani, amelyben a gitár szólót egy élő zeneszerző írta. Annyira rosszul volt megírva, annyira nem érdekelte a szerzőt, hogy játszható-e a darab, hogy miután beszéltem a többi szólamvezetővel és a karmesterrel, jól megvágtuk a darabot, így az eredeti 25 perc helyett csak 5 perc lett belőle.”

„A korai zeneművek szakértői vagyunk” – magyarázza Mackintosh. „A karmesterek azonban néha nem. Előfordul, hogy a zene szelleméhez egyáltalán nem illő vonókezelést kérnek tőlünk, vagy túl sok vibrátót, amikor az egyáltalán nem illik oda. Mivel mi muzsikuskok hoztuk létre az OAE-t, és autonóm közösség vagyunk, ezért mi határozzuk meg, hogy kit hívunk meg vezényelni. Ha olyan karmestert kapunk, akinek nincs elég tapasztalata a repertoárunkkal, és

az előadás nem sikerül valami jól, akkor nem szabad tovább erőltetni.”

„Nekem kell kiszagolni, hogy a karmester mikor mondja tényleg azt, amit gondol” – teszi hozzá az izraeli Guy Braunstein, a Berliini Filharmonikusok három koncertmestere közül az egyik. „De olyan sok kiváló zenész van a zenekarban, hogy ők ezt általában hamarabb leveszik, mint én. Csak nagyon ritkán kell jelezniem vagy figyelmeztetnem őket arra, hogy váltsanak hangszínt. Amikor három évvel ezelőtt felkértek erre a feladatra, eleinte mindig igyekeztem jelezni. Végül rájöttem, hogy a zenekarnak erre semmi szüksége, és ha nem egyszerre játszunk, akkor az valószínűleg az én hibám.”

De mi van akkor, ha a problémák mégis a zenekaron belülről származnak? A koreai-kanadai Dennis Kim az Egyesült Államokban tanult, és immár negyedik éve a Hongkongi Filharmonikusok koncertmestere. „A vonósok hetven százaléka kínai, a fúvósok többsége viszont nyugati” – meséli. „Gyakran vannak zenei konfliktusok az amerikaiak és a britek között, különösen a fafúvósok intonációja terén, mivel annyira eltérő a képzésük. Mindig hozzám jönnek panaszkodni. Igyekszem mindenkivel barátságos lenni, kimaradni a klikkek közötti játszmákból, és egy-egy közös étkezés során feltárni a valódi problémákat.”

A nizzai opera korábbi koncertmestere és a Londoni Philharmonic Orchestra (LPO) társvezetője, Pieter Schoeman elismeri ugyan, hogy a világ különböző tájairól érkező zenészek eltérő képzést kaptak, azonban azon a véleményen van, hogy meg kell találniuk a módot az együttműködésre. „Franciaországban a muzsikuskok nagy önállósággal rendelkeznek és az angol kollégáikhoz képest kevésbé fegyelmeztettek. Mindenki szereti bizonygatni az igazát, és ilyenkor elég heves viták szoktak kirobbanni. Londonban a zenekari fegyelem teljesen a koncertmester feladata. Az én feladatom kezelni a zajszintet és gondoskodni arról, hogy a karmester kényelmesen érezze magát, ugyanakkor érzékeltetnem kell a zenekar tagjaival, hogy én az ő oldalukon állok. Szintén én felelek a szünetekért és a túlórá-

ért is, ezért gyakran kénytelen vagyok felállni és leállni akár mű közben, legyen szó próbáról vagy felvételtől.

Hogyan befolyásolják a koncertmester hang- és stílusbeli preferenciái a vonósok hangzását? „Számomra a hangzás és a vonókezelés a lényeg” – mondja Bar-Josef. „Amikor egy muzsikussal meghallgatásra jelentkezik, akkor mindig a vonóra, a vibrátóra és az intonációra figyelek. Fontos még, hogy a jelölt nagyon jól tudja a kiválasztott darabot, tartsa a ritmust, ugyanakkor zeneileg legyen rugalmas. Amikor viszont választani kell, akkor nekem is csak egy szavazatom van, mint bárki másnak.”

Dictorow olyan muzsikusokat keres, akikben megvan a szólista képessége. „New Yorkban a vonósoknak különleges hangzásuk van. A koncerttermünk a rézfúvósoknak kedvez, ezért nagyon oda kell tenni magunkat. Ennek megfelelően olyan muzsikusokat keresek, akik jól tudnak csapatban játszani, és kellően merész hangzást produkálnak.” Braunstein egyetért: „A Berliini Filharmonikus Zenekar annyiban különbözik, hogy mindenki, még a leghát-só sorban ülők is szólistaként játszanak. Mindenki belead mindent, nem biztonsági játékra törekszünk. Persze ettől az együtt zenélés folyamata eléggé összetett és megterhelő, de szerintem sikerült megtalálnunk az ideális módszert. A meghallgatásokon az egész zenekar jelen van, és mindenki csak egy szavazati lehetőséget kap, még a zenei igazgató is.”

Schoeman azonban eléggé más módszer szerint választja ki a muzsikusokat: „A vonósok hangzását befolyásolja a koncertmester játéka. Már többen mondták, hogy egész más a zenekar hangzása, amikor én vezetek. Ennek az az oka, hogy a többi zenész a szó-lóimhoz igazítja a játékát. A meghallgatásokon olyan muzsikusokat keresünk, akik be tudnak illeszkedni a csapatba, ugyanakkor elég rugalmasak, alakíthatók. Soha nem választanánk olyasvalakit, aki ettől eltér, hiszen csapatjátékosokra van szükségünk.”

A koncertmester egyben egy az együttesben játszó muzsikusként is jelen van, ugyanakkor esetenként felül kell tudnia emelkedni a hangok tajtékzó hullámain, amikor szólistaként jelenik meg a közönség előtt. „Egyik pillanatban csak egyike vagyok az ötven zenélő embernek, a másikban pedig hirtelen ott állok egy szál egyedül” – magyarázza Dictorow. „Ez sokkal ijesztőbb tud lenni, mint amikor koncertot játszik az ember.” Schoeman ugyanezzel a problémával szem-

besült: „Az egyik legnehezebb feladat olyan műveket végigjátszani, mint a *Trisztán és Izolda*. Van benne egy nagy szóló, amire fejben oldalakkal korábban fel kell készülni, hogy az ember az adott pillanatra a megfelelő lelkiállapotba kerüljön. Közben viszont millió hangjegyet is el kell játszania. Ez igazi mentális állóképességet kíván.”

Ha nem lenne elég a zenekari muzsikussal, a rendőr és a szólista szerepe, a koncertmesternek néha vezényelni is kell, esetenként mindenféle előjel nélkül, ahogy Dictorownak is: „Egyszer egy avantgárd darabot játszottunk a jelmezes főpróbán, ahol már a közönség is jelen volt. Amikor meghallották a zenét, az emberek egymás után elkezdtek felállni és kísélni a teremből. A hetvenes éveiben járó Kurt Masur karmester erre annyira feldühödött, hogy leugrott az emelvényről, elviharzott a színpadról, és odasietett a terem végében lévő ajtókhöz. Úgy tett, mintha kikísérné a közönséget, azonban gúnyosan ezt mondogatta nekik: 'Tessék csak, majd én nyitva tartom az ajtót!' Szóval a darab közben otthagytunk bennünket, így nekünk kellett befejezni.”

Több koncertmester arról számolt be, hogy számukra a legnagyobb kihívást a hetente játszott óriási repertoár jelenti, amikor egy hét alatt két próba és több koncert is szerepel a naptárjukban, és mindeközben oda kell figyelniük még a vonókezelésre és az ujjrendre is. Ezt a nyomást némileg enyhíti az európai rendszer, ahol egy zenekarnak több koncertmestere is van. „Összejövünk, és megpróbáljuk úgy felosztani az évadot, hogy egyikünk mindig rendelkezésre álljon” – mondja Braunstein. „Előfordul, hogy ketten együtt játszunk, és a turnékon gyakran váltjuk a szerepeket.”

A világ nagy zenekarainak személyi összetétele és színezete nagy változásokon ment keresztül az elmúlt 30–40 év során. A régi filmeket elnézve megdöbbenő, hogy csak kopaszodó fejekeket látni, és egyetlen nő sincs a zenekarban. Manapság már sokkal kiegyensúlyozottabb a helyzet, és a megkérdezett három női koncertmester közül egyik sem találkozott hímszovinizmussal vagy előítéletekkel. „Igen, vannak nők első hegedűseink” – helyesel Bar-Josef. „Ha elég jó valaki ahhoz, hogy elvezesse a zenekart, akkor ő kapja a feladatot.”

Vajon milyen tulajdonságokra van szüksége egy muzsikusként ahhoz, hogy egy zenekart vezessen? Dictorow eredetileg szólistának vették fel a Los Angeles-i Filharmonikusokhoz, mindenféle zenekari tapasztalat

nélkül. „Zubin Mehta azt mondta, hogy majd beletanulok, és rengeteget segített nekem. Kamarazenés tapasztalattal jól be lehet illeszkedni egy nagy zenekarba.” Braunstein egyetért: „Szerintem ez semmiben sem különbözik egy vonósnégyes elsőhegedűs szerepétől.”

„Sokat tanultam azzal, hogy figyeltem Joseph Silversteint, a Bostoni Szimfonikusok koncertmesterét” – fogalmaz Bar-Joseph. „Igazi vezető és tökéletesen irányítása alatt tartja a zenekart. Nem is volt kérdés, hogy mindenki figyelte és követte a vonókezelését. A zenekar egységes képet mutatott és szólalt meg.”

„A jó koncertmester sok, gyakran ellentétes tulajdonságokkal rendelkezik, hiszen egyszerre kell kiváló szólistának, ugyanakkor jó csapatjátékosnak is lennie” – jegyzi meg Schoeman. „Zeneileg erős egyéniségre van szükség, aki azonban megfelelő önkontrollal rendelkezik ahhoz, hogy egyaránt illeszkedjen a zenekarhoz és a karmesterhez is. A szólóknak egyedien és mesészen kell hangzania, viszont amikor szólamot játszik, nem szabad, hogy kitűnjön a többi hegedűs közül. Sok koncertmester szólistaként, illetve versenyeken és szóloesteken feltűnő hegedűművészként kezdi pályafutását. Valószínűleg a stabilitás és a kisebb nyomás miatt fordulnak a zenekar felé, azonban ekkor sem veszíthetik el szólista képességeiket. A zenekarban nincsenek hónapok arra, hogy az ember megtanuljon egy-egy szólót. Néha csak öt napom van arra, hogy a felvételre felkészüljek.”

„Senki nem készített fel a munka emberi oldalára” – ismeri el Bury, az OAE koncertmestere. „Régebben sokszor összetűzésbe keveredtem a karmesterekkel, és így utólag azt hiszem szerencsés voltam, hogy megtarthattam az állásomat. Sokkal többről van szó, mint hogy megmondjuk másoknak, hogy mit csináljanak. Mostanra úgy hiszem, hogy tisztelnek a koncentrációm és a gyors helyzetfelismerésem miatt, és tudják, hogy nyugodtan hozzám fordulhatnak, ha problémájuk lenne a karmesterrel.”

A kihívásoktól, a nyomástól és a nehézségektől függetlenül Bar-Josef egy nagyon fontos és általános tanulságot szűrt le a munkával kapcsolatban: „Ha épp rossz kedvünk van, annak nem szabad a munka során látszania. Hangolás közben mindig mosolyogni kell, ami jó hangulatot teremt a zenekaron belül.”

FORRÁS: <http://www.thestrada.com/cpt-latests/what-makes-a-concertmaster-special/>

Mit tart Sarah Chang és Hilary Hahn a hegedűtokban?

Gondolt már arra, hogy a muzsikuskok mi mindent tarthatnak a hangszerükben, persze a Strad aktuális példányán kívül? Megkérdeztünk néhány jól ismert előadóművészt, hogy felfedjük rejtett titkaikat

2016. március 4.

Sarah Chang hegedűművész

Az egész életem a hangszerben van, úgyhogy jó nehéz. Ez a Gewa tok már úgy öt éve megvan. Mindenféle dolgot tartok benne: hegedűgyantát, tartalék húrokat, az útlevelemet és a munkavállalási engedélyemet, a turné során játszott zeneműveket, kinyomtatott e-maileket és faxokat, valamint egy extra akkumulátort a telefonomhoz. Van benne aztán még némi készpénz is, bár nem sok, csak egy kis apró.

Aztán ott vannak a női dolgok: púderdoboz és rúzs a sminkeléshez, és kétoldali ragasztószalag. Közvetlenül fellépés előtt előfordult már egy-két baleset a ruhámmal, és olyankor csak a ragasztószalag segített. Van aztán még nálam biztosítótű, mivel már többször volt olyan, hogy egy új ruhánál csak pillanatokkal a fellépés előtt vettem észre, hogy túl hosszú, és gyorsan fel kellett tűzni.

Még egy szordínót is tartok a tokban, amitől a repéri kapuk szinte mindig bejeleznek. Ilyenkor persze mindig tudni akarják, hogy mi lehet az.

Ott vannak még a 15 éves öcsémről készült fotók, közöttük az egyik kedvencem az, amelyiken két hónapos korában látható, aztán a zenész barátaimmal készült fénykép, és még egy a nagyszüleimről. A tokban mindig tartok édességet, ha gyorsan egy kis plusz energiára lenne szükségem. Ma már csak kizárólag cukorkákról lehet szó, mivel egyszer már egy csokoládé megolvadt a tokban. Onnan tudom, hogy ideje kitakarítanom a tokot, ha elfogy a cukorka.

Colin Carr gordonkaművész

Most épp hangszerokat váltok. Az elmúlt nagyjából húsz évben a csellómat egy barna táskában hordtam, mivel csak így tudtam biztosra megoldani, hogy második jegy vásárlása nélkül fel tudjam vinni a gépre a hangszer. Ezzel a módszerrel az évek során több tízezer fontot spóroltam meg. Pontosan tudom, hogy milyen típusú repülőgépekre tudom felvinni a táskát. Nemrég azonban vettem egy Accord márkájú könnyű, üvegszálak tokot.

Három szokatlan dolog található a hangszerótokomban. Zongora kalapács – nem a hangoláshoz használt eszközről van szó, amely rácsap a húrra. A csellóm ellenőrzéséhez kell, mert hajlamos néha szétjenni, és ilyenkor körbekocogtatom a kalapáccsal. Azért ez sokkal egyszerűbb, mint ha minden városban, ahol fellépek, elvinném a helyi hangszerjavító mesterhez. Ezekhez a javításokhoz tartok magamnál ragasztót és egy kis téglát is, bár ezeket a bőröndbe szoktam csomagolni.

A második szokatlan dolog a hangszerótokomban egy szett tiszta alsónemű. A csomagok állandóan elkeverednek, és az nem olyan nagy gond, ha két napig nincs meg a ragasztó, de azért jól esik, ha kéznél van egy tiszta pár zokni meg hasonlók. A kézi poggyásomban nem igazán van hely ehhez, szóval ezek a ruhadarabok általában a tokban utaznak.

Harmadik dologként teafiltereket, általában Earl Grey, Lapsang és English Breakfast márkájúakat tartok a tokban. Néha jól jön egy meleg csésze tea gyakorlás közben a szállodai szobában, és mivel a ragasztótégelyhez jár egy fűtőelem is, ezért azzal a teához vizet is tudok melegíteni persze ha épp nem a csellómat javítgatom.

Hilary Hahn hegedűművész

Az American Case Company gyártmányú tokom egyfajta mobil irodaként is szolgál. A zenészek mindig úton vannak, ezért nincs íróasztaluk, így a hangszerótok egyben az otthonuk egy darabja is. A tok belseje fiókos szekrényként funkcionál, a külső zsebek pedig tele vannak kottákkal, szállodai számlákkal és különféle bizonylatokkal. Belül sok kártyát és fotót is tartok, utóbbiak közül például Ysaÿe a Wigmore Hallban a jellegzetes testtartással, valamint az egyik tanárom, Jascha Brodsky, aki Ysaÿe tanítványa volt. Itt van még egy képeslap Kreislerrel, amit a nagymamámtól kaptam, valamint a javítás közben a hegedűmről készített polaroid fénykép. A tokban található pár szuvenir is, amelyeket a felvételek során kaptam, valamint az autogramostáshoz használt fekete filctollak. Mindig van nálam két szett új húr és egy már bejáratott, ha esetleg koncert közben cserélnem kellene őket. Van még nálam négy vagy öt különböző szordínó is, bár igazából ezek közül csak azt az egyet használom, amelyet évekkor korábban kaptam Brodskyktól. A tokban található még törőlkendő, metronóm, vonógyanta, névjegykártyák, ajakzsír, Tic Tac cukorka és még sok egyéb apróság.

Eugene Levinson, a New York-i Filharmonikusok korábbi szólamvezető nagybőgőse

A nagybőgőn kívül általában a frakkot és a koncerten viselt cipőt is a tokban tartjuk, meg bármilyen egyéb, ami még a turnéhoz kellhet. Igazából nem is tokról van szó, hanem egy óriási utazóbőröndről. Van rajta egy kis zseb, ahol a tartalék húrokat tartom, és minden eshetőségre felkészülve két vonót hordok magamnál. A vámszabályok szerint semmi mást nem vihetünk a hangszerótokban külföldre.

A New York-i Filharmonikusok nagybőgőseinek utazóbőröndjei tavaly készültek Ausztriában, különlegességük, hogy nemcsak nagyon tartósak, hanem jól kipárnázzák a hangszeret, sőt még egy akasztó is található bennük a vasalt ingek és a frakk számára.

Christophe Collette, a Debussy Quartet első hegedűse

Mindenkinél van kréta a hegedűkulcsokhoz. Egyszer Vincent, a hegedűsünk túl sokáig hordott magánál egy krétát, ami szép lassan porrá változott. Egyszer a repülőgépre beszálláskor a vámosok megállították, mert azt hitték, hogy kábítószer van nála. Minden bőröndjét ki kellett nyitni, és körülbelül egy óráig tartott, mire sikerült tisztázni magát. Hajlamos vagyok elhagyni mindenféle kulcsaimat, ezért azokat mindig a hangszerótokban tartom. És persze még a füldugókat is, hogy utazás közben aludni tudjak (vagy ha a brácsás túl hangosan játszik). Azt is elárulom, hogy a tokban családi fotókat, ceruzákat, varrófelszerelést, sebtapaszt, fogkefét és a húrok tisztítására szolgáló alkoholt is tartunk... Szép nagy fémből készült szordínóink vannak, és ezek annyira lehalkítják a hangszeret, hogy az előadások előtt akár ugyanabban a helyiségben is egyszerre tudunk gyakorolni, anélkül, hogy egymást zavarnánk. Az M. A. Gorge típusú hangszerótokom nagyon jó, masszív és ... hát igen, elég drága volt.

Paul Silverthorne, a Londoni Szimfonikus Zenekar korábbi első brácsása

Régebben elég méretes hangszerótokom volt, amiben bőven volt hely mindennek, kezdve a csavarhúzóktól egészen a régi szerelmes levelekig. Ma már azonban sokkal kíméletlenebb vagyok magammal szemben. Az egyedi Paxman tokomra direkt nem kértem külső zsebet, mert akkor telepakolnám kottákkal, amitől persze jó nehéz lenne az egész. A belső zsebében tartalék húrokat, hegedűgyantát, vállpárnát, szemüvegtokot, hangvillát, metronómot, ceruzát, ceruzahegyező, radírt, gyakorló szordínót és különféle normál szordínót is tartok, sőt a vonók mögé eldugtam egy esküvői fényképet is. Magammal hordok még egy régi sminkesetet, amivel a hídba és az f-lyukakba került port tudom eltávolítani.

FORRÁS:

<http://www.thestrads.com/cpt-latests/what-do-violinists-sarah-chang-and-hilary-hahn-keep-in-their-instrument-cases/>

Angelo Bard/Claudia Sautter/Claudia Sebunk

(Disz)harmónia a zenekaron belül

A megbecsülésen alapuló együttműködés lehetőségei

A gazdasági életben már régóta a vállalatok sikerességének kulcsfontosságú tényezőjeként tekintenek a professzionális konfliktuskezelésre. Internetes közvélemény-kutatásunkban arra kerestük a választ, szükségük van-e és milyen mértékben a német zenekaroknak kommunikációjuk javítására.

„A közösen zenélő emberek nem lehetnek ellenségek, legalábbis addig nem, amíg szól a zene” – állította Paul Hindemith zeneszerző, akinek ebben minden bizonnyal igaza is volt. Ha nem is állandóak a nyílt ellenségeskedések, a zenekarokban sincs mindig tökéletes harmónia. Akkor sem, ha a közönség számára úgy tűnik. A zenekarok, akárcsak a vállalatok, hierarchikus felépítésűek, és egyénekből állnak, akik saját kívánságokat, elképzeléseket és érzéseket támasztanak a munkahelyükkel szemben, így belső konfliktusok forrásai lehetnek. Szerettük volna pontosabban megtudni, mi a jellemző a munkaköri légkörre a német zenekaroknál. Közvélemény-kutatásunk célja tehát az volt, hogy utánajárjunk ennek a kérdéskörnek. Az internetes kérdőív linkjét 110 zenekar kapta meg, és 794 zenekari tag – szűk 10 százalék – töltötte ki. Kezdjük a jó hírrel! A zenészek szeretik a szakmájukat. Közel 81 százalékuk válaszolta ezt. Feltűnő azonban, hogy az elégedettség mértéke minden megkérdezett esetében csökkent a munkába álláskor érzett elégedettséggel szemben, különösen az 1980 után születetteknél. Ez magyarázható azokkal a külső okokkal is, amelyek egyre nehezebbé teszik a zenekarok számára a gazdasági túlélést. Az általános takarékosági kényszer miatt egyre kevesebb közpénz folyik be, miközben a zenekaroknak a korábbi évekhez képest egyre komolyabb küzdelmet kell folytatniuk a közönség figyelméért. A kulturális intézményeknek korábban csak a rádióval kellett versengeniük, ma azonban – nem utolsósorban az internet térhódítása miatt – számos más szabadidős kínálat is versenytársnak számít. Az említett változásokkal együtt jár a túlterheltség, az alacsony fizetés, a karrierrel kapcsolatos jövőbeli bizonytalanságok, a zenekaron belüli leépítések és fúziók, legrosszabb esetben pedig a megszűnés.

A megkérdezettek két harmada ugyanakkor szívesen jár dolgozni. Több mint 61 százalé-

kuk állítja ezt, miközben különösen elégedett a művészi minőséggel (47,27%), a kollegialitással (49,43%), a munkaidő-beosztással (69,91%) és a pályafutásával (57,41%). A szabadnapos kérelmek egyértelmű, közel 70 százalékban hozzájárulást eredményező kezelése ugyanolyan magas értéket ért el, mint a konfliktushelyzetekre vonatkozó szabályozás: a megkérdezettek 71 százaléka szerint van kihez fordulniuk konfliktus esetén, és 80 százalékuk bizalommal is van az illető iránt.

Minden fenéig tejfel tehát? Nem, mert mindeközben a megkérdezettek 38,24 százaléka elégedetlen a konfliktuskezeléssel, főként azok a zenészek, akik nem járnak szívesen dolgozni. A látszólagos ellentmondás oka az is lehet, hogy általában gyengének érzik a vezetők és a zenekar közötti kommunikációt. 57 százalékuk átláthatatlannak érzi a kommunikációt, több mint 34 százalékuk szerint nem őszinte a kommunikáció, és 57 százalékuk egyszerűen kevésnek tartja.

Elégedetlenséget eredményez az is, ha nem teljesülnek a dicséret, az elismerés, az elfogadás és közös értékek megvalósítása iránti egyéni igények. A felmérés eredménye szerint a résztvevők 45,54 százaléka úgy érzi, gyakran biztosít másokat elismeréséről, de csak 35 százalékuk állítja, hogy neki is gyakran van része elismerésben. A jól működő csapat szempontjából lényeges „közös értékek” kérdésében a válaszadók több mint fele szerint részben egyetértés van az értékek és tulajdonságok vonatkozásában, és ezeket részben sikerül is megvalósítani, túlnyomórészt azonban úgy érzik, változásra van szükség: a megkérdezettek 86 százaléka konszenzust és az értékek megvalósulását szeretné. A legfontosabb számukra a megbecsülésen alapuló együttműködés (88,39%), a nyílt kommunikáció (79,75%) és a konstruktív kritika (71,53%). Közel 70 százalékuk elmondása szerint a próbákön kívül nem kapnak visszajelzést a zenei igazgatótól/vezető karmestertől, amit 46,55 százalékuk fontosnak tartana. A megkérdezettek 63,24 százaléka szeretne általában több visszajelzést kapni a csoporton belül.

Kétségtelen, hogy a zenekarokban vannak konfliktusforrások, és szükség van a jól működő kommunikációra. Mint minden vállalkozás esetében, itt is különböző érdekekkel,

igényekkel és eltérő gondolkodásmóddal rendelkező emberek kerülnek össze, ami diszharmóniához vezethet. Mint bárhol máshol, a zenekarok esetében is saját mentalitást és egyéni preferenciákat hoznak. A zenészek ráadásul még sokkal inkább rá vannak utalva a jól működő kommunikációra, mert a harmonikus közös zenélés véleményeltérés és vita esetén lényegesen nehezebben megvalósítható. Vannak „foglalkozási ártalmak” is, amelyek megterhelést jelenthetnek a zenekar számára: a zenészeknek meg kell küzdeniük a szűk próbaterem okozta nehézségekkel, a zajterheléssel, a sok munkával, a közönség elvárásaival és azzal a nyomással, hogy kiváló közös teljesítményt várnak el tőlük. Mindezek együttesen további stresszt okozó tényezők lehetnek.

Az emberek közötti nézeteltérések a zenekaroknál – ugyanúgy, mint más vállalkozások és munkahelyek esetében – a mindennapok részét képezik. Ha azonban állandósulnak, és nem tisztázzák őket, a motiváció gyengüléséhez, a munkakedv elvesztéséhez és akár betegségekhez is vezethetnek. A felmérés során a zenészeknek pont az a nyolc százaléka, amely saját elmondása szerint nem szeret munkába járni, válaszolta azt, hogy kevés elismerésben van része (59%), és negatívnak éli meg a csoporton belüli kommunikációt (59% őszintétlennek, 45% túl kevésnek és 30% agresszívnek). Ezen munkatársak 59 százaléka elégedetlen a konfliktuskezeléssel, és majdnem ugyanilyen arányban vannak azok, akiknek igényük lenne a csapatfejlesztésre.

A nem megfelelő konfliktuskezelés az említett mentális terhelések mellett komoly gazdasági következményekkel is jár. A *Wirtschaftswoche* becslései szerint a nem megfelelő konfliktuskezelés csak Németországban mintegy évi 50 millió euró pénzügyi kárt eredményez. A nem utolsósorban a vállalkozás sikerének lényeges elemét képező jó munkahelyi légkör tehát meghatározó fontosságú. Ugyanakkor a megkérdezettek több mint fele (57,93%) nem tartja fontosnak a csapatépítést. Ennek oka 128 fő szerint az, hogy nincs rá szükség, 75 megkérdezett szerint a csoport maga képes a helyzeteket tisztázni, 42 zenész szerint az ilyen intézkedések nem vezetnek semmire, míg 15 megkérdezett tart a túlzott közelségtől és az érzelmektől, és kételkedik a

mediáció sikerében, illetve rossz tapasztalatokat szerzett már vele kapcsolatban.

A közvélemény-kutatás eredményei első pillantásra ellentmondásosnak tűnhetnek: a megkérdezettek egyrésztől átlátható kommunikációt szeretnének, közös és megvalósított értékeket, valamint csoporton belüli visszajelzéseket, másrésztől látszólag nem tartanak igényt a csapatfejlesztésre. A válaszadók közül néhányan nyíltan ki is mondták ennek okát: tartanak a mediációtól, kételkednek benne, és rosszak az ezzel kapcsolatosan szerzett tapasztalataik.

Visszajelést adni és kapni természetesen nem csak pozitívumokról lehet. Az emberek többnyire kritikának érzik a visszajelzést, nem ritkán negatív kritikának, és néha a személyük vagy teljesítményük – e két fogalom a művészi szakmákban nehezen elválasztható egymástól – elleni támadásnak. Az egyéni reakciók eltérőek lehetnek: megnyilvánulhatnak védekezés, ellentámadás vagy visszavonulás formájában is. Az ilyen jellegű kommunikáció következménye nem ritkán a hallgatás. A felek gyakran kötnek „megnem-támadási szerződést”, amelynek értelmében „te békén hagysz engem, és én is békén hagy-lak téged”. A két kolléga között feszülő konfliktusban a fegyverszünetet rövid távon ugyan megoldást jelenthet, az azonban kérdéses, hogy mennyiben tesz jót a közös munkának és ezáltal a zene minőségének.

Hogyan tudjuk tehát úgy közölni a véleményünket, hogy ne sértjük meg a másik felet, vagy mi ne sérüljünk? E téren különböző kommunikációs technikák lehetnek segítségünkre például a Marshall Rosenberg által kidolgozott „erőszakmentes kommunikáció” szerinti „én-üzenet” és a Friedemann Schulz von Thun nevéhez fűződő „üzenet négy oldala”. „Az első és a hátsók nincsenek együtt” – ezt a mondatot az üzenet küldője értheti, illetve a befogadója hallhatja az alábbi módokon:

- Tárgyi szint (amiről a tájékoztatást adom): „Nincsenek együtt”.
- Önmegnyilvánulás (amit magamról elmondok): „Nem tudom, mikor kell játszanom” vagy „Ideges vagyok tőle”.
- Kapcsolat (amit rólad gondolok, és hogyan viszonyulunk egymáshoz): „Hülyék vagyok, nem halljátok?” vagy „Szerintem mindannyian képesek vagyunk még jobban figyelni egymásra” vagy „Mondjátok meg, mint csinálhatnék jobban” stb.
- Felhívás (mit szeretnék nálad elérni): „Játsszatok együtt!” vagy „Figyeljete egymásra” stb.

Mindez félreértésekhez vezethet annak függvényében, hogy a befogadó melyik oldalt

hallja meg, és erre az üzenet küldőjének nincs ráhatása. Jobb tehát, ha egyértelmű én-üzenetet használ, amelyből kiderül a megfigyelése, az ezzel kapcsolatos érzése, szükséglete és kívánsága: „Feltűnt, hogy ezen a részen nem vagyunk együtt, ami zavar engem. Miután szeretném, hogy jobban menjen, azt szeretném, hogy ennél a résznél jobban figyeljünk egymásra.”

A szkeptikusok mondhatják, hogy ez a fajta kommunikáció túl hosszadalmas, és nem természetes. De ha csak részben cselekszünk eszerint, már az is elegendő ahhoz, hogy tisztább legyen a kép: „Az a benyomásom, hogy ennél a résznél nem vagyunk együtt. Tudnánk egy kicsit jobban figyelni egymásra?” Az „átlátható kommunikáció” azt jelenti, hogy tudatosak vagyunk magunkkal szemben: mely szavakat használom (te-üzenet vagy én-üzenet)? megfigyelek vagy értékelek? hogyan állok a személyhez, akivel beszélek? mit gondolok róla? hogyan reagálok a visszajelzésekre? hogyan viselkedem konfliktus esetén? milyen szükségleteknek kell teljesülniük ahhoz, hogy el tudjam fogadni a visszajelzést? Az „átlátható kommunikáció” és a visszajelzés fontos alapfeltétele, hogy elismerjük, nem tudjuk megváltoztatni a másik felet. Csak a saját reakciónkon tudunk változtatni, és ahhoz, hogy változtatni tudjunk rajta, tudatában kell lennünk annak, hogyan működik. A kommunikációval és konfliktus esetén tanúsított viselkedéssel kapcsolatos workshopok segítséget nyújtanak saját viselkedési és gondolkodási mintáink tudatossá tételében. A workshopok témái az „erőszakmentes kommunikáció” alapelveitől a konfliktustípusok elemzésén át a biztonságos kommunikációs keretek között folytatott szerepjátékokig terjed.

Mit tehetnek a zenekarok annak érdekében, hogy javuljon a vezetőség és a zenekar közötti kommunikáció? Először is érdemes megválaszolni az alábbi kérdéseket:

- Organigram készítése: kinek milyen feladata van? milyen strukturális hierarchiák léteznek? megegyeznek ezek a ténylegesen fennálló hierarchiákkal? (Ha például egy vezető nem vagy nem megfelelően végzi vezetői feladatait, vagy túllépi saját hatáskörét, az komoly feszültségekhez és akár elmélyülő konfliktusokhoz is vezethet.)
- Hogyan működnek az ügyvezetés és a zenekar (zenekari elnökség/üzemi tanács, illetve munkavállalói bizottság) közötti kapcsolódási pontok?
- Mennyire jó ezek kialakítása a kommunikáció szempontjából, és mennyire működőképesek csapatként?

A kérdések felvetése és az egymásnak állított

tükrök az első lépést jelenthetik afelé, hogy ismét konstruktív kommunikációt alakítsuk ki egymás között. Ha akarjuk. És végeredményében ez a fő kérdés: mit akarunk? Szeretnénk változást elérni? Ha erre a kérdésre nem a válasz, akkor mindent ugyanúgy kívánunk folytatni, mint eddig volt. Ha a válasz igen, változtatni kell a saját viselkedésünkön, és tudatosítani kell önmagunkban saját felelősségünket: pontosan mit szeretnénk? hogyan érhetem el? milyen segítségre van hozzá szükségem, illetve van a zenekarnak szüksége? Mindkét válasz elfogadható, ha vállaljuk érte a felelősséget.

A szabad gazdaságban működő vállalkozások, amelyek csapatfejlesztést, vezetői és kommunikációs tréningeket alkalmaznak a munkahelyi légkör minőségének – és ezáltal a cég hatékonyságának és minőségének – biztosítása és fejlesztése érdekében, további követendő praktikus példákkal szolgálnak. Így például a zenekaroknál is bevezethetnék a rendszeres munkavállalói, illetve visszajelző beszélgetéseket, míg a vezetői tréningek során fejleszthetnék a csapatvezetői készségeket. Mindehhez természetesen időre, pénzre és ismeretekre van szükség. Véleményünk szerint azonban a jól működő személyzetfejlesztés és a jól működő konfliktuskezelés olyan intézkedéseket foglalnak magukban, amelyek képesek a zenekarokat felkészíteni a jövő kihívásaira.

(forrás: *Das Orchester* – 2016/02; Köszönjük a közlés jogát.)

Helyesbítés

A Zenekar 2016/3-as számában pontatlanul jelent meg a „A két Lendvai” című cikkhez tartozó egyik kép aláírása, amelyet ezúton pótolunk:

Hans Koesler 1906-ban végzett tanítványaival
(balról, ülő sor: Jacoby Viktor, Meszlényi Róbert, Kovács Sándor; álló sor: Szirmai Albert, Kodály Zoltán, Lendvai Ervin, Szendrey Aladár, Müller Károly, Weiner Leo)

Forrás: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

Koncertekről

Győri Filharmonikus Zenekar – 2016 április 23.

Audi Aréna

Otello Gyulaházán

Az idősebb generációk még emlékezhetnek Gádor Béla Othello Gyulaházán című televíziós szatírájára a hatvanas évekből, amely parádés szereposztásban figurázta ki a fővárosból vidékre érkező színházi rendező mindent felforgató ambícióját. Győr természetesen nem Gyulaháza. Sőt! A világ legnagyobb motorgyára, és egyik legkorszerűbb autógyára – amint azt az előadás kezdete előtt sűrűn ismételt beharangozó reklámfilm gyakran hangoztatta –, az ország egyik legjobban prosperáló, legélhetőbb településévé változtatta az osztrák határ közelsége miatt mindig is kedvező pozíciót élvező nyugat-magyarországi megyeszékhelyet. Olyannyira, hogy a városban, illetve annak 50 km-es körzetében gyakorlatilag már nem lehet szakképzett munkaerőt találni, és az ország másik feléből érkezett városi autóbuszvezetők helyett jobban teszi az idegen, ha inkább az utastársaknál érdeklődik desztinációja iránt.

A két évvel ezelőtti „a világ egyik legkorszerűbb autógyarának” jóvoltából mindössze 10 hónap alatt felépült új sportcsarnokban – ahol rendszeren a szintén világhírű „kézis lányok” tartják edzéseiket – került sor Verdi Otellójának félig szcenírozott előadására 2016 április 23-án, Shakespeare halálának 400. évfordulóján, a Győri Filharmonikus Zenekar négy bérleti sorozatából három összevont előadásaként. Az összevonásra szükség is volt az 5200 főt befogadó Audi Aréna megtöltésére, ahová végül mintegy 4000 főt vonzott a karmester – egyben rendező és a színpadi látvány tervezője – José Cura neve, valamint a főszerepekben fellépő nemzetközi énekes gárda. Zenekarként természetesen a Győri Filharmonikusok működtek közre, a kórus feladatát pedig vendégként Budapestről látta el a Somos Csaba vezette Nemzeti Énekkar a töle elvárt magas színvonalon. A gyermekkar szolamát kitűnően énekelték a győri Bartók Béla Ének-zenei Általános Iskola negyedik osztályos tanulói, énektanárunk Farnadi Tamara gondos betanításában.

A karizmatikus énekes-karmester szándéka szerint edukációs programot is rendeztek az opera apropóján, a főpróba délelőtti. Mindezt a Megyei Katasztrófavédelmi

Igazgatóság intenciójának megfelelően összekötötték az imígyen egyszerre letudható éves katasztrófavédelmi gyakorlattal, hiszen ritka az olyan alkalom, amikor 5200 győri iskolást lehet egyszerre kivezélni. Ennek következtében nem mérhető le, hogy a kissé kaotikus körülményekhez képest igazán fegyelmezetten és rendezetten viselkedő, szépen felöltözött tanulóknak mi maradt meg inkább ebből a délelőtti: a Viharkórus, vagy az, hogy kinek kell először elhagyni az „objektumot” veszély esetén, amit most – kivételesen – éppen fordított sorrendben „gyakoroltak”. Pedig Cura a magyar nyelvű tolmácsolással együtt is közérthető, közvetlen stílusban magyarázott, és empatikusan választott ki három jellemző részletet az operából. Mindjárt az ismertetés elején szellemes volt a mobiltelefonos hasonlat a hajó érkezését bejelentő trombitákkal, majd a vihar szemléltetése a zenekar hangszerein, végül a gyerekkórus szerepének bemutatása. Az elégtelen hangosítás miatt azonban sok gyerekhez nem jutott el az üzenet, következőképp a zenei produkció sem volt élvezhető számukra. A katasztrófavédelem fellépésekor kialakult fejtelenség pedig többet ártott, mint használt mind a zenei edukáció, mind a katasztrófa-elhárítás ügyének. A diákokat kísérő egyik tanárnő tömören így vonta meg a délelőtti mérlegét: „eljöttünk az iskolából 10-kor, most 13 óra van, és hallottunk 20 perc zenét.”

A hangosítás a szombati előadásra végül elégtő lett. Valamennyi közreműködő maradéktalanul azon volt, hogy a mindössze néhány próbával létrehozott megaprodukciónak valóságos operai élménnyé tegye. Cura nagyon összeszedetten és céltudatosan irányította a különböző apparátusokat, jóllehet a rövid próbaidőszak és a csarnok hatalmas méretei miatt ennek ellenére is csak nagyon nagy koncentráció árán tudott megvalósulni közöttük az együttműködés. Talán, ha egy más helyszínen, nem kilenc nap alatt összehozott produkcióról lett volna szó, akkor a sportcsarnokbeli ismétlés a szereplőket sem kárhoztatta volna megfeszített összpontosításra.

A „félig szcenírozást” a karmester-rendező a zenekar és az énekkar közötti keskeny „páston”, illetve a kórust kettészelő lépcsősoron a most divatos kubusokkal oldotta meg. A meglehetősen szokványos, de szerencsére nem túl zavaró látvány az egyes szereplők énekes-színészi teljesítményének függvé-

nyében mértéktartóan keltette a játéktér többdimenziós illúzióját. Következésképpen a bársonyos ciprusi éjszakák varázsos atmoszférájának megteremtése többnyire a kihangsúlyozott zenekarra maradt.

A nemzetközi szereposztás Achilles-sarkát az öltönyös-szemüveges címszereplőt alakító Christian Juslin jelentette. A finn tenoristát megbízható éneklése és érces tenorja bármilyen Verdi szerepre egyformán alkalmassá teszi fachjában, függetlenül attól, hogy Manricóról, Radamesről, vagy Otellóról van-e szó. Ennél nagyobb adósságot csak színészi működése hagyott maga után. Mervev, az esetlenség határát súroló mozgása, és közhelyes gesztusokkal operáló színpadi téblábolása inkább egy csőd szélén álló vállalat gondterhelt menedzserét idézte fel a nézőben, mintsem egy más kultúrából érkező, ám ünnepeket, tettekre kész hadvezér alakját. Természetesen most lehetne itt olcsón élcelődni, és némi északi hűvösségre hivatkozni, de Juslin esetében valószínűleg nem erről volt szó. Vele ellentétben a dél-olasz születésű kiváló baritonnak, Piero Terrano-vának sikerült magára vonnia a közönség osztatlan figyelmét Jago antagonista szerepében. Az általa teremtett figura hitelesen igazolta, hogy ő az, aki mind rangban, mind természetben a legalacsonyabb a férfi főszereplők között, és ez a tény nem kis mértékben motiválja cselekedeteit. Alakítása azonban ennél is továbbment: árnyalt énekesi és színészi produkciója végig bravúrosan egyensúlyozott a gonoszság, illetve a démoni rendkívül szűk határmezsgyéjén. A csinos, fiatal századost, Cassiót – akit a magyar szöveg hadnaggyá fokozott le – temperamentumosan és illúziót keltően megformáló Boncsér Gergellyel, valamint a kulturált éneklése és színpadi játéka révén Roderigo mellékszerepét a férfi főszereplőkkel csaknem egyrangúvá előléptető Kálmán Lászlóval együtt valójában az ő triójuk mozgatta a cselekményt, amelyhez a többi közreműködő inkább csak asszisztált. Ezen az estén az Otello című Verdi-opera Jágóról szólt. Desdemónaként a szépen éneklő és szépen játszó francia szopránénekesnő, Gabrielle Philiponet lépett fel. Kifejező empátiával formálta meg a tragikus sorsú velencei nemes hölgy szolamát. Színészi játéka megnyerő és rokonszenves volt a magánjelenetekben. A nagy együttesekben azonban nem tudta hiteles méltósággal képviselni Desdemona magas társadalmi státuszát. Komornáját,

Emíliát a fiatal mezzoszoprán, Kálnay Zsófia énekelte muzikálisan, szerepe szerint többnyire a háttérben maradván. Visszafogott játéka – amelyhez némi színpadi rutintalan-ság is társulni látszott – azonban megakadályozta abban, hogy az általa megtestesített figurának szánt néhány fontos pillanatban, Jago feleségeként kellő határozottsággal lépjen a rivaldafénybe. Lodovicót a győri származású, Stuttgartban végzett kiváló basszbariton, Bakonyi Marcell alakította. Montano szerepében Filep Máté, Heroldként pedig Lisztes László, a Nemzeti Ének-kar egy-egy szólistája működött közre.

A Győri Filharmonikus Zenekar érezhetően végig nagy kedvvel és örömmel muzsikált a Maestro keze alatt. Flexibilis, árnyalt, színekben gazdag, eleven előadásmódjukon hallatszott, hogy javukra vált a Csurával való közös munka a rájuk váró japán turné előtt. A hat fiatal színpadi trombitás halált megvető bátorsággal vállalkozott a lehetetlenre, hogy az aréna kedvezőtlen fény- és akusztikai viszonyai közepette is sikeresen felragyogtassa a harmadik felvonás és egyben az opera hatalmas sztereofon csúcspontját, amellyel az idős Verdi a ciprusi helyszín, és a milánói ősbemutató ellenére a Serenissima zenei múltja – mindenekelőtt a két Gabrieli életműve – előtt kívánt tisztelegni. Cura karmesterként, a maga egyszerre toleráns, de határozott módján amúgy is minden tőle telhetőt megtett, hogy egyetlen jelentős zenei mozzanat se vesszen kárba. Nem rajta múlt, hogy ezt nem sikerült maradéktalanul megvalósítania. A Nemzeti Énekkart például a nem teljes szcenírozás ellenére is sikeresen kimozgatta a kórusokat általában jellemző statikus felállásából, aminek köszönhetően az együttes tagjai hol rettegő hajótörteként, hol önfeledten ünneplő vidám társaságként viselkedtek. Az ilyen és ehhez hasonló arénai operaprodukciók látán-hallátán azonban mindig felvetődik a kérdés, hogy vajon a tömegek befogadására alkalmas helyszín több új hívet nyer-e meg a műfajnak azoknál, mint akik már amúgy is látogatják a hagyományos operaházakat. A válasz lehet igen is, meg nem is. Az ezen az estén megjelent mintegy 4000 főből ítélve bizonyára sokan váltottak jegyet olyanok is, akiknek máskülönben nem jutna eszébe megnézni egy operaelőadást. A hangosítás miatti redukált hangzásélmény és a sportaréna tág terében elvesző árnyaltabb hangszínek híján azonban egyáltalán nem biztos, hogy sikerült számukra meggyőzően érvényre juttatni az opera bensőséges szépségeit, és tartósan elkötelezni őket a műfaj mellett.

(Kaizinger Rita)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2016. április 28.

Eredetileg Rachmaninov és Dvořák művei szerepeltek a Szőke Tibor-mesterbérlet 3. estjének műsorán, de a megváltozott program is meggyőzően hatott. A Vocalise-átírat ideális kezdet – előadását ezúttal a közelmúltban elhunyt muzsikustársuk emlékének ajánlották a játékosok. Atmoszféra-teremtő volt, ugyanakkor rögtön észre kellett vennünk a vonóskar perfekcióra törekvő, igényes zenélését. Takács-Nagy Gábor műhelymunkájának köszönhetően érzékelhető színvonal-emelkedést észlelhetünk néhány éve, s most, amikor ismét ő állt a karmesteri dobogón, az általa támasztott igényesség teljes intenzitással működött.

Hadd jegyezzem meg, nem véletlen, hogy állandó karmester irányításával születtek annakidején a később világhírré szert tett zenekarok. Mindmáig meghatározó jelentőségű, hogy legyen egy olyan irányító személyiség, aki kialakítja egy-egy zenekar arculatát, ideális esetben akár megkülönböztethetően felismerhető hangzárképét – amihez aztán a vendégek, utazó sztárok esetenként hozzátehetnek több-kevesebb ideig illetve másorra vonatkozóan jellegzetes színeket, vonásokat. Időtartamtól függetlenül, időtállóan bizonyul Takács-Nagy vonósnévelő munkája – amelynek hatása, mint hallhattuk, intenzíven érvényesült a későbbi találkozásokor.

A folytatás akusztikai tanulsággal járt: Mozart G-dúr zongoraversenyében jelentősen csökkent a zenekar létszáma, ám a hangzást mégsem ez befolyásolta elsődlegesen. Zenekaraink – s ezt általánosságban állíthatom – fellépéseik során mindinkább „berendezkednek” a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem tágas pódiumán. Kitapasztalják, mennyire érdemes „belakniuk” a kínált tereket, s mikor célszerű szólamonként vagy hangszer-családonként tömörülve maradniuk. A kisebb létszámú formációk esetében ez mindenkor újból megválaszolandó kérdést jelent; ilyenkor a nagyobb létszámú szólamban való játékhoz szokott muzsikások számára a hangképzés intenzitásától kezdve megannyi szempont újragondolandó. Ezúttal mintha kissé öncélú örömezenélés tanúi lettünk volna: a Kocsis Zoltán partnereiként felelősséggel muzsikáló zenekari játékosok produkciója pódium-centrikus maradt. Az élő muzsikálásnak az élményt-megosztó funkciója érezhetően háttérbe került; mintha számoltak volna a hallgatóság eleve felfokozott figyelmével. S

jöllehet, várakozásukban nem kellett csalódniuk – mégis, a közönség szívesen érzi azt a fajta „megszólítottaságot”, ami abból adódik, hogy eleve neki, az ő gyönyörködte-tésére játszanak. Most kissé kirekesztve érezhettük magunkat – vagy talán csak elszoktunk a hallgatói aktivitást igénylő koncerttermi zenehallgatástól?

Mindenesetre, a fafúvósok és a kürtösök széphangú játéka, kiváltképp a zongorasólamhoz kamarazenei igénytelenséggel csatlakozó részletekben, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy átéltem, s ne csak újrhallgatva találkozzunk ismét ezzel a kompozícióval (C-dúr zongoraverseny, K. 453). S Mozart-zongoraverseny, Kocsis Zoltán szólójával, egyébként is ritkaság-csemegének számít napjaink hangversenyéletében.

Talán Takács-Nagy Gábor is megérezte, hogy annak a bizonyos bioáramnak, amely működik a nézőtérben, valamint a nézőtér és a pódium között, növelni kell az intenzitását: a szünet után megszólította a hallgatóságot. Ez nála nem szokatlan – ám ezúttal szinte csak az érzelmekre akart hatni, ráirányítva a figyelmet Dvořák zenéjének a „szeretetreméltóságára”. Utólag megítélhetetlen, volt-e része ennek a figyelem galvanizálásában, vagy a nagyzenekar önmagában is ebbe az irányba hatott – mindenesetre, a VIII. szimfóniának ideális hallgatóság jutott.

Az egész est folyamán érezhető volt a dirigensnek az az igénye, hogy a zenekari muzsikások aktívan vegyenek részt szólamuk megformálásában. Irányítása kiterjedt az apró mozzanatokra is, ugyanakkor sohasem mechanikusan pontos játékot igényelt. Kiváltképp a sokszólamú-sokszínű részekben igényel ez nagy figyelmet az előadóktól, akiknek a dallam illetve kíséret sűrűn változó funkcióiban egyaránt olyan hangzást-teret kell megteremteniük, amely megfelelő a muzsikuspárnerek anyagának a megszólaltatásához is. Az ilyesfajta zenélés szinte folyamatosan sikerélményt ad a résztvevőknek, és így szinte magától felépülnek az arányos nagyformák, amelyek rendre örömforrást jelentenek a hallgatóság számára.

(Fittler Katalin)

Óbudai Danubia Zenekar – Kodály Kórus Debrecen – 2016. május 3. Zeneakadémia

W. A. Mozart Requiemjének (K. 626) előadása a világ bármely hangversenytermében eseménynek számít. Az előadók és a közönség érdeklődése nem csekély mértékben a kompozíció kivételes drámaiságának, ben-

sőséges és személyes hangjának – nem utolsósorban pedig – a hozzá kapcsolódó titokzatos keletkezéstörténetnek köszönhető. Május első hetében (mikor pedig egyáltalán nincs „szezonja” a gyászmisék előadásának) Budapest közönsége válogathatott: e remekművet három hazai együttes – az Óbudai Danubia Zenekar, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Budapesti Fesztiválzenekar – is műsorára tűzte: május 3. és 8. között összesen öt alkalommal hallhattuk a művet. Május 4-én a nagyjéreműnek még választási lehetősége is volt, hogy aznap kivel hallgassa meg, mivel egy időben a Müpában és a Zeneakadémián is műsoron volt, május 8-án pedig kétszer – egy délutáni és egy esti hangversenyen – is eljátszották. Nem valószínű, hogy az említett zenekarok összehesztéltek volna, bár ily módon egyedülálló élményben lehetett annak része, aki élt az egy héten belüli háromféle előadás összehasonlításának lehetőségével. Valószínűbb, hogy a kiemelkedően gazdag mozarti oeuvre-ben is páratlan alkotásnak számító mű ehhez fogható gyakori megszólaltatása a véletlen kívül talán csak a mű csillagának kivételes állásával magyarázható.

Mivel a Requiem nem egész estét betöltő kompozíció, mindig dilemma a műsort szerkesztők számára, hogy milyen művel kezdjék és tegyék teljessé az adott koncertet. A fent említett zenekarok három különféle választ adtak: hallhattuk a gyászmisét Beethoven 7. szimfóniájával; elhangzott két másik Mozart-mű társaságában, azok megkoronázásaként; az Óbudaiak pedig egy 20. századi művel, Richard Strauss Metamorfózisok huszonhárom vonóshangszerre írt tanulmányával állították párba. Első látásra talán ez a választás tűnik a legtávolabbinak, pedig ha időben nem is, eszmeiségében-filozófiájában több közös vonást is felfedezhetünk Strauss kései és Mozart utolsó kompozíciója között. Különösen akkor, ha ismerjük a Strauss-mű keletkezéstörténetét. E nagyjából félórás darab ugyanis egyetlen nagy zokogás: a zeneszerző Németország sorsát, a 2. világháborúban lebombázott városokat, a velük együtt elveszni látszó német kultúrát siratja el. A tíz hegedű, öt brácsa, öt cselló és három nagybőgő által interpretált gyászzené szöveg nélkül is hihetetlen lelki fájdalmat fejez ki. A mélyből induló motívumok állandóan változásban vannak, a fokozatosan bekapcsolódó szólammal egyre tömörebb masszává válik a zenei anyag. Itt minden szólam önálló ranggal bír, megszólaltatása nagy koncentrációt kíván az előadótól. Hátori Máté pálcaja alatt az egyes szólamok plasztiku-

san, finoman bomlottak ki és mindvégig megmaradtak transzparensnek. A darab sok szólólehetőséget kínál, ezeket elmélyülten, szuggesztíven megformálva hallhattuk. Hátasak voltak a drámai rezdülések, a csúcspontok szép íveket alkottak és különösen emlékezetesre sikerült a darab végéhez közelítve a Beethoven Eroicájából idézett gyászinduló megszólaltatása. A zenekar homogen hangzásának legékesebb bizonyítékát pedig a lehetetfinomra kidolgozott és megvalósított befejezés adta.

A szünet után felcsendülő Requiemben is pontosan és igényesen játszott a létszámában megnövekedett Óbudai Danubia Zenekar. Az Introitus és a Kyrie kivételével (ahol a hegedűket kicsit soknak találtam) végig kiegyenlített volt a zenekar-kórus-szólisták aránya, mindhárom „hangzó blokk” egyformán kimagasló teljesítményt nyújtott, egymásnak inspiráló hátteret biztosítva. A szoprán szólistát, Kolonits Klárát láthatóan – és a színpadhoz közel ülők számára minden bizonnyal hallhatóan is – olyannyira magával ragadta a közreműködő debreceni Kodály Kórus (karigazgató: Szabó Sipos Máté) markáns hangása, hogy a barokk concertók szólistáihoz hasonlóan első szólóbelépése előtt maga is együtt énekelt a kórusral (a tutival). Az énekkar egyenletesen magas színvonalú teljesítményéből kiemelendő a fúgatómák karakteres, pregnáns ritmikájú indítása, ahol a szólamok – a bonyolult polifón szöveg ellenére – mindvégig áttetszőek maradtak. Emlékeztetek voltak a Sequentia kórusos tételei is: a Dies irae szenvedélyes, a Rex tremendae félelmetes, a Confutatis kellően kontrasztos, ahol a végtételt haragja mellett megcsillant a megbékélés hangja, és hatásosan szóltak a Lacrymosa kitörései is. Külön dicséret illeti a kórust és betanítójukat, hogy a szöveget érthetően és a klasszikus latin kiejtés szerint ejtették. (A háromféle előadás közül egyébként egyedülként.) Hátori Máté mozgalmass tempókat kért együtteseitől, amit az esetek többségében sikerült is megvalósítani. A Tuba mirum tenorszólójának indulásakor azonban „időhiány” miatt maradt el a harsonaszóló lekerekítése, és az Offertorium tempója is túl gyorsnak bizonyult helyenként. Ezekről eltekintve azonban könnyedséggel, mégis kellő mélységgel szólalt meg Mozart partitúrája, ahol mindvégig jelen volt a személyes átélés bensősége és vallomásos hangja. A szólisták – Kolonits Klára, Balga Gabriella, Rab Gyula és Kovács István – kifogástalanul formáltak, ha pedig kvartettjük egy időben szólalt meg – mint például a Benedictusban is – szólama-

ik gyönyörűen fonódtak egymásba. (Rab Gyula ráadásul a következő napon – beugróként – megmentette az aznapi Requiem előadását, ismét nagyszerű alakítással.)

Remekmű – pompás előadásban: soha rosszabb csillagállást Mozart Requiemjének.

(Kovács Ilona)

Nemzeti Filharmonikusok – 2016. május 4.

Zeneakadémia

A Doráti-bérlet 8. hangversenyén Kobayashi Ken-ichiro vezényelte a Nemzeti Filharmonikusok és a Nemzeti Énekkar Beethoven-Mozart műsorát a Zeneakadémián. Amióta 1974-ben megnyerte a Magyar Televízió által rendezett első Nemzetközi Karmesterversenyt, Kobayashi páratlan népszerűségnek örvend hazánkban. Leginkább abban az évtizedben irányult munkásságára az érdeklődés reflektora, amikor (Ferencsik János halálát követően) e zenekar elődjének, a Magyar Állami Hangversenyzenekarnak volt vezető karmestere, majd főzeneigazgatója. Kobayashi azt követően is rendszeresen megjelenik zenekaraink élén, s az iránta érzett szeretet érezhetően átöröklődik mind a muzikusok, mind a zenehallgatók felnövekvő generációiban.

Az indokoltan megelőlegezett bizalom jegyében kezdődött a május 4-ei hangverseny is, Beethoven VII. szimfóniájával. Régi tapasztalat, Beethoven zenéjével nem lehet lanyha fogadtatást elérni – az viszont jóval ritkább, hogy az egyes műsorszámok ne csak az újrajátszás szintjén kerüljenek előadásra, ami azt eredményezi, hogy a publikum is mintegy „újrahallgatja”, mondhatni, reális időben „átismétli” őket. Kobayashinál másról volt szó. Megunhatatlan örömmel használta ki a lehetőséget, hogy ismételt (ki tudja, hányadszor) is hangzó életre keltse a művet. S ennek a születés-gesztusnak a nagyszerűségét sikerült átvinnie a zenekarra is, ennek nyomán minden játékos sajátjának érezte a szimfóniát, függetlenül attól, hogy korábban előadóként hányszor vett részt megszólaltatásában. Közismert Wagner értékelése, aki „a tánc apoteózisának” nevezte az A-dúr szimfóniát. Ezúttal a vitalitás állandó jelenléte tette azzá, jöllehet, hangzásának összehatása néha már-már súrolta a robusztusság határát. Ki kell emelni az interpretáció dinamikai csodáját; a folyamatba tartozás határozta meg, tehát a muzikusok arányérzéke is állandóan működött, miközben olyasmit hoztak létre, ami megfelelt a partitúrába (és szólamokba) írott szerzői elképzeléseknek. Úgy tűnt, az

előadók is végigélték a beethoveni remeket. Többdimenziós lett ez a hangzásvilág, amit így képzavar lenne hangzásképpnek nevezni! Az ily módon elkényeztetett hallgató nem tudott maradéktalanul örülni a folytatásban Mozart Requiemjének. A Müpa rezidens együttese mintha figyelmen kívül hagyták volna a Zeneakadémián rendelkezésükre álló tér akusztikai sajátosságait! A nagylétszámú ének- és zenekar olyasfajta hangzást hozott létre, amellyel a romantikus hangzásideált lehetne szemléltetni. Ez a túlméretezettség nem tett jót a műnek – itt nem korábban esetleg elsikkadt részletekre figyelhattunk fel, hanem azt éreztük, hogy irreális „felbontásban” tálalták a művet. A szólisták közül Fodor Beatrix és Wiedemann Bernadett pillanatra sem feledtette elsődlegesen operaénekesi mivoltát, a megbetegedett Kiss Tivadar szólását Rab Gyula énekelte, Blaszó Domonkos közelítette meg leginkább az oratorikus énekítés ideálját. A Nemzeti Énekhar korántsem egységes hozzáállása már a látványban is megmutatkozott; tanulságos lenne felvételről vizsgánézniük ezt a produkciót. A karmesterre figyelő magatartástól az amatőr kórusoknál gyakori látvány-átélt produkcióig mindenre volt példa, sajnos arra is, hogy – első sorban – bizonytalan szólamtudással szerénykedik valaki. A zenekari anyag kifogástalanul kidolgozott volt, egy nagyobb térben kétségkívül meggyőzőbb lett volna. Mindenesetre, a közönségre hatott ez a lehengető zenélés, hosszan ünnepelték az előadókat.

(Fittler Katalin)

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara – 2016. május 11.

A Dohnányi sorozat 5. estjének műsorán két nagylélegzetű kompozíció szerepelt: Dohnányi I. szimfóniája, valamint Rimszkij-Korszakov Seherezádé című szvitje. Hallgatóbarát sorrendet választottak: Dohnányi fiatalkori (mindmáig sajnálatosan ritkán felcsendülő) szimfóniája nagyobb figyelmet igényel, Rimszkij-Korszakov színpompás mese-muzsikáját elég csupán önfeledt gyönyörködéssel hallgatni. Az előadók szempontjából is ideális ez a sorrend, így a második részben tette le, a Seherezádé igényes hegedűszólóival, zenei névjegyét a zenekar új koncertmestere, Nathan Giem. Kinevezéséről a dirigens Madaras Gergely tájékoztatta a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem közönségét. Nathan Giem hegedűhangja érzékeny szép, szinte eszköztelenül szólaltatta meg a legvirtuózabb részteket is.

Olyan hangversenyt hallhattunk, amelyre érdemes sokáig emlékezni. Madaras Gergely határozott elképzeléssel, lelkesen irányította a felcsendülő tételeket. Zenérfelügyelő gesztusaival elérte, hogy a hangszeresek is aktívan vegyenek részt a tételek megformálásában. Az „itt és most” születés-geztusát az egész est folyamán életben tartották, nem voltak rutin-jelleggel megszólaltatott zenei anyagok. Madaras karmesteri pálcája néha „ideges”, szinte előbbre jár az irányításban a kelletténél. Ez eredményezhetett néhány apró pontatlanságot új szakaszok indulásánál, de ezért bőségesen kárpótolta a mindig üde tónus. És ez is annak a jele volt, hogy Madaras nem biztonsági megoldásokra törekszik, hanem élményszerű muzsikálásra.

Furcsa volt szembesülni a ténnyel, hogy mindössze 24 éves szerző műve a 9. opuszként jegyzett d-moll szimfónia; a nagyformák kidolgozottsága, a biztos arányérzék minden bizonnyal élvezetessé tette a szólamokban való tájékozódást is. Külön örömet jelentett az, hogy az előadók ki tudták tölteni a tételek választott tempó-kereteit; mindig mindenre jutott idő, a szólisztikus állások gyönyörködetőek voltak, és a kontrasztos tempóváltások aktív figyelmet biztosítottak valamennyi tételnek. Szívesen emlékezem a középtétel beethoveni scherzójára csakúgy, mint remekül felépített variációs finálé-tételre, a bravúros fűgával.

A Seherezádé hallgatása során a gyakorlatban is megbizonyosodhattunk Rimszkij-Korszakov bravúros hangszerelő-tudásáról. A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem pódiuma lehetővé tette, hogy a szólisztikus állások oly módon érvényesüljenek, hogy közben ne akasszák meg a zenei folyamatokat. A dinamikai kidolgozottság a műsor egészében hangsúlyos szerepet kapott. Madaras Gergelynek köszönhetően értesültünk a koncertmester nevééről, s arról, hogy frissen foglalta el ezt a pozíciót. Talán ezzel menthető, hogy róla semmi információt nem közölt a műsor szólólapja – hogy Madaras Gergely szakmai életrajza sem naprakész frissítésben olvasható, annak nem találtam okát.

(Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2016. május 22.

Zeneakadémia

Négy alkalommal lépett pódiumra ugyanazzal a műsorral egy héten belül a MÁV Szimfonikus Zenekar: a zeneakadémiai bérleti hangversenyt pécsi fellépés követte,

majd harmadszor a – főváros „komolyzenei” hangversenyéletében igencsak háttérbe szorult – Budapest Kongresszusi Központban játszottak tiszteletbeli vendégkarmesterrük, Kobayashi Ken-Ichiro vezényletével, végül a sikorsorozat záróakkordjára Székesfehérvárott került sor. Ezúttal a BKK-beli koncertélményről számolok be.

Akik Beethoven Esz-dúr zongoraversenyére voltak kíváncsiak Fejérvári Zoltánnal, s nem maradtak a műsor végéig, sohasem tudják meg, miről maradtak le: a második rész alapján a „vastaps Kodálynak” szalagcímmel lehetne megörökíteni az emlékeztető programot.

Utólag olvastam – visszas érzésekkel – a műsorismertetőben, hogy a Galántai táncokat „minden valamirevaló zenekar és karmester, a legnagyobbak is, állandóan műsorukon tartják”. Lehet, hogy „tartják”, de hogy élményszerűen ritkán csendül fel a budapesti hangversenytermekben, az kétségtelen. Még mindig őrzöm annak a megrendítő előadásnak az emlékét, amelyet 2007 márciusában a Tavaszi Fesztivál keretében a Gulbekian Zenekarnak köszönhettem. Nagyon szeretjük ezt a művet, mondta utána a dirigens Lawrence Foster, s kétségtelen: a személyesség erejét valamennyi muzsikustól megköveteli egy-egy meggyőző interpretáció. A magyar művek „magyarsága” mindig fokozottan előtérbe kerül, ha külföldi közreműködő(k) révén érvényesül. Kobayashi a tőle megszokott alapos műismeret birtokában remek érzékel talált rá a helyes arányra, hogy mikor kell irányítania az együttest (illetve annak kisebb-nagyobb csoportját), s mikor kell arról gondoskodnia, hogy a szabadon megformált szólóállások megfelelő kíséretet kapjanak. Tehát, nem csupán „hagyta” a szólistákat, hanem épp témaformálásuk ismeretében rendre „megszervezte”, hogy biztonságban érezzük magukat az ideiglenes szabadságban. Ily módon viszont sajátos aktivitást hívott elő mindazokból, akik a kíséretéről gondoskodtak; mint a dirigens figyelmének központjai, felelősségteljesen játszották szólamukat, élvezve a speciális feladatot. „Éltek” a máskor ritkán hallható középszólamok is, és a folyamatos figyelem következtében plasztikus nagyforma alakult. Történt mindez úgy, hogy a figyelem csendje hatotta át a termet – amit a kirobbanó taps bizonyított.

Tehát, nem csupán arról volt szó, hogy újra hallgattuk volna (a zenekar által újrájátszott) darabot, hanem a mű és az interpretáció kettős élményével gazdagodtunk. Az ilyen spontán-összinte tetszésnyilvánítás

örömteli visszajelzés lehet a zenekarnak is, annak bizonyítéka, hogy amit ők játszottak, érdemben eljutott a közönséghez.

Az inspirációnak ez az örömteli, személyiséget gazdagító légköre folytatódott a Hársvitben is. És ezúttal aligha lehet megróni a publikumot, amiért a hatásos Intermezzóra spontán tapsviharban tört ki – le kellett vezetni a feltörő érzéseket.

Szinte jogos lenne a „névsorolvasás”, ki mindenkinek köszönhetünk emlékezetes pillanatokat hosszabb-rövidebb szólókkal, hangulat-fokozóan karikírozott motívumokkal, a hatásról gondoskodó effektusokkal. És az elismerés kiterjed a mindenkori kísérőszólamokra is, amelyek mindig megfelelő dinamikával, színnel jelentek meg. Zenei társasjáték tanúi lehettünk, csapatjátéké, a szó legnemesebb értelmében.

Beethoven zongoraversenyéről is szép emlékeket őrzünk; Fejérvári Zoltán tudatosan nem az Esz-dúr hangnemszimbolikájának jellegzetes tónusát hangsúlyozta, hanem azoknak a felbukkanó intonációknak szentelt figyelmet, amelyek gyakran kerülnek háttérbe a harsány-hősies gesztusdallamok társaságában. Technikai perfekció, a rögtönzés-jellegű szakaszokban is inkább a születés-mozzanatok hangsúlyozásával, és minden alkalom megragadásával a bensőséges kifejezésére – ezek voltak Fejérvári Beethoven-játékának jellegzetességei ezen az estén. S ezt az atmoszférát élte tovább a ráadásszámként játszott Schumann-tétel is.

(Fittler Katalin)

Budafoki Dohnányi Zenekar – 2016. május 28.

Zeneakadémia

Vendégkarmesterrel búcsúztatta a bérleti évadot a Zeneakadémia Nagytermében a Budafoki Dohnányi Zenekar: Roberto Paternostro irányításával adott nagy tetszéssel fogadott estét. Paternostro visszatérő vendégük, tehát kialakult közöttük egyfajta mozdulat-jelbeszéd értés, tehát a dirigens a kényes belépésekre figyelésen túl a zene folyamatának vezetésében-végigvitelében is érvényesíteni tudja elképzeléseit. A zenekar pedig (ezúttal az első koncertmesterrel, Vinczei Évával) ideális együttműködő partnernek bizonyult.

Wagner: Bolygó hollandi nyitányát követően ősbemutatóra került sor – az izraeli Aharon Harlap: Memoirs című hattételes kompozícióját szólaltatták meg. A karmester-zeneszerző Harlapnak sem első ízben játsszák kompozícióját, tehát, mind a karmester személye, mind az új mű szervesen

kapcsolódott az együttes korábbi munkásságához, repertoárjához.

Rövid bevezetőjében Hollerung Gábor felhívta a figyelmet arra, hogy zenekari műveinél Harlap tudatosan tartózkodik a szimfónia műfaj-megjelöléstől – nos, ez a darab leginkább szvitnek nevezhető. A zenekar magazinjában a „Hangoló”-ban a rövid műsorismertető önéletrajzi ihletettséget sejtett – a pregnáns karaktereknek köszönhetően ki-ki konkretizálhatja ezt a „programot” – többségük zenei „pillanatfelvétel”. A történetileg kialakult „intonációs típusok” ismeretében könnyű a tájékozódás e tételekben. Kamatozik zenekari műveiben Harlap karmesteri tapasztalata is, a hatásos hangszerelésben mutatkozik meg leginkább. Az előadók minden bizonnyal szívesen játszották a „hangszerszerű” szólamokat.

A műsor második részében a zenekar repertoárjának egyik régi-kedves darabja csendült fel, Dvořák VIII. szimfóniája. Zenekarainknak – kiváltképp a centralizált koncertszervezés megszűnése óta – rendre kialakult a törzsközönsége. S ha ennek személyi állománya időről-időre módosul is, a hűséges hallgatók vannak mindenütt többségben, kiváltképp a bérleti hangversenyeken. Bizonyára nem én vagyok az egyetlen tehát, aki többször hallom ezt a művet a (tagságában az idők folyamán értelemszerűen módosuló) zenekarral – és vélhetően velem együtt a többi „újrahallgató” is maradéktalanul élvezte ezt az előadást. Ennek alapfeltételét a muzsikások azzal biztosították, hogy maguk is kedvvel játszották (tehát, nem ismételtelen lejátszották szólamukat!), ami abban is megmutatkozott, hogy a vonóskar többsége a játszanivalóhoz formálta hangképzését, vonóvezetését. Szívesen emlékezem a leheletfinom tündérvilág-hangokra, amelyeket a vonó csúcsánál játszva szólaltattak meg, majd a kontrasztra, amikor magvas hangon, szép tónussal, a vonó egészét igénybe vették a nyugodt dallam egy-egy hangjának megszólaltatásához (a többség tendenciózus játéka a mérvadó akkor is, ha néha, keveseknél, kevésbé érvényesült ez a szuverén előadásmód).

Meghitt tónussal játszották, mondhatni, szívből, a szimfónia lassútételét. A III. tétel indításakor egy pillanatig érződött csak, hogy vendégkarmester irányítja a zenekart; a túl-tervezett kezdet (épp a figyelem következtében) bátortalanra sikerült, de szerencsére már a második frázisnál közös hullámhosszon szárnyalt a lendületes muzsika. A IV. tétel hatásos rézfúvós indításánál, visszamenőleg tudtam megfogalmazni egy apró kifogásomat: talán korábban nem kel-

lett volna ezt a tónust (értsd, dinamikát) előlegezni – elég lett volna hajlékonyabb, valamivel halkabb (a zenei környezetbe jobban belesimuló) rezesjáték.

A figyelem ébren tartásához kétségkívül hatásos a már-már plakátszerűen kivetített hangzaskép. Talán a filmzenék kétségkívül fárasztó játékán edződött zenekari játékosoknak fel sem tűnik, hogy néha erőltetett a hangzás (a bögös-pizzicatók már-már ütőseffektusnak tűntek, ami azzal járt, hogy nem a basszus-hangok magasságát, hanem az általuk erősített pulzálást érzékeltük) – viszont dicséretükre legyen mondva, még ilyenkor is kontrollált a hangképzés. És a hallgató ezért hálás az intim, meghitt, bensőséges részletekért. Ebben a műsorban a brácsa-cselló szólamok kaptak e tekintetben hálás játszanivalót.

Codaként egy „ellesett pillanat”: az előtérben elhangzott a kérdés: „neked melyik tetszett a legjobban?” – ami annak ékes bizonyítéka, hogy (részben nyilván Hollerung Gábor közönségnevelő munkájának eredményeképp) a közönség nem tekinti passzív időtöltésnek a zenehallgatást. A tetszés: szubjektív kategória, aki véleményt alakít ki, közvetlen kapcsolatba került a hallott zenével. Ez pedig alapfeltétel, hogy a zene (vagy bármely művészet) hatni tudjon a személyiségre (érzékenységre-fogékonyságra). Úgy tűnik: itt is, most is, működött!

(Fittler Katalin)

Óbudai Danubia Zenekar – 2016. május 29.

Szándékok, tervek és megvalósulások gyakran „elmennek egymás mellett”, vagy éppenséggel keresztezik egymást. A Szimfonikus Zenekari Körkép egykori (maximálisan pozitív) kezdeményezése megannyi módosulást ért meg, s az eredeti elképzelésből a hangversenytermi repertoárnak értékes ritkaságokkal (méltatlanul elfeledett értékekkel) való színesítése maradt meg, s hozzá társult a fiatal tehetségek zenekarral való szereplésének lehetősége. Mint a korábbi fázisokban, ebben a verzióban is nagy a „szóródás”, néha csak erős belemagyarázásokkal lehet eredetiség nyomaira bukkanni a „Szimfonikus felfedezések” műsoraiban (a fiatal szólista szerepeltetése nem jelent problémát egyik közreműködő zenekarnak sem – gyakran olyasvalakit választanak, akivel már korábban is dolgoztak, vagy más zenekarokkal való együttműködése során hívta fel magára a figyelmet).

Ebben a közegben a leginkább figyelemre méltót és követendő példát a Hámori Máté

vezette Óbudai Danubia Zenekar produkciója jelentette. Olvasva a program inkább egyedinek vagy furcsának tűnhet – a hangzás azonban arra vall, hogy átgondolt tervezés nyomán állt össze. A „felfedeztetés” egyébként sem idegen Hámori Mátétól – a zenekar programfüzeteiben gyakran olvasható utalás arra, hogy „különleges műsorpolitikával” és „rendhagyó koncertformáival” hódít meg új közönségrétegeket – ezúttal viszont éppen az az igényes összeállítás érénye, hogy a koncertélet hagyományos kínálatán felnőtt, ahhoz szokott hallgatók zenei világát gazdagítja, kimozdítja a kedvencek újrhallgatásával beérő zenekedvelőket passzív magatartásukból, ráébresztve őket a zeneirodalom kimeríthetetlen gazdagságára.

Britten-Bach-Liszt-Sibelius. Négy szerző, négy mű, sok tekintetben különbözőek, ám a zenehallgatás azt eredményezte, hogy hangzó valósággá válhatott megannyi belső szál, szerkezeti vagy épp hangszerelési sajátosság, s az eredmény: a hosszú szimfónia után nem pánikszzerűen menekült a hallgatóság, hanem kitartóan tapsolt.

Britten Prelúdium és fűgája igazi ritkaságértékű csemege, 18 vonósra ad szólístitikus lehetőséget. (Az ünneprengtás szándéka nélkül: mivel a zenekar műsorán általában nagy súllyal szerepelnek kamarazenei alkotások is, nem lenne felesleges egy-egy műhelymunka-program beiktatása a felkészülés folyamatába – elég, ha arra az ugrásszerű minőségi változásra utalok, amelyet Takács

Nagy Gábor ért el a MÁV Szimfonikusok vonósainál. A Danubia vonósainál már-már stílusjeggyé vált a csúnya/kontrollálatlan hangindítás, ami esetenként hatásos karakterizáló eszköz, ám máskor épp a kialakuló hangulatot képes elrontani.) Hasonló feladattal találkozhattak az előadók a Sibelius-szimfónia némely szakaszában is, amikor markáns megformálás eredményezheti csak a hatásos formai építkezést.

A két zongoraverseny szólóját Ránki Fülöp volt, aki – a műsorfüzet ismertetőjében idézett elmondása szerint – rokon vonásokat vélte felfedezni a két kompozíció között. Bach f-moll zongoraversenyének csodáját az adta, hogy a kislétszámú vonószekerek és a szólista úgy tudta megszólaltatni a művet, hogy az otthonosan érezhette magát a nagy koncertteremben. Átgondoltság eredményezhet csak olyan belső tartást, amely magához vonzza a figyelmet. Semmiféle „teremhez alkalmazkodó” mesterséges felnagyítási lehetőséggel nem éltek – hittek a műben, s ez, a kidolgozott kivitelezéssel együtt, valóban elégnék bizonyult.

Liszt Maledictionjában főként azok találtak gyönyörködnivalót, akik nem olvasták előre az ismertetőt – aki az egyes szakaszainak adott, jellegzetes romantikus túlzású címek hangulatának megfelelő érzelmeket-hangulatokat várta, akár csalódhatott is, hiszen mindenfajta szélsőségektől, túlzásoktól mentes interpretációt hallhattunk. Mondhatni, pasztell-árnyalatokban kidolgozott, rézkarc-pontosságú muzsikálást – ez is

bizonyítékát adta Ránki Fülöp szavakkal is megfogalmazott elképzelésének. A Bach-mű során az árnyalatok iránt kifinomult figyelem kamatozott, a mindössze 21 éves pianista technikai problémát nem ismerő játéka hallatán. Eszköztelen virtuozitás, mondhatnánk (de ezen aligha csodálkozik, aki hallotta őt Messiaent játszani...).

Hámori Máténak köszönhetően, Sibelius lassanként megszűnik kizárólagosan Finlandia-komponistának lenni (elismerem, van ebben némi túlzás, hiszen nagyritkán, elvértve más is hallható tőle koncerttermekben). Két éve a szerző I. szimfóniáját tűzték műsorra, most a II. szimfóniával folytatták az életmű megismertetését. A karmester tervei szerint a sort a V. és VII. szimfóniával folytatják. A kamara-jellegű első rész után jóleső változatosságot jelentett a pódiumot megtöltő nagyzenekar, változatos hangszínvilágával. Ilyen felállásban a hegedűszólamok hangja is mintha másként szólna...

A karmestertől még egy mondatot idéznék a műsorfüzetből: „Fantázia nélkül kevés eséllyel lehet jól működő programokat összeállítani.” – Nos, neki van fantáziája, ez a programja valóban jól működött. (Az igazsághoz azonban hozzátartozik: színvonalas zenei felkészüléssel fantázia nélkül is lehet jól működő programról gondoskodni – vannak „önjáró” remekei a zeneirodalomnak. De ez már egy másik történet lenne...)

(Fittler Katalin)

A SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

I. KLARINÉT VÁLTÓ II. KÖTELEZETTSÉGGEL

helyettesítői álláshelyre. határozott időre

A próbajáték időpontja:

2016. június 23. csütörtök 14 óra

A próbajáték helyszíne:

A zenekar székháza (6720 Széchenyi tér 9. Korzó Zenekáz)

A próbajáték anyaga:

W. A. Mozart: Á-dúr Karinétverseny I. tétel

Zenekari részletek:

- Verdi: A végzet hatalma – Alvaro ária/ Prelude
- Massenet: Le Cid – Chimène áriája (III. felvonás) a 9. ütemig
- Sosztakovics: IX. szimfónia – III. tétel a 17. ütemig
- Mendelssohn: Szentivánéji álom – Scherzo/ részletek
- Kodály: Galántai táncok 31 – 66 közötti ütemek
- Prokofjev: Péter és a farkas 20-tól 21-ig
- Puccini: Tosca levélárja
- Beethoven: VI. szimfónia 3. tétel 122 – 133 közötti ütemek
- Beethoven: VIII. szimfónia 3. tétel 48-tól végig

Lapról olvasás, transzponálás!

Szükség esetén az A klarinétos állások B hangolású hangszerrel is megszólaltathatók!

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

A **közalkalmazotti kinevezés** 2016. szeptember 1-től 2017. augusztus 31-ig terjedő **határozott időre** szól.

Bérezés: A Kjt. bértáblázata szerint.

Az álláshely betöltéséhez **szakirányú végzettség és (alkalmazás esetén) erkölcsi bizonyítvány** szükséges.

Információ, jelentkezés: Szegedi Szimfonikus Zenekar, 6720 Szeged, Széchenyi tér 9., tel./fax: 62 / 426-102, 420-256, orch@symp-h-szeged.hu .

Jelentkezni **rövid szakmai önéletrajzzal és elérhetőség megjelölésével** lehet a fenti címen, faxszámon vagy e-mailben 2016. június 16.-ig.

A zenekari állások kottái átvehetők a Szegedi Szimfonikus Zenekar titkárságán (H-CS: 9.00 – 15.00, P: 9.00-13.00) vagy letölthetők a www.symph-szeged.hu oldalról 2016. június 6-tól.

A zsűri fenntartja magának a jogot, hogy nagyszámú jelentkezés esetén a próbajáték menetét kétfordulósra (I. forduló – szólómű; II. forduló – zenekari részek) módosítsa.

Alkalmazás esetén lakásmegoldásban tudunk segíteni.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Szeged, 2016. május 26.

Lukácsné Győző
igazgató

Egy elveszettnek hitt, Arányi Jellynek ajánlott hegedűszonáta története

Rupert Marshall-Luck a „The Strad” folyóirat 2015. évi októberi számában számolt be arról, hogy Christopher Latham ausztrál hegedűs 2011 májusában mutatta be Frederic Septimus Kelly ausztrál zongorista és zeneszerző Arányi Jellynek írt hegedűszonátáját. A művet Kelly 1916-ban adta elő a magyar hegedűművésznővel Londonban. Kelly 1914-ben önként jelentkezett katonának, és 35 éves korában, 1916. november 13-án esett el a francia harctéren, a Somme folyónál vívott küzdelemben. Jelly sohasem ment férjhez, de Kelly fényképe mindvégig ott volt Bechstein hangversenyzongoráján, a Firenze melletti Bellosguardo-ban lévő otthonában, ahol a II. Világháború után lakott. Kelly szonátája az első az Arányi Jelly által inspirált hegedűs művek sorában, amit néhány évvel később Bartók két hegedűszonátája követett. Írásunkkal az inspiráció mögött rejlő érzelmi motívumokra szeretnénk rávilágítani, ezért először összefoglaljuk, amit a Bartók-hegedűszonáták keletkezéséről a Zenekar újság 2000/2-3., és 2003/3. számaiban írtunk.

Hubay Jenő hegedűs tanítványai, Arányi Adila és Jelly 1909 február végén kaptak először meghívást Angliába, három koncertre. Az első Haslemere-ben (Surrey) adották, ahol zongorán egy ausztrál fiatalember, Frederick Septimus Kelly működött közre, akibe Jelly fülig szerelmes lett. Híruk gyorsan terjedt, felléptek Oxfordban, Cambridge-ben, Londonban, és négy hónapig maradtak Angliában. Évek múlva Jelly eljátszotta Kellyvel Schubert B-dúr trióját is, Pablo Casals közreműködésével. Amikor 1910. március 15-én Jelly Londonban lépett fel, a The Times kritikusa – nagybátyjára, Joachimra emlékezve – Brahms Magyar táncainak előadásával kapcsolatban megjegyezte, hogy hegedűlése „élénken emlékeztetett azok első előadójának spontán elevenségére.”

1913 februárjától Arányiné három lányával Londonban bérelt lakást. 1914 februárjában Jelly kifecskendezte a bokáját, amikor Frances Dakyns-szel – aki nagy zenebarát volt, fizetség nélkül intézte a Busch-vonós-nyegyes ügyeit, és korábban Joachim sokat mesélt neki unokahúgairól, Adiláról és Jellyről – látogatóba ment Kellyhez, annak Queen Anne Streeten lévő lakására. Való-

színűleg ennek a balesetnek lett a következménye, hogy a háború alatt Arányinének és lányainak Angliában kellett maradniuk. Valaki ugyanis azt tanácsolta, hogy Jellynek a belgiumi Knokke-Zout-ba kellene utaznia, tengeri fürdő-kúrára. Az egész család elkísérte. De Európa egén ekkor már egyre gyülekeztek a viharfelhők. Arányiék gyorsan Ostende-be utaztak, hogy visszajussanak Budapestre. A mozgósítás azonban már megkezdődött, ezért inkább visszatértek Angliába.

Amint az Arányi-nővérek életrajzírója, Joseph Macloed „The Sisters d’Arányi” című könyvében írja (93. l.): *„A nővérek megegyeztek, hogy felveszik családi nevük d-betűs, francia változatát, miközben édesanyjuk, Arányi Taksonyné neve az általa használt névjegy szerint hivatalosan „Madame Adrienne Arányi von Hunyadvár” volt.”* Mivel ellenséges államból való külföldinek számítottak, hamarosan a rendőrség látókörébe kerültek, de magas pozícióban lévő barátaiknak köszönhetően mégsem tekintették őket nem kívánatos személyeknek. Arányiné egyenes jellemére vall, hogy bár anyanyelve a francia volt, és otthon a családban magyarul és franciául beszéltek, nyíltan vállalta az „ellenséges államból való külföldi” szerepét. Hortense 1915. április 24-én, Adila pedig 1915 novemberében ment férjhez. Mivel Jelly és édesanyja továbbra is magyar állampolgár maradt, a háború után sokáig nem kaptak engedélyt az angol külügyminisztériumtól, hogy Budapestre utazzanak.

Arányi Taksonyné csak hét évi távollét után, 1921 őszén látogathatott haza lányai-val, Jellyvel valamint Adilával, és annak férjével Fachiri-vel, és Hortense-al és férjével, Hawtrey-vel. Barátaik és rokonaik körében itthon letargikus hangulat fogadta őket. Ráadásul ekkor kezdtek mutatkozni Arányinéknél betegségek jelei, ezért sza-

Arányi Adila és Jelly

natóriumba került. A hazajövetel csak Jelly számára hozott örömet, ugyanis meglátogatta Bartókot. Ekkor még egyikük sem gondolta, hogy életük ezzel fordulóponthoz érkezett. Bartók ekkor Budapest I. kerületében, a Gyopár utca 2. szám alatt lakott. Muzsikálni kezdtek. Bartókot teljesen lenyűgözte Jelly egyénisége és ihletett játéka. Amikor később a Gellért-szállóban együtt ebédeltek, Jelly megkérdezte tőle, nem írna-e neki valamit hegedűre? Bartók ekkor már két éve nem komponált. Lássuk, mit ír erről Macloed (i.m. 136. l.):

A rákövetkező napon azonban már Bartók fejében voltak a mű témái, és valamivel később, Arányiék elutazásakor, a dunai gőzhajónál elmondta, hogy hosszú hallgatás után most már biztosabb önmagában. Elmondta Jellynek, hogy ír neki egy hegedűszonátát, már bele is kezdett... 1921. november 9-én arról értesítette Jelyt, hogy a hegedűszonáta első két tétele készen van. Miközben komponált, elképzelte, hogy milyen hévvel fogja ját-

Arányi Jelly

szani Jelly az első, allegro tételt, milyen szépek lesznek a kantilénák az adagio-ban, és milyen fuoco barbaro módon szólaltatja meg a harmadik tétel egzotikus táncritmusait. Mondta, hogy kizárólag neki írta a művet, és ha nem tudja, vagy nem akarja eljátszani, akkor ő sohasem fogja azt előadni... Közben karácsonykor Bartók elutazott a Pusztára, a Magyar Alföldre, és onnan írt Jellynek a hegedű szólamról. Egy „kísérleti nyúl”-ként használt hegedűs volt a segítségére, aki elmondta neki, hogy játszható a mű, de nagyon nehéz, különösen néhány négy húros arpeggio az első tételben. Bartók kérte Jelyt, gyakorolja azt a zongora szólama alapján, és ha túlságosan nehéznek bizonyulna, ad libitum választási lehetőségeket fog bírni. Ha valamilyen el-lentmondás lenne, tartsa magát a zongora szólamában írottakhoz.”

Bartók 1921. december 29-én már ezt írta Cecil Gray-nek, Londonba (Bartók breviárium, Bp., 1974, 242. szám): „...Új műve-met viszem – egy zongora-hegedű szonátát –, amelyet egy már régóta Londonban élő, nagyon jó hegedűssel, Arányi Jelly kisasz-szonnyal fogok előadni...”

1922. március 14-én Londonban, Hédry ügyvivő (chargé d'affaires) lakásán, a Hyde Park Terrace 18-ban, egy házi hangverse-nyen hangzott el először az I. hegedűszoná-ta, amelyről Bartók március 16-án levélben számolt be édesanyjának: „...Tegnapelőtt volt Londonban a magyar „követ” (vagy kon-

zul?) házában egy „privát koncer-tem”, Arányiék rendezték. Dacára, hogy nem volt nyilvános, mégis megjelent a „Times”-ban másnap kritika róla, nagyon kedvező... Nyilvános hangversenyem London-ban március 24-én lesz...”

Az I. hegedűszonáta párizsi be-mutatójára április 8-án került sor. Malcolm Gillies „Bartók in Bri-tain” című könyvében (Oxford, 1989, 137. l.) ezt olvashatjuk:

Amikor 1921 őszén a Londonban élő Arányi-nővérek Budapesten töltötték szabadságukat, Jelly felke-reste Bartókot, aki gyermekkorá-ban hallotta utoljára Jelyt. El-kezdték muzsikálni. Bartók teljesen elképedt. „Egészen kiváló hegedűsnek találtam, és kész va-gyok vele fellépni bárhol” – írta Bartók Calvocoressi, Londonban élő francia zenekritikusnak és írónak, 1921. október 10-én. Jely-ly Bartókra, a komponistára is azonnal hatást gyakorolt. Nem sokkal látogatása után írta meg az

I. hegedű-zongora szonátát, születésnapj aján-dékként felesége, Ziegler Márta számára, aki – mint írta – majd kiugrott a bőréből örömeiben, hiszen férje már hosszú ideje nem komponált. Ennek ellenére Bartók a szonátát Jellynek dedikálta, és nem Mártának. A szoná-ta komponálása közben mindvégig Jelly hang-szerjátéka járt a fejében...Hogy Bartók 1922 márciusára tervezett angliai koncertprogramja megvalósult, ebben Arányiéknek igen nagy szerepük volt... Az első hangversenyt a magyar követéségen tartották március 14-én, Arányi Adila és Jelly közreműködésével, és az érdeklődés középpontjában az új hegedű-zongoraszonáta állt.

A koncert után volt Londonban egy nyilvános, és egy magánszervezésű koncert is. Titi – Jelly Hortense nevű nővére, akit korábban Bartók tanított zongorára Budapes-ten –, azt írta a nyilvános szereplésről, hogy „csak kevesen értették meg igazán Bartók ze-néjét, azonban a koncert sikeres volt, nem utolsósorban Jelly nagyszerű játéknak kö-szönhetően.” Bartók ekkor nem Arányiék-nál lakott Londonban, de idejének jelentős részét Chelsea-ben töltötte, Titi otthoná-ban (Elm Park Gardens 18.), ahol akkori-ban Jelly és az édesanyjuk is lakott. Egy idő után azonban Bartók jelenléte már kezdett fárasztó lenni.

„...A dolgok Párizsban fordultak válságosra, ahová Jelly édesanyja kíséretében utazott, hogy néhány koncerten működjön közre Bar-

tókkal. Mindannyian a Majestic Hotelben laktak, és a közelség, és a gyakori érintkezések nyilván csak fokozták a meglévő feszültséget. Bartók kezdte szabályosan üldözőbe venni Jelyt, aki viszont nem tudta komolyan venni vonzalmának megnyilvánulásait. Meglehe-tősen naív módra, Jelly nem ébredt tudatára, hogy a zenei dolgokkal kapcsolatos, gátlások-tól mentes lelkesedését másképpen is lehet ér-telmezni. Párizsban Jelly azon vette észre magát, hogy igyekszik kerülni Bartókot, és visszautasította, amikor egy hangversenyre hívta.”

1921. április 10-én Bartók ezt írta feleségé-nek: Nagy lelkesedés volt, de nemcsak a szon-átáért, hanem Jelly játékaért is. „Hiszen ez csodálatos, ez rendkívüli, ez...tudj’isten mi-csoda.” Úgy szerették Jelyt, majd megették. De mondta is Jelly, hogy a díszes társaság – a világ legnevezetesebb zeneszerzőinek legalább is több mint a fele – úgy „megihlette őt”, hogy olyan szépen játszottunk, mint még soha. Áp-rilis 13-án Jelly többek között ezt írta édes-apjának, Budapestre:

„...A múlt szombaton volt életem talán legizgalmasabb zenei eseménye. Bartók és én játszottuk a szonátáját egy hangversenyen, és a legnagyobb ma élő zeneszerzők jöttek el meghallgatni; ez délután történt, és este vala-mennyien eljöttek egy estélyre, hogy még egy-szer hallják – Ravel, Stravinsky, Szyma-novsky és sok más, kevésbé jelentős zeneszerző (megjegyzés: a kevésbé jelentősek között volt Milhaud, Poulenc és Honegger is...). Azt mondták valamennyien, hogy én vagyok a legnagyobb hegedűs, stb. Nagyon izgatott lettem, és nagyon örültem neki...Bartók hol-nap megy el – örülünk ennek, mert kicsit ne-héz együtt lenni vele –, de meg kell monda-nom, igen nagy sikere volt itt is, meg Londonban is.”

Jelly már nem fogalmazott ilyen diplomati-kusan nővérenek, Hortense-nak írt levelé-ben (április 18.): „Bartók megkeserítette az életünket itt. Londonból majd bővebben írok. Időpocsékolás volt annyit segíteni Bartóknak – szörnyen undorító egy alak...Holnap haza-megyünk, Bartók már elment...” (Gillies im. 139. l.)

Macloed ezt írja: „...Jelly egy kicsit bűnösnek érezhette magát. Az elmúlt év októberében (helyesen: szeptemberében) szeretett játszani Bartókkal Budapesten, és amint mondta: közben kissé naiv módon mindig emlékeztet-nie kellett önmagát arra, hogy mindez a fele-sége előtt történik. Jellynek fogalma sem volt arról, hogy már pusztán szárnysuhogásával is megperzseli az emberek szívét... Bartók nem jött ki a feleségével...Magyarországon köny-nyen ment a válás, de Jelly nem tudott megba-

rátkozni gondolatlanul, hogy feleségül menjen hozzá... Jelly iránta megnyilvánuló érzései nem mentek túl azon, amit egy régi barát és nagy muzsikus iránt táplál az ember: de ezt az elutasítást ő rosszul viselte. A mértékletes emberek szokásának megfelelően, másnap ebédnél túl sokat ivott. Jelly ettől kijött a sodrából. Ezt írta naplójába: „Az jó és nagyszerű, hogy nekem kellett inspirálnom ezt a remek szonátát, de úgy látszik, egy nő nem tud egy férfi lelkére hatni anélkül, hogy ne okozna neki nagy bajt. Ez szomorú, nagyon is szomorú, hogy miattam kell szenvednie ennek a nagy embernek.” Bartók Párizson keresztül visszatért Magyarországra, és írt egy másik szonátát Jellynek... amit a későbbi évek során gyakran játszott más Hubay-növendékekkel, mint Szigeti, Székely, Waldbauer (megjegyzés: február 7-én, a berlini ősbemutatón Waldbauerral, február 27-én, a budapesti zeneakadémián Zathureczkyvel játszott). De Calvocoressi szerint, amikor Szigetivel játszott, kevesebb feszültség volt az előadásban, mint amikor Jellyvel adta elő.” (Macloed i.m. 136., 138., 139., 140. l.)

A Nemzetközi Kortárs Zenei Társaságnak köszönhetően, 1923-ban Bartóknak lehetősége nyílt egy turnéra Nagy-Britanniában. A Társaság kérésére Jelly hozzájárult, hogy május 7-én mindkét szonátát előadja vele. A koncert után a kritikusok is elismerték, hogy Jellynek jelentős része volt a sikerben. Titi erről a következőket írta édesapjának: „Bartók ma utazik haza. Koncertje sikeres volt, és pénzt is keresett vele. Teljesen kifogástalanul viselkedett és szimpatikus volt. Másokhoz hasonlóan mi is nagy mesternek tartjuk, de egyelőre még nem teljesen értik.” Amikor Bartók 1923 végén újra Nagy-Britanniába látogatott, Jelly kétszer is fellépett vele, majd Genfben is eljátszották az I. hegedű-zongora szonátát. Bartók akarata ellenére, a Jellyvel kialakult rendszeres kapcsolat érezhető aggodalommal töltötte el új feleségét, Dittát. De az Arányi-nővérek nem ragaszkodtak hozzá, hogy újabb koncertekbe vonják be Bartókot. Jelly pályája csúcán volt, 1924-ben ő inspirálta Ravelet a „Tzigane” megírására, majd 1925-ben Vaughan Williams-t a Concerto Accademico megkomponálására.

1927 decemberéig Bartók és Arányi Jelly nem találkoztak. Ekkor mindkettőjüket meghívták New Yorkban egy összejevetelre – valószínűleg december 18-án – a Bohemians Club-ba, ahol Szigeti, Mengelberg és Rahmanyinov is megjelent. Jelly karácsony után így írt erről Hortense-nak: „Láttam ismét Bartókot egy összejevetelen – olyan boldogtalanul látszik, de a zenéje, amit megint

Bartók és Arányi Jelly

játszott, nagyszerű...” (Gillies i.m. 142. l.). Bartókot és Szigetit akkoriban kérték fel, hogy működjenek közre a Kortárs Zenei Társaság 1928. január 1-én, Philadelphiában rendezett hangversenyén. Szigeti december végén váratlanul ugyanarra a napra kapott felkérést Chicagóból. Rögtön telefonált Jellynek, és kérte, helyettesítse őt Bartók II. hegedűszonátájának előadásában. Január 2-án Jelly erről így írt Hortense-nak: „Philadelphia egészen jelentéktelen volt, akár a Contemporary Music Society Londonban. Viszont jó volt együtt lenni Bartókkal. El sem tudod képzelni, mit jelent ebben az országban régi barátokkal találkozni, – hát még Bartókkal! Főleg, hogy valamennyi kellemetlenség már a múlté. Csak arra tudok emlékezni, ahogy gyermekként ismertem. Olyan boldog volt, hogy velem lehet, mivel nagyon kínozza a honvágy – ami engem illet, most boldog vagyok – egyre közeleg találkozásunk nagyszerű pillanata, és tényleg kivételesen nagy sikerem van. Sokkal nagyobb, mint Jókának (megjegyzés: Szigeti Józsefnek), vagy Orlovnak, amikor először lépett fel itt.” (Gillies i.m. 142–143. l.) Szigetivel kapcsolatban itt jegyezzük meg, hogy bár Jelly kedvelte őt, meglepéssel töltötte el, ha sikerült őt felülmúlnia. Jelly egyik, Queen’s Hall-ban adott koncertjéről Macloed ezt írja (i. m. 157. és 301. l.): „...Jellyben volt annyi esendőség, hogy egyik koncertjét követően, 1920. október 31-én feljegyezze naplójában: „A Hall akkor jobban megtelt, mint előző vasárnap, amikor Szigeti játszott”.

Bartók a hazatérése után mélyen hallgatott arról, hogy Arányi Jellyvel együtt lépett fel Amerikában. Az inspiráció hatására viszont írt két remek rapszódiaát hegedűre, de mivel ezeket felesége, Ditta miatt nem lehetett Jellynek ajánlani, egyiket Szigeti Józsefnek, a másikat Székely Zoltánnak ajánlotta. Bartók 1930 elején Arányi Jelly hegedűművésznőt javasolta 1930. november 24-én sorra kerülő, közös BBC-koncertjükre közreműködőnek. Székely Zoltánt – akivel legutóbb működött együtt – csak második lehetőségként nevezte meg, pedig alig másfél évvel korábban Székelynek ajánlotta egyik hegedűrapszódiaát. Bár a londoni hangverseny november 24-én megvalósult, és a rádió is közvetítette, feleségének november 26-án írt levelében egyszerűen elhallgatta ezt a tényt, így az adat ifj. Bartók Béla „Apám életének krónikája” című könyvébe sem kerülhetett be! Bartók csak annyit említett, hogy 25-én Arányi Adiláéknál vacsorázott, Jelyt viszont egyszerűen letagadta. Pedig Macloed „The Sisters d’Arányi” című könyvéből tudjuk, hogy 1927 óta Alexandre Fachiri és Arányi Adila londoni házában lakott Jelly is, tehát együtt Adilával és annak férjével. A november 24-én elküldött levelezőlapon mindössze annyit írt, hogy „egész napom próbákkal, gyakorlással telt”, csak azt nem árulta el, kikkel próbált. Az édesanyjánál vezetett koncert-listán sem szerepelnek a november 24-i koncert résztvevői, és ifj. Bartók Béla későbbi kiadványa is csak Basilides Máriát

említi közreműködőként. Amint korábban történt – amikor Bartók és Arányi Jelly zártkörű, budapesti fellépését követően, 1921 őszén megszületett az Arányi Jellynek ajánlott I. hegedű-zongora szonáta, majd az 1922. március 12-iki és 24-iki londoni, és április 8-iki párizsi hangversenyt követően a Jellynek ajánlott II. szonáta –, az 1930. november 24-i londoni fellépés Bartókot újabb hegedűs mű megírására inspirálta. 1931-ben nekilátott a 44 hegedűduónak. Amikor 1932 márciusában Londonba utazott, a duókat is magával vitte, hogy megmutassa Arányi Jellynek és Adilának. Előzőleg Székely Zoltánt is meglátogatta Hollandiában, de Székellyel csak néhány duót sikerült átjátszaniuk a könnyebbek közül. Bartók 1932 március elseje és ötödike között Arányi Adiláéknál szállt meg Londonban, ahol Jelly is lakott. Bartók szűkszavú beszámolóit olvasva az embernek az a benyomása, hogy nem is azok az események fontosak számára, amikről ír, hanem amiket elhallgat. Bartóknak március 3-án nem volt semmi dolga, de egyetlen szóval sem tesz említést Jellyről. Felesége miatt a duókat nem lehetett Jellynek, vagy az Arányi-nővéreknek ajánlani. Érdemes azonban megjegyezni, hogy amikor Bartók 1930 november 30-án Bernben eljátszotta a II. hegedűszonátát egykori nagy szerelmével, Geyer Stefivel – aki 1920 óta Svájcban élt és ott ment férjhez –, erről beszámolt feleségének, december 3-án írt levelében. A fentiek után lássuk, milyen érzelmi-lelki behatások érték Jelyt 1909–1916 között, akit később rendkívül nyomasztott, hogy 1921 óta betegeskedő édesanyjánál 1922 novemberében rosszindulatú daganatot diagnosztizáltak. Arányiné az operációt követően, több hónapi betegeskedés után, 1923 június 10-én meghalt. Mindössze egy hónappal korábban, 1923. május 7-én adta elő Jelly a két hegedűszonátát Bartókkal. Most pedig következék Rupert Marshall-Luck írása az újonnan felfedezett hegedűszonátáról, amit az ausztrál komponista, Frederick Septimus Kelly írt 1915 októbere és decembere között a Dardanelláknál (Égei tenger), és Arányi Jelly hegedűművésznőnek dedikált. A háborús körülményekről röviden annyit, hogy 1915. február 15. és 1916. január 9. között a török hadsereg sikeresen védte meg a Dardanellák-tengerszorost, a Gallipoli-félsziget angol és francia ostroma idején. 1915 tele, Gallipoli-félsziget. Egy fiatal ausztrál tengerésztiszt – civilben zongorista, zeneszerző és olimpiai evezős bajnok (Kelly az 1908-as londoni olimpián, a Leander Club

versenyzőjeként, a nyolcpárevezősök versenyében szerzett aranyérmet) –, hegedűszonátát ír a sátra végében, egy katonai táborban, fél mérföldnyire északra a Dardanelláknál lévő Seddul Bahr-tól, a Gallipoli-félsziget közelében. A körülötte zajló, brutális küzdelem valóságának tökéletes ellentétéként, zeneművet komponál, amely gondtalan hangvétellel, édes dallamaival Edward-király háború előtti Londonját, az általa kedvelt zenei egyesületek életét, vidáman szórakozó baráti társaságát látszik visszatükrözni. De meglehet, hogy az I. Világháború zűrzavara, az azzal járó pusztító változások is kihallatszanak ebből a mélyen átértett, szívbemarkoló szonátából. Frederick Septimus Kelly nevét kevesen ismerik az olvasók közül. 1881-ben született Ausztráliában. Oxfordban tanult, az Eaton és Balliol College-ban, valamint Németországban, a frankfurti konzervatóriumban. Legismertebb kompozíciója az *Elegy for String Orchestra „in memoriam Rupert Brooke”*, amit néhány hónappal a hegedűszonáta előtt, mintegy érzelmi reakcióként írt barátja, Rupert Brook költő elhunytával, aki vérmérgezésben halt meg egy francia kórházi hajó fedélzetén, nem messze Skyros görög szigettől. Ez a mű képezte a központi részét annak a Kelly emlékének szentelt emlékkoncertnek, amelyre 1919. május 2-án került sor Londonban, a Wigmore Hall-ban, három évvel azt követően, hogy a szerző 1916. november 13-án, 35 éves korában elesett a Somme folyónál zajló ütközetben, hét hónappal azután, hogy befejezte hegedűszonátájának javított változatát. Az ajánlás egykori duo-partnerének, a magyar hegedűsnek, Arányi Jellynek szólt. A két muzsikusz 1909-ben találkozott először, amikor Jelly 16 Kelly pedig 28 éves volt, és Jelly hamarosan fülig szerelmes lett bele. A páros többek között együtt lépett fel 1914. március 11-én Pablo Casals-szal a Bechstein Hall-ban (ma Wigmore Hall). Kelly később így jellemezte Arányi játékát: „játéka igen kifinomult és érzékeny, és szép lelki kifejeződéssel párosul”. Ebben az időszakban nagyon lekötötte a dalok és zongoradarabok, valamint a kamaraművek és szalon-darabok komponálása, azonban 1914 szeptemberében, egy hónappal a hadba lépést követően csatlakozott a haditengerészethez, és néhány hónappal később már a Dardanelláknál került bevetésre. Mielőtt elhagyta Angliát, naplójában sajnálkozásának adott kifejezést, hogy nem tudta megírni azokat a műveket, amelyeket tervezett, de sok más muzsikushoz hasonlóan – akik részt vettek az I. Világháborúban (lásd „A nagy háború vonós muzsikusi” címmel megjelent cikket a *The Strad* 2014. augusztu-

si számában) –, katonai szolgálata idején ő is megtalálta a módját, hogy megírja és előadja ezeket a műveket, és ennek az időszaknak egyik gyümölcse a G-dúr hegedűszonáta. A kéziratból kiderül, hogy 1915. október 3-án kezdett neki, és ez év december 31-én fejezte be a „Katonai pihenő táborban”, fél mérföldnyire a Dardanelláknál lévő Seddul Bahr-tól északra. A kéziratnak két címlapja van, és a másodikon olvasható az ajánlás: „To Jelly von Arányi” (amint Marshall-Luck megjegyzi, kedvesen a „von”-címet adományozta Jellynek, pedig nem volt nemesi származású).

Mivel ebben Marshall-Luck téved, most röviden kitérünk az Arányi-családra, külön megemlékezve Jelly nagypapjáról, Hunyadvári Arányi (Lósteiner) Lajos orvosról, egyetemi tanárról (1812. 05. 29. Komárom – 1887. 07. 28. Nagymaros). Erdélyi szász családból származott. 1873-ban kapott nemességet, hunyadvári előnévvel. Édesapja, Lohsteiner Antal korán meghalt, ezért három éves korában jómódú nagybátyja, Strobly Márton fogadta örökbe. A pesti piaristákhoz járt gimnáziumba, majd orvos-tanhallgató lett Pesten. 1837-ben avatták orvosdoktorrá, majd Padovában és Bécsben tanult, olyan kiváló eredménnyel, hogy néhány év alatt a szeméshi, sebéshi és szülészeti oklevelet is megszerezte. Erősen magyar érzelmű ember volt. Nevét 1844-ben Arányira magyarosította, és amikor Pesten ki-nevezték egyetemi tanárrá, előadásait magyarul tartotta. Az egyetem vezetése ezt nem nézte jó szemmel, és azt sem, hogy bevezette Magyarországon a kórbonctant. Részt vett a szabadságharcban, ezért állásából felfüggesztették, majd később visszahe-lyezték. Feleségül vette Joachim József hegedűművész Johanna nevű nővérét, akitől három fia született: Árpád, Zoltán és Taksony (utóbbi volt az Arányi-lányok édesapja). Nagy szerelme volt a magyar régészet. Ő kezdeményezte, hogy helyezzenek el márványtáblát a régi budai műemlék-épületeken. Könyvet írt a vajdahunyadi vár múltjáról, és 260.000 Ft-ot gyűjtött a vár helyreállítására. 1858-ban az MTA levelező tagjává választották, és 1861-ben az egyetemen a kórbonctan rendes tanárává nevezték ki. Szülővárosa, Komárom a Klapka téren állított neki emlékművet 2008-ban. Amikor 1916 tavaszán Kelly Londonba utazott, több privát hangversenyen is előadta a hegedűszonátát Jellyvel. 1916 március 6-i naplóbejegyzésében ez olvasható: „Jelly ott volt (egy összejövetelen), és én magammal hoztam G-dúr hegedűszonátámat, amit eljátszottunk vacsora után. Lapról

Frederic Septimus Kelly ausztrál zeneszerző

játszotta, egészen kiválóan, igen meg voltam vele elégedve. Ekkor próbáltam először eljátszani a szonátát hegedűvel együtt. Felix (Warre, aki együtt tanult Kellyvel a Balliol College-ban) véleménye szerint az első tétel nem érződnek a klasszikus hagyományok, viszont igen lelkesen beszélt a második és az utolsó tételről.”

Hogyan mérhető össze a szonáta az Elégiával? Kelly a modális hangzású „Elégiá”-t vonósokra, hárfára és szólóhegedűre írta azt követően, hogy 1915. május 21-én részt vett barátja temetésén. A műről – a fülben szüntelenül ott motoszkáló vonós hangzsról, amely erősen emlékeztet Vaughan Williams „Fantasia on a Theme by Thomas Tallis” című művére – Kelly azt írja, hogy azt részben a görög környezet, részben Brook jellemző tulajdonságai sugallták.

„Az teljes egészében Rupert Brook-hoz kötődik, és a temetés körülményeinek hatására én bizonyos értelemben inkább gondolatainak krónikásának érzem magam, és kevésbé zeneszerzőnek. Amint lassan haladtunk koporsója mögött az olajfaliget felé, állandóan egy zenei frázis jelent meg a fejemben. A mű pontos kifejeződése érzéseimnek, amelyeket azon az estén átéltem – amelyben megjelenik a környezet szenvedélyektől mentes egyszerűsége, néhol pedig a személyes fájdalom.” (Napló 1915. június 29.).

Az Elégia nem titkolt érzelmeket kifejező tenorjával szemben, a hegedűszonáta hangvétele megdöbbentően békés, amely az ábrándozásba menekülés jegyében íródott, és mintegy nosztalgikus felidézése Kelly korábbi, gondtalan londoni életének. Mielőtt lejegyezte a művet, ezt írta Jellynek: „Körülbelül három

és fél hónappal ezelőtt kezdtem neki a komponálásnak, és mostanra nagyjából félig készültem el vele... Nem kell gránátok robbanására és puskatüzre gondolni! Ez inkább az ellentéte ezeknek, valamiféle idilli hangulat.” Úgy tűnik, az első tétel „illedelemesen” felépített szonáta-formája, a hegedű-téma mézédés lágyasága, a hegedű és a zongora csevegő stílusa millió mérföldnyi távolságra van attól a helyzettől, amiben Kelly akkoriban volt. De mindezek mellett van a játékban még más elem is. Az első tétel zenei anyagban elmélyedő, kidolgozási része a felfordulás, a változás benyomását kelti, a sötétebb hangulatú második tétel pedig – amelynek felfelé ívelő, magasba szárnyaló modális irányváltásai és dallamvonala a felszálló pacsirtára emlékeztet: „The Lark Ascending”, amely szaggatott, pontozott ritmikájával egyre izgatottabbá válik. (Georg Meredith angol költő verse nyomán komponálta 1914-ben Vaughan Williams „The Lark Ascending” – A felszálló pacsirta – című művét hegedűre és zongorára, amit 1920-ban szólóhegedűre és zongorára dolgozott át.) Hogy mindez Kelly gondolatait tükrözi-e, ez már vélekedés kérdése, annyi azonban világos, hogy a háború idején született kompozíciói fejlődő zenei személyiségről, egyéni vonásainak előtérbe kerüléséről árulkodnak.

A hegedűszonátát hosszú évekig elveszítettnek hitték, mindaddig, míg a Canberrában élő ausztrál hegedűs, Christopher Latham több évi keresés után, 2010-ben felfedezte Arányi Jelly utolsó, élő rokonának zenei gyűjteményében. A rákövetkező évben, az ausztrál rádiótársaságnak adott interjúbán Latham elmondta, hogyan keltette fel kíváncsiságát az, amit háborús naplójában Kelly a G-dúr hegedűszonátáról írt, és hogy hiába kereste a szonátát az Ausztrál Nemzeti Könyvtárban, Canberrában. „Akkor arra gondoltam: ha én hegedűsként eljátszottam volna, és szerelmes lettem volna a komponistába, ragaszkodtam volna a mű kottájához.” Meglátogatta hát Arányi Jelly unokahúgát firenzei otthonában, elhozta tőle a partitúra másolatát, és a National Library of Australia-nak adományozta.

Macloed életrajzi művében még megemlíti (i. m. 111. l.): „... Jelly és Kelly leveleiben nem esik szó szerelemről, de ha a háború hamarabb véget ér, a kapcsolatból lehetett volna valami. ... A Kelly halálát követő években Jellyt már az is boldogsággal töltötte el, ha arról álmodott, hogy Kelly életben van... Rendkívül csalódott volt, hogy a Kelly emlékére megrendezett koncert alkalmával nem kérték fel a hegedűszonáta előadására. Egyik levelében felfedte, hogy tíz nappal Kelly halálát

követően, éjszaka kettő körül a mű bevezető dallamának hangjaira ébredt, amit „egy nagyon rossz, vagy kezdő hegedűs játszott, és ami úgy szólt, mintha a hang egy hatalmas vízen keresztül érkezne hozzá.” Így tudta meg, hogy Kelly végleg búcsút vett tőle.

A hegedűszonáta értékelése

Christopher Latham – aki 2011 májusában mutatta be Kelly hegedűszonátáját – , így foglalta össze annak művészi értékeiről alkotott véleményét:

„Kelly csaknem fél órás szonátája egyike a leghosszabbaknak, amit az I. Világháború lövészárkaiban írtak. Folyékonyan beszélt németül, és mesteri fokon sajátította el a német romantika nyelvezetét, amit Händelhez hasonlóan erősen angolos érzékenységgel vegyített, olyan nyelvezetet teremtve, ami talán Vaughan Williamshez áll a legközelebb, és ami legvilágosabban a kitartott mély hangok (basso ostinato) használatánál hallható, a szonáta zárótételében. Tematikus szempontból a mű összefüggő egységet képez, ami érzelmi szempontból megnyugtató szerkezetet eredményez. Kelly markánsan megfogalmazott alkotásnak szánta, amely elképzelését tekintve talán nem annyira eredeti, és el lehet mondani róla, hogy igazi dráma csak a második tételben fordul elő. **A mű Arányi Jelly zingarese, cigányos játékmódjáról készült zenei portré,** Jelly azon képességének zenei megfestése, ahogy a dallamot étellel tölti meg. Végezetül, a hegedűszonáta jelentősége benne rejlik emberi teljesítményben, és nem a mű eredetiségében van. Benne munkál Kelly mindent félresöpörő meggyőződése, ahogyan kilép a háborús környezetből. Zenéje különösen figyelemre méltó abból a szempontból, hogy nincs benne szorongás.”

Arányi Jelly játékát – az ő megfogalmazásában – valami belső, „szent tűz” hevítette, és ebben a szentre helyezte a hangsúlyt. Ez lehetett a magyarázata, hogy egész sor zeneszerzőt ihletett meg játéka. Meglehet azonban, hogy titkára életrajzának befejező része világít rá:

„1966. március 30-án gyorsan érte a halál. Megbékélt és elégedett volt, beletörődésnek nyoma sem látszott rajta. Csendesen készült élete újabb kalandjára. Azzal a nyitottsággal várta a halált, amilyen nyitottságot érzett a muzsika, az élet iránt... A halála előtti napon egyik barátja Oxfordban levelet kapott tőle. A levél utolsó sorai ezek voltak: „Itt a tavasz, új élet sarjad, a szeretet örök.”

Rakos Miklós

A KODÁLY KÓRUS DEBRECEN PRÓBAÉNEKLÉST hirdet **ALT SZÓLAMBA**

határozott idejű állásra hosszabbítási lehetőséggel

A próbaéneklés tervezett időpontja: **2016. június 29. 14 óra**

A próbaéneklés helyszíne: 4025 Debrecen, Széchenyi u. 1. – Kodály Kórus próbaterem

A próbaéneklés anyaga:

- Egy szabadon választott dal, vagy ária,
- Egy szabadon választott barokk, vagy bécsi klasszikus stílusú dal, vagy ária,
- Mozart: Requiem No. 8. Domine Jesu Christe tétel megfelelő karszólama,
- Lapról éneklés

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen előzetes egyeztetést követően biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum.

Jelentkezés:

személyesen, vagy info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy
4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: **2016. június 27. 12 óra**

A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban foglaltaknak való megfelelés.

Bérezés közalkalmazotti bértábla szerint.

Sikeres próbaéneklést kívánunk!

Debrecen, 2016. május 29.

Somogyi-Tóth Dániel
Igazgató

A KODÁLY KÓRUS DEBRECEN PRÓBAÉNEKLÉST hirdet **TENOR SZÓLAMBA**

határozott idejű állásra hosszabbítási lehetőséggel

A próbaéneklés tervezett időpontja: **2016. június 29. 14 óra**

A próbaéneklés helyszíne: 4025 Debrecen, Széchenyi u. 1. – Kodály Kórus próbaterem

A próbaéneklés anyaga:

- Egy szabadon választott dal, vagy ária,
- Egy szabadon választott barokk, vagy bécsi klasszikus stílusú dal, vagy ária,
- Mozart: Requiem No. 8. Domine Jesu Christe tétel megfelelő karszólama,
- Lapról éneklés

Zongorakísérőt a Kodály Filharmónia Debrecen előzetes egyeztetést követően biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum.

Jelentkezés:

személyesen, vagy info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen, vagy
4025 Debrecen, Simonffy utca 1/c. címen lehetséges

Információ: Fekete Katalin igazgatóhelyettes tel.: 30 620 4892

A jelentkezés beérkezési határideje: **2016. június 27. 12 óra**

A foglalkoztatás feltétele a felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, valamint a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban foglaltaknak való megfelelés.

Bérezés közalkalmazotti bértábla szerint.

Sikeres próbaéneklést kívánunk!

Debrecen, 2016. május 29.

Somogyi-Tóth Dániel
Igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet az alábbi állásra: **KONCERTMESTER**

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: Adagio és Fúga a g-moll szólószonátából (BWV 1001), vagy
Grave és Fúga az a-moll szólószonátából (BWV 1003), vagy
Adagio és Fúga a C-dúr szólószonátából (BWV 1005), vagy
Chaconne
- klasszikus (Mozart, Haydn) versenyműből saroktétel kadenciával
- romantikus (Brahms, Csajkovszkij, Mendelssohn, stb.) versenyműből saroktétel
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre:
info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 13:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők: zt@arso.hu
+36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet az alábbi állásra: **I. HEGEDŰ TUTTI**

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- klasszikus (Mozart, Haydn), vagy romantikus versenyműből saroktétel kadenciával
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre:
info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 14:30 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

BRÁCSA TUTTI

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny I. tétel (kadenciával)
- VAGY Stamitz: D-dúr brácsaverseny I. tétel (kadenciával)
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 11:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

SZEKUND SZÓLAMVEZETŐ

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- egy szabadon választott tétel J. S. Bach szólószonátaiból vagy partitáiból
- klasszikus (Mozart, Haydn), vagy romantikus versenyműből saroktétel kadenciával
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 14:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

GORDONKA SZÓLAMVEZETŐ

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- J.S. Bach: Preludium az Esz-dúr, vagy c-moll, vagy D-dúr szvitből
- Haydn: D-dúr gordonkaverseny I. tétele kadenciával
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 10:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

II. FUVOLA, VÁLTÓ PICCOLO KÖTELEZETTSÉGGEL

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- Mozart: Cdúr Andante KV.315
- Vivaldi: Cdúr piccolo koncert RV.443 I., II. tétel
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 19:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

II. TROMBITA

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- Joseph HAYDN: Esz-Dúr Trombitaverseny, I. tétel (kadenciával)
- Joseph HAYDN: Esz-Dúr Trombitaverseny, II. tétel. B trombitával előadva!
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 18:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

I. KÜRT, III. VÁLTÓ KÖTELEZETTSÉGGEL

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- szabadon választható Mozart kürtverseny I. tétele kadenciával
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 17:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

I. TROMBITA, II. VÁLTÓ KÖTELEZETTSÉGGEL

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚNIUS 7.**

A próbajáték anyaga:

- Joseph HAYDN: Esz-Dúr Trombitaverseny, I. tétel (kadenciával)
- Joseph HAYDN: Esz-Dúr Trombitaverseny, II. tétel. B trombitával előadva!
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. július 8., péntek, 18:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Az Alba Regia Szimfonikus Zenekar próbaterme
(Székesfehérvár, Szabadságharcos út 59.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

AZ ALBA REGIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet az alábbi állásra:

TIMPANI, VÁLTÓ ÜTŐ KÖTELEZETTSÉGGEL

JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ: **2016. JÚLIUS 11.**

A próbajáték anyaga:

- John Beck: Sonata for Timpani III. tétel
- zenekari állások

A jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával, valamint elérhetőségével együtt kérjük eljuttatni az alábbi e-mail címre: info@arso.hu

A zenekari részletek kottáit válaszként e-mail-ben küldjük meg.

A próbajáték tervezett időpontja:

2016. augusztus 15., hétfő, 11:00 óra

A próbajáték helyszíne:

Vörösmarty Színház
(Székesfehérvár, Fő utca 8.)

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információk Kozáriné Szabó Szilviától kérhetők:
zt@arso.hu +36 70 682 0238

ifj. Major István
igazgató

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR próbajátékot hirdet

I. FUVOLA ÁLLÁSRA

A próbajáték időpontja:

2016. június 21. kedd, 13 óra

A próbajáték helyszíne:

Győr, Richter Terem (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

Az I. fuvola próbajáték anyaga:

– W. A. Mozart: D-dúr fuvalaverseny I. tétel kadenciával

Zenekari szemelvények

- Dvořák: VIII. szimfónia 4. tétel – 75-től
- Bizet: Carmen III. felv. – 1. kép Előjáték
- Prokofjev: Péter és a farkas: A madár 2., 8
- Saint-Saëns: Állatok farsangja: No. 10. Voliére
- Mendelssohn: Szentivánéji álom: Scherzo
- Ravel: Daphnis és Chloé: 176-179u.1-ig
- Beethoven: Leonora nyitány No. 3, 279-360

Érvényes jelentkezés feltétele:

- szakmai önéletrajz, *kérjük megadni azt a mobiltelefonszámot is, amelyen a pályázót elérhetjük (ennek hiányában a jelentkezés érvénytelen)*
- motivációs levél

A fentieket kérjük a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) eljuttatni **2016. június 16-ig.**

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakísérőt a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ősz Gábor zenekari titkárnál. Tel: 30/86 41 693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban előírtak megléte szükséges.

Bérezés: versenyképes fizetés, kedvezményes lakhatási lehetőség

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2016. május 13.

Fűke Géza
Igazgató

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSEGE

(A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagja)

1088 Budapest, Krúdy Gyula u. 15. III./40.

Elnök: Szabó Sipos Máté

Főtáskár: Horváth Gábor

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei

Szimfonikus Zenekar Közhasznú

Kulturális Egyesület

Békéscsaba 5600 Andrássy út 3.

Telefon: 20/4322-948

E-mail: uhrinviktor@freemail.hu

Honlap: www.beke+sszmf.hu

Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus

Zenekar Kulturális Egyesület

Eger 3300 Knézh K. u. 8.

Telefon: 20/964-1518

E-mail:

Honlap: www.egriszimfonikusok.hu

Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus

Zenekar Alapítvány

Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.

Telefon: 30/546-1852

E-mail:

godollo.zenekar@indamail.hu

Honlap: www.gso.hu

Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kaposvári Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Kaposvári Szimfonikus

Zenekar Alapítvány

7400 Kaposvár,

Rippl-Rónai u. 1/a. I. em. 6.

Honlap: www.kapossymph.com

E-mail: belakuti@gmail.com

Telefon: 06 20 535 1030

Képviselő: Kuti Béla

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím:

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar

Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági

Központ

6000 Kecskemét, Deák tér 1.

telefon: 06-20/3230-001

email: kszztitkar@gmail.com

gerhat.laszlo@gmail.com

Honlap: www.hirosagora.hu

Művészeti vezető: Gerhát László

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar

Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza,

Szent István u. 12.

mobil: 30 9656 453

E-mail: szabolcsiszf@gmail.com

Képviselő: Nagy Gyula

Váci Szimfonikus Zenekar Egyesület

Székhely: 2600 Vác, Konstantin tér 8.

Levelezési cím: 2601 Vác, Pf. 297

Telefon/fax: 06-27-314-893

Honlap: www.vszs.net

E-mail: vszz@invitel.hu;

vacsizimfonikus@gmail.com

Képviselő: Farkas Pál elnök

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSEGE ÉNEK TAGJAI:

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.

Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122

Művészeti titkárság: 1087 Budapest,

Kerepesi út 29/b. IV. ép.

Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365

E-mail: info@bdz.hu

www.bdz.hu

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.

Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478

<http://www.bpo.hu>

Duna Szimfonikus Zenekar

Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.

Tel./fax: (+36-1) 355-8330

E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu

www.dunaszimfonikusok.hu

Bérletvásárlás, jegyrendelés:

Tel.: (+36-1) 235-5500

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.

Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232

E-mail: office@gyfz.hu

www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.

Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395

E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu

www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar,

Énekar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699

E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu

www.filharmonikusok.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.

Levélcím: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.

Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085

E-mail: office@mavzenekar.hu

www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.

Tel.: (46) 323-488

E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Paulay Ede u. 41. I. em. 1.

Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178

E-mail: info@odz.hu

www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.

Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330

E-mail: info@pfz.hu

www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.

Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808

E-mail: info@sso.hu

www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.

Korzó Zeneház

Tel.: (62) 426-102

E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1

Aba-Novák Kulturális Központ

Tel.: (30) 9358-368

E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu

www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király

Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.

Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;

E mail: zugloifilharmonia@szenstivanzene.sulinet.hu

<http://www.szenstivanzene.hu>

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSEGE ÉNEK TAGJAI,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK
SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ÁLAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:

ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.

1222 Budapest, Fenyőtoz utca 6.

e-mail: info@zenekarujasg.hu

www.zene-kar.hu

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomtatás: B32 Nyomda Kft.

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel
szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Keilwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Paiste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Seiko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC